

חסידות ויז'ניץ

הצמח צדיק

כ"ק האדמו"ר⁴⁴⁸ מויז'ניץ, רבי **מנחם מנדל האגער**⁴⁴⁹ זיע"א, צמח צדיק, פרשת בא

ולכן זמן בכורי מעשיך הוא חג העצרת, זמן קבלת התורה הקדושה, כי על ידי שמקדש מחשבתו להשי"ת זוכה לקבלת התורה הקדושה, ונהפכו אותיות צרע"ת לעצר"ת, כי צרע"ת הוא צ"ר ע"ת כידוע, שיש כ"ח עתים הנזכרים בספר קהלת (ג ב-ח), י"ד לטובה וי"ד הם להיפוך ח"ו, ועל ידי עובדין טבין מהפך גם הי"ד עתים השניים לטובה. **ומי שאינו בבחינת זה הוא ח"ו צר עת, שדוחק את השעה, ועל ידי זה השעה דוחקתו, כי נתעוררין ח"ו דינים:**

ובזה פירשנו הפסוק (ויקרא יג, ח) נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן, פירוש אם יש ח"ו באדם **בחי' צ"ר ע"ת שהוא דוחק את השעה**, על ידי שיש עליו ח"ו דינים, והובא אל הכהן רומז לחסד כידוע (זוה"ק ג, קעז ע"ב), **שיומתקו הדינים ברחמים וחסדים. והיינו על ידי שישוב בתשיבה שלמה, ויקדש בכורי מחשבתו לה', על ידי זה זוכה להפוך כל הכ"ח עתים (המוזכרים בקהלת ג, ב-ח) לטובה, ונעשה מצרע"ת עצר"ת מלשון עצירה, שנותן מעצור לרוחו לפרוש עצמו ממותרות, ואפילו בדברים ההכרחיים מצמצם שלא יעשה רק לצורך גבוה, ומתבונן גודל השתוקקות שהיה לו בהסתת היצר, ולומד ממנו איך להוסיף אומץ והשתוקקות לעבודת הבורא ית', כמו שאמרו חז"ל (עי' ירושלמי ברכות סז ע"ב) שאברהם אבינו ע"ה השלים עם היצר הרע, פירוש שנעשה אדם השלם על ידי היצר הרע, שנותן תאוה והשתוקקות להבלי העולם, ועל ידי זה ידע איך לעבוד בהשתוקקות להשי"ת. וכל זה זוכין על ידי עצרת, שהיה קבלת התורה הקדושה ופסקה זוהמתו, ועל ידי זה מהפכין כל העתים לטובה:**

⁴⁴⁸ הראשון

⁴⁴⁹ כ"ד באייר ה'תק"צ - כ"ט בתשרי ה'תרמ"ה

האמרי ברוך

כ"ק האדמו"ר⁴⁵⁰ מו"ז זינץ, רבי ברוך ב"ר מנחם מנדל האגער⁴⁵¹ זיע"א, אמרי ברוך, פרשת ואתחנן

עלה ראש הפסגה ושא עיניך כו'. אמר כ"ק ז"ל, עמפ"ש הסה"ק דמתחלה צריך להיות בבחי' שמאלו תחת לראשי, ואח"כ וימינו תחבקני. והיינו עלה כו' ושא עיניך ימה וצפונה שהוא בחי' שמאלו תחת ראשי, ואח"כ תימנה ומזרחה, והיא בחי' ימינו תחבקני. וראה בעיניך כי לא תעבור אם הירדן הזה. **היינו שעדיין לא בא הקץ**, כדאיתא במדרש, דאילו נכנס **מרע"ה לארץ מיד היתה הגאולה**. (עי' זוה"ק ר"פ בהעלותך) [הנה. כך נאמרו הדברים בקיצור מפי כ"ק ז"ל, וכדי להסביר הדברים לעני"ד י"ל עפמ"ש בספר אהבת דודים⁴⁵² על פי שמאלו תחת ראשי וכו' זלה"ק ונחבר שני הפסוקים יחד ע"פ **דאיתא בס' כסא המלך שעל התיקונים בהקדמתו ד"ב וז"ל וכתוב השבעתי אתכם כו' ואם תעוררו את האהבה עד שתחפוץ השכינה בזמן בעתה כי אם תעוררו את האהבה, קודם בעתה צריך למרק העונות בצרות רבות ויהרגו כמה נפשות מישראל. ויתקטל משיח ב"י, וכדי שלא יהרג מב"י ושום אחד מישראל. סובלת השכינה צער אורך הגלות לטובת בניה ע"כ.**

ובעלי הדעות המשובשות מה לעשות שהינם אנשים פוחזים, שנותנים יד לאלו שעוברים על השבועות ועושים הרג רב ועוד משתפים פעולה עם ארמיליוס הרשע, שר הע"ר, וכך משתתפים בהרג משיח בן יוסף, ר"ל

וז"א מה ששמאלו היינו הגבורות ומדה"ד תחת לראשי, באריכות הגלות עד זמן בעתה, באמת שהוא וימינו תחבקני שזהו מדת החסד וימין. **כי מה שהשכינה סובלת אורך הגלות, הוא לטובתינו ושלא יהרג שום אחד מישראל ולא משיח בן יוסף כנ"ל, ולכך אמר ית' השבעתי אתכם ב"י הם ישראל מה תעירו וכו' עד שתחפץ ר"ל לענין מאי תתעוררו לאהבה עד שתחפוץ, קודם שתחפוץ השכינה הואיל שהיא לטובתכם, עד לשון קודם עכ"ל עי"ש. עכ"פ ישר יחזו פנינו אשר לטובתינו ההכרה היא, שיהיה השמאל מדת גבורה הכנה והקדמה להימין מדת החסד. בל יפקד ממנו איש בבוא מועד עת לחננה, ואז לדחוק את הקץ טרם בוא עתה.**

א"כ זה שאמר כ"ק ז"ל דמתחלה צריך להיות שמאלו כו' ואח"כ וימינו כו' וזהו אשר הראה הקב"ה למשה רבע"ה שישא עיני שכלו ורוח קדשו ויראה את הדרך ההכרחי לטובת ישראל. שמתחלה יהיה ימה וצפונה ואח"כ תימנה ומזרחה. **וקדימת המאחר יוכל רק להזיק, א"כ ממילא וראה בעיניך השכליים. כי לא תוכל לעבור את הירדן בהיות כי בכניסתך לארץ, עכ"כ כבר צריך להיות הגאולה, ולא יהיה בעתה, אלא חכו כמעט רגע עד יעבור זעם, וממילא יהיה אח"כ ימינו תחבקני ונזכה לגאולה במהרה בימינו א"ס.**

⁴⁵⁰ השני

⁴⁵¹ האדמו"ר השני לחסידות ויזניץ, קרוי ע"ש רבי ברוך ממזיבוז', בנו של רבי מנחם מנדל האגער, בעה"מ "צמח צדיק", נינו של בעל ה"אהבת שלום מקאסוב"

⁴⁵² ספר אהבת דודים לרבי בנימין ב"ר אהרן מזלאזיץ זיע"א

האהבת ישראל

כ"ק האדמו"ר מוויזניץ, רבי **ישראל האגער** זיע"א, אהבת ישראל משפטים תרס"ג, עמ' קי"ז

ואלה המשפטים אשר תשים לפניך וגו', ופירש רש"י ז"ל לפניך ולא לפני עכו"ם, עוד איתא שם ברש"י ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח, ובמדרש רבה פתח הה"ד (משלי כט, ד) מלך במשפט יעמיד ארץ, גם קרינו הפרשה הזו בשבת מברכין אדר ולהבין השייכות זה לזה.

ונ"ל על דרך הידוע אשר הגאולה העתידה בזכות משה, משיה' ר"ת מ'ה שיהי' ה'וא שיהי', שישלח לנו הגואלים שהם משבט אפרים ויהודה, משיח בן יוסף מאפרים ומשיח בן דוד מיהודה, אפר"ים יהוד"ה גימ' ה"ר ציו"ן שיכונן במהרה בימינו אמן. ולכאורה יל"ד מה נפקא מינה אם הוא הר או מישור או בקעה, רק הכוונה שקראו הכתוב הר ציון כי צדיקים נדמה להם כהר (סוכה נב ע"א), **ואל משיח זה עיננו צופיות ולא על זה שהטועים חושבים**, והכתוב אומר (קהלת ז, כט) והאלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים.

וזהו ואלה המשפטים אשר תשים לפניך היינו האותיות שלפני האותיות המשפטים, שהם ד'ל'ר'ע'ח'ט'י'מ' העולים ה"ר ציו"ן שיהי' נכון ע"י הגואלים אפרים ויהודה, **וזהו לפניך ולא לפני עכו"ם, כדעת הטועים אשר בפיהם ציון ושבע תועבות בליבם ותאוות הגופניות**, ולא לבקש האמת שיבנה קומת המלכות, ותשים סנהדרין אצל המזבח סנהדרין המזב"ח גימ' אמת, שהוא ראש תוך סוף שהוא ימין אימצע שימאל ר"ת אי"ש, שיכניע את אמצע שמאל תחת ימין ויתוקן האש"ם המרומז במספר באב"ן באגר"ף, ויהי' מן אשם א'ורו שיל משיח כהר"ת מן ש'בת מ'ברכין א'ידר.

וזהו כי תקנה עבד עברי, היינו כשתצוה לקנות העבדות של יראה לילך בדרך הישר ולא כהטועים מדרך הישר, תקנ"ה גימ' אד"ם יש"ר, ואז תקנ"ה עב"ד עבר"י גימ' של"ש רגליים, שהם השלשה אבות אברהם יצחק יעקב כדאיתא (ברכות לב ע"א) כסא של שלש רגלים וחלה זכות אבות, וזה שפרש רש"י ז"ל סנהדרין המזב"ח שגימ' אמ"ת שהוא יעקב הכלול מאברהם ויצחק. וזה שפתח המדרש מלך במשפט יעמיד ארץ, מל"ך במשפ"ט בכ"ף פשוטה יעלה למספר אלף עם אחד כמנין אור"ו ש"ל המל"ך המשיח, וזה יעמיד ארץ [עמיד"ה רומז לתפלה, אר"ץ רומז לאמת כידוע, היינו] **שהוא כשיבקש באמת האורו של משיח, ואז לחפשי חנם ולא יהי' לפני עכו"ם**, ויבנה קומת המלכות המרומז בתיבת חפשי חנ"ם שגימ' מלכו"ת.

חסידות הורדנקה

כ"ק האדמו"ר מהורדנקה, רבי שמואל אברהם אבא ב"ר ברוך האגער⁴⁵³ זיע"א, שפתי צדיק⁴⁵⁴, פרשת בלק

לינו פה הלילה והשיבותי אתכם דבר :

קודם נבאר הפסוק במגילת רות לינו הלילה והי' בבוקר אם יגאלך טוב יגאל ואם לא יחפוץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי ד' שכבי עד הבוקר. כתיב אני ד' בעתה אחישנה ודרשו רז"ל זכו אחישנה. לא זכו בעתה והנה בועז רומז לבחי' תפארת כי בועז הוא אתוון ב"ו ע"ז ע"ד לך זרוע עם גבורה. גם בע"ז עולה א"ל הוי' אהי' עה"כ שלוקח הארה מאבא ואמא להקמת שכנתא מעפרא. ואז "והי' ד' למלך". ורות רומז לבחי' מלכות⁴⁵⁵ שהיא השכינה הקדושה כאשר אמר בועז לרות "כי אשת חיל את". וזה שאמרה בבקשה אנכי רות אמתך כי אנכי עולה כסא הרומז למלכות כידוע. ע"כ ביקשה ופרשת כנפיך על אמתך שיהיה יחוד השם שלם.

'שיהיה יחוד השם שלם' - דהיינו שיכרת זרע עמלק (כדאיתא במס' סנה' דף כ ע"ב, ברמב"ם הלכות מלכים פרק א' הלכה א')

וע"ז אמר לינו הלילה כי לילה רומז לגלות **שתקבל עליה את הגלות והי' בבוקר אם יגאלך טוב יגאל** שאם יהי' הגאולה ע"י שיגאלך טוב היינו ע"י מעשים טובים יגאל יגאלה תיכף. כמ"ש זכו אחישנה ואם לא יחפוץ לגאלך וגאלתיך אנכי. כי כתיב כי חפץ חסד הוא. והנה לשון חפץ שייך אל האדם, אולם לא אל הקב"ה כי מי יאמר לו מה תעשה. אך העניין הוא דהנה הקב"ה הוא חסד פשוט בלי שום תערובות דין ח"ו אך מה שנוהג בדין הוא ע"י מעשינו ועיקר תענוג ונחת רוח שיש להקב"ה הוא שיוכל להתנהג עמנו עם קרובו בחסד וברחמים בענין ישמעאל בני ברכנו. וזה כי חפץ חסד הוא היינו שחפצו שאנחנו ע"י מעשינו נעורר מידת החסד. וזה ואם לא יחפוץ לגאלך שאם לא יהיה אתערותא דלתתא לעורר החפץ העליון וגאלתיך אנכי כי היגלות הי'. באיכה ובזמן הגאולה תתעלה המלכות עד הנו"ן שערים של הבינה ותהי' אנכי.

וזה אנכי הוא הוא מנחמכם. חי ד' שכבי עד הבוקר כי כתיב השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה. אם תעירו וכו'. ענין השבועה הוא כבר כי דברנו מזה אשר בשם ישראל בזמן שעושין רצונו של מקום מאיר בהם שם אל ושם צבאות כי בישראל יש אותיות אל"י ואותיות ר"ש עולה צבאות עה"כ. ובגלות הצירוף אל"י ר"ש וזה שאנו מבקשים ד' אלקים צבאות השיבנו כי שם אל הוא כולל הוי' אלקים בבחי' חסד אל, ואל זועם וזה שאנו מבקשים שיחזור לנו השני שמות הק'. וע"ז האר פניך ונושעה וזה שהשביע הקב"ה את בנות ירושלים שהוא כנסת ישראל בשני שמות אל צבאות שלא נעורר קץ הגאולה עד שיחפוץ. עד שנעלה ע"י מעשינו את החפץ חסד. וזה שהשבעתי אתכם וכו' בצבאות בשם צבאות או באילות כי איל אותיות אל. השדה שרומז לכנס"י. אך השכינה דואגת בעדינו איך יוכל שה אחת לדור בין זאבים וכ"א רוצה לטרפה ע"ז אמר חי ד' שכבי עד הבוקר שנשבע הקב"ה שלא יעשה עמנו כלה ח"ו והבטיח שנשכוב עד הגאולה ולא יתנונו ביד אויבנו להשמידנו ח"ו ותשכב מרגלותיו עד הבוקר רומז לנו שיהיה הגאולה הגם שח"ו לא נזכה לה ותקם בטרם יכיר איש את רעהו כי הקב"ה נקרא רעיד ורע אביך שהגם שלא יכיר איש רעהו שלא יהיה לנו שום השגה בהקב"ה עכ"ז יוקים לנו מעפרי'. והנה כתיב עד מה ד' תאנף לנצח כי איתא בזוה"ק אשר לא יהיה קץ הגאולה עד דמטו רגלין ברגלין. ומה ענין מטו רגלין ברגלין. כי ידוע שלעתיד בזמן הגאולה אשר אנו מחכים לה יהי' ד' אחד ושמו אחד כי בגלות לא כמו שאני נכתובאני נקרא נכתוב בהוי' ונקרא באדניי ולעתיד יהי' בחי מלכות

⁴⁵³ כ"ק האדמו"ר מהורדנקה, רבי שמואל אברהם אבא ב"ר ברוך האגער זיע"א – נולד בשנת ה'תרכ"ה, בעיירה ויז'ניץ. אביו הינו רבי ברוך האגער שהיה האדמו"ר השני בשושלת חסידות ויז'ניץ והרביעי לקוסוב-ויז'ניץ, ולאמו ציפורה שפירא זתע"א בת"ר אריה לייב שפירא מז'יטומיר זיע"א (נכדתו של רבי פנחס שפירא מקאריץ זיע"א). נשא לאשה את הרבנית הינדא מטיל בת"ר משה מרדכי טברסקי זתע"א (האדמו"ר מקאריב). לאחר מות אביו, (בכ' בכסלו ה'תרנ"ג), נתמנה כרב בעיר הורדונקה. בעת כהונתו ברבנות חיבר את הספה"ק 'שפתי צדיק' על השבתות והמועדים וראשי החודשים. כשנתיים בלבד לאחר עלותו מינויו לרב בעיר נפטר ב-ל' בשבט ה'תרנ"ה, ואת מקומו ברבנות מילא אחיו רבי יחיאל מיכל האגער זיע"א.
⁴⁵⁴ י"ל בשנת ה'תרנ"ו
⁴⁵⁵ דקדושה

ג"כ בשם הוי ב"ה. והנה ד' מילואי הוי ב"ה שהם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן הע"כ עולה רג"ל ולעתיד יתמלאו שם בחי' תפארת ומלכות בכל המילואים. וזה דמטו רגלין ברגלין. ודי הטוב יכפר. וידוע אשר נצח והוד הם הרגלים כביכול. וזה שאנו מקוננים עד מה ד' תאנף לנצח דייקא. **והנה ההר הטוב רומז לרשות היחוד יחודו של עולם היפך מהר שעיר שהוא רשות הרבים כי הה"ר הטוב...**

הטוב הגנוז יתגלה לפו גם אם לא נעשה תשובה ומעשים טובים כדאיתא בהאר"י הק' זיע"א וכוונתו הוא בית המקדש

...רומז לרשות היחוד יחודו של עולם היפך מהר שעיר שהוא רשות הרבים כי הה"ר הטוב עולה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן וזה **ועמדו רגליו ביום ההוא על הזיתים** כי הבי' רגלין יעמדו על ה"ר שהוא רשות היחיד. **הזיתים** כי זיתים עולה ב"פ רג"ל עה"כ ויהי ד' אחד והבן. וזה שאנו מבקשים תתגדל ותתקדש לדור ודור ולנצח נצחים שימטו רגלין ברגלין. והנה בגלות אישיתקל מילולא שהוא בחי' דיבור שרומז למלכות. וזה שאנו מבקשים ותקם את דברך כי צדיק אתה כי ידוע בזה"ק על פסוק נפלה לא תוסיף קום כי לא תקום מעצמה. כי בחי' יסוד שהוא צדיק יוקים אותה. וזה לינו פה הלילה כי אנחנו צריכין להמשיך אל בחי' המלכות שהוא אדניי את השלשה אותיות יה"ו והם אל הוי' אהי. וזה לינו כי לנינו עולה א"ל אדניי פה במילוי עולה הוי' אדניי ועי"ז **והשיבותי אתכם דבר** כי השיבותי הוא אתנן שבית יהיו להמשיך שלשה שמות הנ"ל לבחי' מלכות שהוא שבת. ועי"ז והשיבותי אתכם דבר כי דב"ר הוא ר"ת 'דמטו 'רגלין 'ברגלין ואז יהי ד' אחד ושמו אחד בב"א :

מצאצאי אדמו"רי שושלת ארי' דבי עילאי זיע"א

רבי דוד ב"ר אליעזר הלוי איש הורוויץ⁴⁵⁶ זיע"א, שו"ת אמרי דוד⁴⁵⁷, סי' ריט

היוצא מזה אפי' הי' אנוס ונשבע על דבר שיהי' בשב ואל תעשה חל הנדר והשבועה כן מפורש יוצא מהרי"ו⁴⁵⁸ וכן הביאו הש"ך שם ס"ק מ' ואף **שדברי מהרי"ו א"צ חיזוק מ"מ אמרתי להביא כדמות ראי' לדבריו ממאי דאמרי' כתובות (קי"א.) וכדור' לוי שש שבועות הללו למה וכו' אינך שלא יגלו את הקץ ושלא ידחקו את הקץ ושלא יגלו את הסוד וכו' בצבאות או באילות אם אתם משמרים את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר וכו' ע"כ ע"ש.**

והא הכא הי' השבועה באונס כי מוכרחים הי' לקבל שבועה שלא יגלו הקץ ולא ידחקו ערש"י אפ"ה חלה השבועה ואם יעברו משפט חרוץ מתוחה עליהם א"ו משום שלא יגלו וכו' והיא בשב ואל תעשה אעפ"י שהיא באונס מוכרחים לקיים וראי' לפסק מהרי"ו....

עיי"ש עוד דוגמאות לשבועות שמחוייבים בהם

⁴⁵⁶ (אין הכוונה לחתנו של בעל המחנה אפרים זיע"א).

רבי דוד ב"ר אליעזר הלוי איש הורוויץ זיע"א – נולד בשנת ה'תר"ך, אביו רבי אליעזר הלוי איש הורוויץ זיע"א (אבד"ק ראהטין, בנו של רבי משולם ישכר זיע"א (אבד"ק סטניסלאב) ב"ר ארי' דבי עילאי זיע"א (אבד"ק סטניסלאב), ב"ר אלעזר זיע"א (אבד"ק זלאזיץ) ב"ר יצחק זיע"א (אבד"ק האמבורג) למעלה בקודש דור אחר דור גאוני עולם משוש דורם זי"ע ועכ"י אכ"ר). משנת ה'תר"מ כיהן כרבה של קזלובר, והחל משנת ה'תרס"ט עבר לכהן כרבה של סטאניסלאבוב.

⁴⁵⁷ נפטר בשנת ה'תרצ"ד.

⁴⁵⁸ בילגורי, ה'תרצ"ד. מהרי"ו - רבי יעקב וייל זיע"א

...אינם שייכים הכא כי שם הי' אונס בשעת שבועה ממש ואי לא הי' נשבע רצו להוציאו מהדירה מ"ש, ובני החרף כמר אליהו יחי' הראני הלקט הקמת, וחלילה אין כאן טענת אונס כלל דהאונס כבר הי' לו והקהל עשו לו טובה לא רעה ומש"ה רבצה בו כל האלות הכתובה בהמכתב ועליו לקיים והעובר עליהם נידון כעובר על השבועה והוראתו אסורה ועלינו יערה רוח הבורא אכי"ר :

ר' ישעה'לה מקערעסטיר'

רבי משה יוסף גינצלר⁴⁵⁹ זיע"א, מי באר ישעיהו על ר' ישעה'לה מקערעסטיר⁴⁶⁰

סיפר לי חתנו הה"ג בנש"ק מו"ה ישראל אבדק"ק בערבעשט שדרכו של רבינו רבי ישעיה'לע קרעסטירער זצ"ל הי' להקדים שלום לכל אדם ואפילו לגוי שבשוק כמו שסיפרו לנו חז"ל על רבי עקיבא. **אבל רבינו הקדים אפילו לגוי קטן ופחות שבפחותים**, וע"ז שאל אותו חתנו מה זה ועל מה זה.

ואמר לו רבינו במתק לשונו אדם שאוכל ושותה בנחת ויושב על מקומו בשלוה - **מה עול גלות הוא מרגיש - והלא - כל ישראל חייבים להיות בגלות ולטעום טעם עול גלות.**

אותם היהודים הבאים בין הגויים לצורך פרנסתם ונוסעים במרכבת הברזל, **הם מרגישים עול גלות הרבה כשהגויים מצערים אותם אבל כגון אנו שיושבים בביתנו אוכלים ושותים בהשקט במה אנו יודעים שיש גלות ע"כ אנכי דורש שלום נכרי [וגם הקטן והפחות שבפחותים] להמשיך עלי עול גלות.**

⁴⁵⁹ רבי משה יוסף גינצלר זיע"א – תלמידו של ר' ישעה'לה מקערעסטיר זיע"א.

⁴⁶⁰ טארנא, ה'תרפ"ח (ובשנת ה'תרפ"ט הדפיס בטארנא הספר בידיש בשם 'חזון ישעיהו'). לאחר מכן נדפס בשנית, ירושלים ה'תשי"ז, על ידי שאר בשרו רבי שלמה זאב פרידלנדר זיע"א. ולאחר מכן נדפס שוב בשנת ה'תשכ"ה ר' שלמה זאב זצ"ל.

חסידות פאריסאוו

כ"ק אדמו"ר מפאריסאוו, רבי מאיר שלום ב"ר יהושע אשר ראבינאוויטש מקאלושין⁴⁶¹ זיע"א⁴⁶²

סיפר הגאון רבי שמואל חיים יעלין זצ"ל מחיפה ולסיים בדברי קדושה הנני להביא דברי קדוש עליון הוא הה"ק אדמו"ר רבי מאיר שלום זצ"ל אב"ד פאריסאוו גארווילין וקאלישין בעהמ"ח ספר הק' נהר שלום, נפטר בשנת תרס"ב, והי' בן בנו של היהודי הקדוש מפרשיסחא, ואמר זאת עוד איזה שנים קודם פטירתו עת רק התחילה הציונות, כששמע מרעיון הציוני אמר, ששמונה מלכי אדום (בסוף וישלח) מבואר במקובלים שמורים על הקליפות וסט"א שבכל דור עד ביאת המשיח, והקליפה האחרונה זמנה היא בזמן האחרון וסדרה הוא "וימלך תחתיו הדר", היינו שיקומו לשלוט על עם בני"י בראים כאלה שיאמרו שכל כוונתם הוא להרים מצב ישראל להדרו ליפותו ולחלצו ממצר הגלות ולהביאם לארצם, וזהו שם עירו "פעו" בגימטריא ציון, וזהו "ושם אשתו מהיטבאל", היינו שיתפארו בזה שכוונתם הוא רק להטיב עם בני"י לעשותם אומה בארצם ככל האומות בארצותיהם, אבל בסוף מעשיהם יגלה מחשבותיהם ע"י ש"בת מטרד", היינו שיהי' בזה טרדה גדולה ומניעה גדולה לקיום התורה והמצוות, אשר זה הי' עיקר כוונתם מתחילה, וגם כוונתם הוא להגיע לכסאות לישב בראש ולאסוף עיי"ז עושר ושפע זהב וזהו "בת מי זהב", עד כאן הוא בזכרוננו מה ששמעתי אז.

כ"ק אדמו"ר מפאריסאוו, רבי מאיר שלום ב"ר יהושע אשר ראבינאוויטש מקאלושין זיע"א, נהר שלום⁴⁶³, הושענא מרוטת לחי, עמ' מא

הושענא מרוטת לחי נתונה למכים. כן היה דרכו בקודש בכל שנה ושנה לאומרם ביחד. וגילה כוונתו הקדושה בזה. מרוטת לחי. היינו המדה הז' מ"יג ת"ד המדה הקדושה ואמת, הנקרא בכתבי האריז"ל תרין תפוחין קדישין דאתפנון משערא. שהמדה הקדושה הזאת היא כעת בעקבתא דמשיחא בגלותא. כדאיתא [בסוטה מט: וסנהדרין צז.] בעקבות משיחא חוצפא יסגא וכו' והאמת תהא נעדרת. ותשלך אמת ארצה. וז"ס ואנכי הסתר אסתיר פני ח"ו. ועל זאת אנו מבקשים ומתפללים להשי"ת הושענא להמדה הקדושה הזאת הנק' מרוטת לחי אשר נתונה למכים בגלות המר הזה. ואמת מארץ תצמח, ויאר וישא ה' פניו אלינו וישוב ירחמנו אכ"ר:

⁴⁶¹ כ"ק אדמו"ר מפאריסאוו, רבי מאיר שלום ב"ר יהושע אשר ראבינאוויטש מקאלושין זיע"א - חתן ותלמיד אחיו רבי יעקב צבי ב"ר יהושע אשר ראבינאוויטש זיע"א. החל לכהן לאחר פטירת אחיו. היה גם חסידו של רבי יצחק מנישכין זיע"א. כיהן ברבנות בפאריסאוו, גרבילין וקאלושין. בעה"מ הספה"ק: נהר שלום. נפטר ב' בטבת ה'תרס"ג. חתניו הם רבי אלתר מאוז'רוב, רבי מאיר מבנדין ורבי אלעזר אלימלך מראדום זיע"א.

⁴⁶² מובא מתוך הספה"ק משכנות הרועים, כרך ו'

⁴⁶³ מתוך הכריכה הפנימית:

חידושי תורה אשר יצאו מפה קדוש ה"ה כ"ק מרן אדמו"ר הרב הקדוש צדיק יסוד עולם עטרת תפארת ישראל איש אלקים קדוש המפורסם בצדקתו וקדושתו גזע קדוש קדשים כקש"ת מוהר"ר מאיר שלום, זצלה"ה זי"ע אבדק"ק פאריסאוו וגארווילין וקאלישין יע"א. בן כ"ק הה"צ הקדוש צנא מלא ספרא ידיו רב לו בנגלה ובנסתר שם קדשו מוהר"ר יהושע אשר זצלה"ה אבדק"ק זעליחאוו ופאריסאוו. בן כ"ק הרב הגאון הקדוש וכו' איש אלקים נורא מוהר"ר יעקב יצחק זצלה"ה הנקרא בפי כל איש יהודי מפרשיסחא. אחיו וחתנו ותלמידו של כ"ק מרן אדמו"ר הרב הקדוש המפורסם צי"ע וכו' איש האלקים מוהר"ר יעקב צבי זצלה"ה אבדק"ק פאריסאוו בעהמ"ח ספר עטרה לראש צדיק, ונכד לכ"ק מרן רבינו הקדוש מלובלין זצלה"ה זכותם יגן עלינו אמן כ"ר. הועתק והובא לבית הדפוס ע"י הרבני בנש"ק מו"ה יהושע אשר הלוי נ"י מפאריסאוו יע"א.

חסידות טולצ'ובה

כ"ק האדמו"ר מטולצ'ובה, רבי משה דוד ב"ר אשר אנשל אשכנזי⁴⁶⁴ זיע"א, באר שבע⁴⁶⁵, פרי שמיני, סב ע"א

איתא במדר' ע"פ השבעתי אתכם אם תעוררו את האהבה שלא לערער על אהבה של יצחק לעשו לברכו עד שתחפץ עד שתתמלא חפצו של אברהם שבירר לישראל גלות ויבואר עפ"י דמצינו ארץ אפים לאומ"ה כדי שיתארך הזמן לישראל לטהר עצמם מכל סיג החומרות וע"י עונש לאומה"ע יהיו נלכדים גם ישראל ח"ו, וז"פ שלא לערער על ברכותיו והצלחות של עשו עד זמן שיטהרו ישראל ע"י הגלות שבירר אברהם לישר' להצטרף בתוכם במקום גיהנם, ובזה יש לפר' שאמר השי"ת כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה שצריך להקדים בגאולת ישראל ע"י טהרת מעשיהם ואח"כ נקימת המצרים וכמבואר :

אגרת קודש⁴⁶⁶ מאת רבי אשר אנשל ב"ר מרדכי אשכנזי⁴⁶⁷ זיע"א

וזה מקרוב נדרשתי ללא שאלוני, וכתבתי באריכות על זה לרב ריינעס בלידא, ועוררתי שכל גדולי התורה בארצנו ובארץ הגר רואים ברעיון הציוני מעשה מרד נגד אזהרות חז"ל ואיך תאמרו צדיקים אנחנו, אם אתם עוברים על השבועות שלא לדחות את הקץ.

ואילו היום, אחר שכל רבני מדינת הגר וכלל רבני הגולה נהרגו נטחנו ונשרפו וכו' וכו' בחורבן באירופא, בגלל שרעבני המזרחי הסיתו והדיחו את עם ישראל לא לשמוע בקול כלל רבני וגדולי ואדמו"רי הגולה, אלא כן לעבור על השבועות ולעשות הכנות אסיפות קאנגרעסים ומגביות וכו' להקמת מדינה.

וכל שכן היום אחר שכבר קם המגדל בבל הציוני, האם בגללכם רעבני ואדמו"רי וגדולי האגודה וכל שאר מרעין בישין, האם כבר הותר החזיר הזונה הצואנית לבוא בקהל.

⁴⁶⁴ כ"ק האדמו"ר מטולצ'ובה, רבי משה דוד ב"ר אשר אנשל אשכנזי זיע"א – נולד בשנת ה'תקל"ד, בעיר רוזדול בגליציה. אביו רבי אשר אנשל אשכנזי זיע"א נצר לרבי שלום שכנא מלובלין, הש"ך, הט"ז, החכם צבי, התוספות יום-טוב ועוד זיעועכ"א. אין ידוע הרבה אודות ימי חורפו, אך בהגיעו לגיל עשרים ותשע שנה התקבל לכהן ברבנות בעיר טולצ'ובה בצפון הונגריה. בשנת ה'תר"ג כשהגיע לגיל שבעים עלה לארץ ישראל והתיישב בצפת, שם התקבל לאב"ד קהילות האשכנזים. את ביתו שבנה בצפת קיים עד היום ברחוב אלקבץ, ונמצאת בחזקת "מוסדות צאנז" בעיר. חיבר את הספה"קים: תולדות אדם - חידושים על הש"ס; באר שבע - על התורה. נפטר ב"ח תמוז ה'תרס"ז, ונטמן בבית העלמין העתיק בצפת.

⁴⁶⁵ ירושלים, ה'תר"ג

הסכמות מאת: רבי חיים ניסים אבולעפיא זיע"א; רבי בנימין מרדכי נבון זיע"א.

⁴⁶⁶ מובא מתוך הספה"ק דובב שפתי ישנים חלק א', אגרת נג'.

⁴⁶⁷ רבי אשר אנשל אשכנזי זיע"א - בנו של רבי מרדכי ב"ר משה דוד אשכנזי זיע"א (אב"ד פיסטין וראב"ד סטאניסלאוו). (דהיינו אחיינו של רבי יואל אשכנזי מזלטשוב זיע"א). שימש כראב"ד סטאניסלאוו. בעל שו"ת שמן ראש.

חסידות סקווירה

רבי יוחנן סג"ל וזנר⁴⁶⁸ שליט"א, חיי הלוי ח"ג⁴⁶⁹, סי' ע"ה, ענייני ברית מילה⁴⁷⁰, לשלשת ימי הגבלה

(ב) אנו עומדין כעת בהכנה לקבל התורה, והנה כתב בספה"ק קדושת לוי ששאלו אותו במדינת ליטא מפני מה נקרא חג שבועות בשם עצרת, והשיב בג' אופנים, ובאופן הג' כתב שם

ע"פ דברי הרמב"ן ז"ל שפירש על פסוק מה תעירו ומה תעוררו את האהבה עד שתחפץ שכשמגיע להאדם איזה התעוררות של יראה ואהבה להבורא ב"ה, אזי תיכף ומיד יש לעשות לה כלי דהיינו שיעשה תיכף איזה מצוה, ליתן צדקה או ישב תיכף ללמוד וכדומה, ועפ"ז אמר הבארדיטשובער רב זי"ע שכן הי' בשעת מתן תורה שהיו לישראל התעוררות גדולה, וע"כ אמר להם משה רבינו מצות הגבלה שהיו צריכין להיות נעצרים מליגע בהר ועי"ז היו עושים הכלי להתעוררות וע"כ נקרא בשם עצרת עי"ש בדבריו הקדושים.

⁴⁶⁸ רבי יוחנן סג"ל וזנר שליט"א - ראב"ד חסידי סקווירא ודומ"ץ דקהל תולדות יעקב יוסף דחסידי סקווירא מאנטריאל יע"א.

⁴⁶⁹ מונטיראל, ה'תשס"ט. הסכמה מאת: כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א.

⁴⁷⁰ המשך למה שכתב בחיי הלוי ח"ב סי' ס"ה.

חסידות אסטראווצע

כ"ק האדמו"ר מאסטראווצע, רבי **יחיאל מיכל הולשטוק**⁴⁷¹ זיע"א, מאיר עיני חכמים, מהדורא תנינא, דף כו ע"ב

עוד נראה לי בענין זה בדברי חז"ל (כדאיתא בויקרא רבא פ' שמיני בסוף הסדר), וז"ל: ואת החזיר, זו אדום, והוא גרה לא יגר. שאינה גוררת מלכות אחריה. ולמה נקרא שמה חזיר, שמחזרת עטרה לבעליה, הה"ד (עובדיה א'): ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והייתה לה' המלוכה. שהתנבאו על זה שהנוצרים יכבשו קודם הגאולה את א"י מיד הישמעאלים [נראה כוונתו להמבואר ביחזקאל פל"ב ופלי"ח שבאחרית הימים יכבשו הנוצרים את א"י מידי הישמעאלים, כן מבאר המלבי"ם שם]. והם יחזירוה לישראל וכמו שראינו שנתקיים עתה בזמנינו, ויש טעם על זה שצריך להיות יד הנוצרים באמצע ולא שישראל יקחנה מיד הישמעאלים בעצמם, והוא לפי שהישמעאלים ידוע שאינם עובדי ע"ז, וכל התפילות והתשבחות שלהם הם רק לדי' אחד, והם רגילים הרבה בתפילות לה', וגם יש להם זכות המילה, ואף שאינה בשלמות שהיא בלא פריעה ולא לשמונה ימים רק אחר י"ג שנים, מ"מ קצת זכות הוא להם, כמבואר בזה"ק (וארא לב) שבשביל זכות זה נתן להם הקב"ה א"י בזמן הגלות ע"ש.

ולכן אם ישראל היו צריכים לקחת א"י מיד הישמעאלים בעצמם הי' ח"ו קטרוג על ישראל שאינם ראויים ליקח הארץ בידם. לכן סיבב הקב"ה זה שהנוצרים יקחנה מיד הישמעאלים וישראל יקחנה מיד הנוצרים, ובזה לא הי' עוד קטרוג על ישראל, כי הנוצרים אין להם זכות הנ"ל והוא ע"ד שאמרו עמון ומואב טהרו בסימון, וא"ת א"כ מדוע לא הי' הקטרוג על הנוצרים שלא יקחנה מהישמעאלים, הנה על כזה כבר אמרו חז"ל (סוכה נב) שהשטן מניח את או"ה ואינו מתגרה רק בישראל.

ישנם מבעלי הדעות המשובשות שמנסים לבנות 'מגדלים פורחים באוויר' (כפי שכבר מצינו ע"מ לחזק ידי עוברי עבירה) וג"כ מנסים להקשות מדברי קדשו מכ"ק האדמו"ר מאסטראווצע זיע"א⁴⁷²

א. מלכות אדום לא החזירה את המלכות לבעליה אלא היא עדיין מולכת, ומה

⁴⁷¹ כ"ק האדמו"ר מאסטראווצע, רבי **יחיאל מיכל הולשטוק** זיע"א – נולד בשנת ה'תרי"א, בעיירה סאבין שבפולין. לר' **אברהם יצחק** ז"ל שהיה אופה כעכים ולחנה **ביילה** ז"ל. אביו נמנה עם חסידי רבי **ירחמיאל מפשיסחא** (בנו של **היהודי הקדוש מפשיסחא**), **השרף ממולניצה** זיע"א. אביו לקחו עמו אל בית רבו בגרודזיסק שם קיבל מתורת החסידות. כמו כן למד אצל רבי **ישראל יהושע מקוטנא** זיע"א. בהיותו כבן 17 נשא לאישה את בת"ר **אברהם מוורקא** זיע"א, ולמד שם כמה שנים. בשנת ה'תר"ס, בגיל 28, נבחר לכהן כרבה של העיר סקרנביץ, בעידודם של רבותיו, רבי **יהושע'לה מקוטנא** וחתנו רבי **חיים אלעזר וואקס** זיע"א. באותה שנה נשא בזיווג שני את **רחל מרים שידלובסקי** ז"ל. בשנת ה'תרמ"ט, נקרא על ידי קהילת אסטראווצע לשמש בה כאב"ד. בשנת ה'תרנ"ב, נפטר רבו, רבי **אלימלך מגרודזיסק** זיע"א, בנו שהיו עדיין פעוטות לא קיבלו עליהם את הנהגת העדה ורבים מחסידי רבו הכתירו אותו עליהם כאדמו"ר, זאת למרות התנגדותו. בהמשך קיבל עליו את ההנהגה והחל לקבל את הבאים אליו לעצה ולברכה. דרשותיו המפולפלות המתובלות בחשבונות מתמטיים משכו לחצרו אלפי תלמידים וחסידים, אשר עימם נמנו מרבני ואדמו"רי פולין. נודע בסגפנותו ופרישותו. מסופר כי במשך ארבעים שנה צם ברציפות כשהוא שובר את צומו רק בשעות הלילה בארוחה דלה. מעבר לכך ידוע היה בחומרותיו הרבות על מנת לצאת ידי חובת כל השיטות ההלכתיות. נשא ונתן עם רבים מגדולי דורו, כמו בעל **שפת אמת**, בעל **הדברי חיים** ועוד זיע"א. הידע שלו באסטרונומיה ובמתמטיקה, ששך אליו אנשי מדע לא יהודים מחוגי האקדמיה הפולנית, שבאו להיוועץ בו בשאלות סבוכות. במשך 39 שנים כיהן כרבה של אסטראווצע. חיבר את הספה"קים: **מאיר עיני חכמים** – (ניו יורק, ה'תש"י; ניו יורק, ה'תשמ"ח; בני ברק, ה'תשנ"א), מהדורא קמא – חלק א'; עניינים, חלק ב'; דרושים; מהדורא תנינא – חלק א'; חידושים על הש"ס, חלק ב'; שו"ת בהלכה; מהדורא תליתאה – חידושים על התורה; **אור תורה** – על ספר בראשית, (לודז', ה'תרפ"ט) י"ל ע"י תלמידו רבי **יוסף יהודה לייבוש רוזנברג** זיע"א (דיין בלודז'); **מאיר לארץ** – לובלין, ה'תרצ"ה; **אור טהרה** – (בני ברק, ה'תשנ"א); **טוב עין** – קבלה וחסידות, י"ל ע"י הוצאת מרכז התורה (בני ברק, ה'תשנ"א); **קונטרס נס לשושנים** – תירוצים מתמטיים ובירורים היסטוריים לקושיות ה"בית יוסף" (הוצאת מרכז התורה, בני ברק, ה'תשנ"א); **בית מאיר** – על התורה (ירושלים). מבין תלמידיו נמנים: כ"ק האדמו"ר מפאסצנא, רבי **קלונימוס קלמיש שפיא** זיע"א; רבי **יוסף יהודה לייבוש רוזנברג** זיע"א (דיין בלודז'); רבי **שמואל מנחם מנדל בנבר** זיע"א (ראש ישיבת קדרנוז); רבי **לוי יצחק בנדר** זיע"א (ממנהיגי חסידות ברסלב); רבי **יעקב חנוך סנקביץ** זיע"א (ראש ישיבת 'שפת אמת'). נפטר ב"ט באדר ה'תרפ"ח, ומנו"כ בבית העלמין במקום.

⁴⁷² מובא מתוך מאמרו של הרב **מנחם מ. כשר**, דעת תורה על השבועה שלא יעלו ישראל בחומה לא"י, פורסם בשנה **בשנה** ה'תשל"ז, קושיא ג'

שעשו הציונים והגרוריהם הי' העברה על השבועות של 'מרידה באוה"ע' ולא רק אלא ג"כ 'עליה בחומה'.

ב. 'ולכן אם ישראל היו צריכים לקחת א"י מיד הישמעאלים בעצמם הי' ח"ו קטרוג על ישראל, שאינם ראויים ליקח הארץ בידם'

מאז שממלכת אנגליה יר"ה לקחה מהטורקים את השלטון בארץ בשנת ה'תרע"ח, היא עדיין התירה את ההתיישבות הערבית באר"י ואף עודדה אותה, ובסופו של דבר בעת הכרזת 'ממשלת המינות' בשנת ה'תש"ח **כמה וכמה מדינות ישמעאליות תקפו את 'שלטון הכפירה' שקם באר"י. אזי שעדיין הקטרוג קיים מצד הישמעאלים ורק כסיל יאמר שהמציאות דידן מאז ה'תש"ח ועד ימינו אין קטרוג מצד הישמעאלים לגבי לקיחתה בכח הזרוע...**

אזי שמה שמנסים סמוך על דברי קדשו ככל הנראה היו בעלי נגיעות מרובות מאין מספר ולא ראו לאשורם של דברים.

ועוד ובנוסף מה נאמר לגבי כך שהציונים וגרוריהם עוד הסכימו לטענת הקטרוג והחזירו מה שגזלו מאת הישמעאלים

ג. הנוצרים לא כבשו את כל אר"י.

ד. אך כמובן חשוב לציין שכ"ק האדמו"ר לא זכה לראות בהקמת המדינה מכיוון שנפטר בשנת ה'תרפ"ח אזי שאין לומר שמסירת המדינה וג"כ שלא ראה את אובדן הנפשות ברוחניות ובגשמיות שקרה מעת שקמה המדינה, אזי בוודאי היה חוזר בו ובנוסף הי' מציין את הדיוקים הנ"ל, שברורים לעין כל מהמדרשים שהביא.

ה. בנוסף הרי מצינו כבר שכבר שלטו הנוצרים בתקופת הגאונים, בתקופת רב **האי גאון** זיע"א וג"כ הוא הביא ראיה מאותו מדרש שציין לעיל כ"ק האדמו"ר **מאסטר אוצ'ע** זיע"א

ותשובתו נדפסה כבר אצל רבי **אליעזר אשכנזי מתוניס** זיע"א בספה"ק טעם זקנים, דף צב וכן מובאת ב"אוצר הגאונים" לסנהדרין צז, וז"ל:

לפיכך כשאנו רואים ששלטה אדום בארץ ישראל אנו מאמינים שהתחילה ישועתנו שנא' ועלו מושיעים וגו' ע"כ.

ושוב נאמר שגם כאן אז אולי קמו להם אי אלו בעלי דעות משובשות שטענו שעלינו לעבור על איסור השבועות ומה קרה בסופו של דבר נשפך דם יהודי לרוב ולא על קידוש השי"ת אלא על כך שהפקירו עצמם.

ו. ובנוסף והוא 'אולי גדול' מי אמר שבעל **המאיר עיני חכמים** זיע"א, חשב ו/או התכוון למה שר' **מ"מ כשר** הבין מדבריו, ויש לומר שלא ירד לעומק דעתו הק' וזה יהי' ניתן ללמוד מדברי קדשו באגרת שכתב **לאמרי אמת** זיע"א, שיובא לעיל.

ולסיכומו של עניין, אכמ"ל.

כ"ק האדמו"ר מאסטרטאווע, רבי מאיר יחיאל האלשטוק זיע"א, בשם 'האמרי אמת' ישנו רבי צעיר אחד הרבי מיבלונה שמו שמועה להקים ישוב בארץ ישראל ולהתחבר לחילוניים ונראה מה יהיה בסופו⁴⁷³

וכן הנה אגרת קודש⁴⁷⁴ מאת כ"ק האדמו"ר מגור, רבי אברהם מרדכי אלטר זיע"א, לכ"ק האדמו"ר מאסטרטאווע, רבי מאיר יחיאל האלשטוק זיע"א, אוסף מכתבים ודברים⁴⁷⁵, מכתב ל' - מכתב להרבי מאוסטרובצה זצ"ל ע"ד התחברות עם החפשים, עמ' טל

ב"ה א' בשלח תרפ"ה

כבודי ידידי מנוער הרב הג' הצדיק קדוש יאמר לו כקש"ת מ' יחיאל הלוי שי לאורך שנים טובים

יקרתו קבלתי, ולהשליחים שהביאו את מכתבו הגדתי את אשר אני מגיד לכל השואלים כי לדעתי התחברות עם מפלגה שבתוכה חפשיים היא סכנה הגם שאין מרגישין עתה עתיד להתרגש, בן הר"ק שי סיפר לי כי קנה בית באה"ק כדי להשתקע שם והייתי שבע רצון. ולא סיפר לי אם קנה מאת הכשרת הישוב, ואפילו כן, אם קנה בית גם מגוי אין בזה אחריות כמוכן.

וכן כשהי' כאן זה איזה שבועות המכונה רבי מיאבלונה כאשר שמע שיש להחרדים קשיות עליו, אמרתי לו כי עיקר הקושיא על התחברותו לחפשים אפילו מתנה שלהם תוכל להזיק, והגם שהבטיח כי לא יתחבר עם חפשים, הלואי שיהי' אמת וכפי הנשמע אינו כן, וזה לכ"ק האות.

ידידו לנצח דו"ש בלונ"ח
אברהם מרדכי אלטר מפה גור

⁴⁷³ וסופו ידוע שפרק עול תו"מ ולא רק הוא אלא גרס כך גם לעוד מחסידיו.

⁴⁷⁴ מכתב מא"י ז' אייר תרפ"א

⁴⁷⁵ אוגסבורג (גרמניה), ה'תש"ז (מהדורא שניה)

חסידות דאראג

הקטע הבא לא ידוע לי מי הינם הרבנים שערכו סעודה רביעית, אך לפי השערתי מדובר בשיחת ת"ח שהתנהלה בין כ"ק האדמו"ר מדאראג, רבי **זאב ציטרון**⁴⁷⁶ זיע"א לבין רבי **אברהם יצחק מקליינוורדיין**⁴⁷⁷ זיע"א

הספה"ק **דברים ערבים** - חלק א'⁴⁷⁸, סיפורים מהבעש"ט הק' זלה"ה, מעשה ד' - עם הרב והדיין והפאפיס עם הרמב"ן הקדוש זלה"ה, דף ב' ע"ב

שמעתי מידנ"פ⁴⁷⁹ מוה"ר א"ז⁴⁸⁰ מקווי"ד⁴⁸¹ בסעודת מלוה מלכה לפי משפטי תרמ"ט לפ"ק, מקודם אמר לנו בשם איזה ספר, כי סעודת מלוה דמלכא מסוגלת לפרנסה ורמז לדבר אם - כסף, תרמוז, לכסף ופרנסה, תלוה, תעשה, מלוה מלכא, את העני, ירמז לעני ורוכב על החמור, סעודת משיח בן דוד. והוא סגולה לקרב את הגאולה. **ואני הוספתי לא תהיה לו כנושה. כדאי בש"ס ומדרש, ג' שבועות השביע ד' את ישראל, וחד מנהון שלא ידחקו את הקץ, וז"ש לא תהי' לו כנושה. היוצא לנו...**

רבי **שבתי ב"ר יעקב יצחק ליפשיץ**⁴⁸² זיע"א, סגולות ישראל⁴⁸³, מערכת פ, פרנסה, אות כ'

סגולה לפרנסה לקיים בכל מוצאי ש"ק סעודת מלוה דמלכא ורמז לדבר אם כסף רמז לכסף ופרנסה תלוה תעשה סעודת מלוה מלכא, את העני ירמז לעני ורוכב על החמור סעודת משיח בן דוד והוא סגולה לקרב את הגאולה (ס' דברים ערבים בשם איזה ספר) **וסיים הפ' לא תהי' לו כנושה פי' שם ע"ד שאמרו ז"ל ג' שבועות השביע ד' את ישראל, וחד מנהון שלא ידחקו את הקץ, וז"ש לא תהי' לו כנושה. והבן :**

הקטע הנ"ל יש בו יתור מכיוון שאינו קשור לענייני פרנסה, אך בעל המחבר של הספה"ק סגולות ישראל ראה לנכון שכן...

⁴⁷⁶ חתנו של מייסד החסידות, רבי **שמואל פרנקל** זיע"א

⁴⁷⁷ רבו של האדמו"ר מדאראג, רבי **זאב ציטרון** זיע"א

⁴⁷⁸ לוקט ע"י רבי **דב בער ב"ר משה שמואל ארמן** זיע"א (ה'תר"כ-ה'תש"ד), י"ל במונקאטש, ה'תרס"ג.

⁴⁷⁹ מידיד נפשי

⁴⁸⁰ אבי זקני

⁴⁸¹ קווי"ד - ר"ת קליינוורדיין (הונגריה).

⁴⁸² רבי **שבתי ב"ר יעקב יצחק ליפשיץ** זיע"א - ראב"ד אורשיווע. חיבר את הספה"קים : **קול תודה** (לבוב,

ה'תרמ"ד); **שרביט הזהב החדש (ברית אבות)** (מונקאטש, ה'תרנ"ח; מונקאטש, ה'תרע"ד); **שערי פדות** - פדיון נפש

(מונקאטש, ה'תרס"ב); **סגולות ישראל** (מונקאטש, ה'תרס"ה); **תפארת יעקב** (מונקאטש, ה'תרע"ב); **ספר האשל**

(לקוטי שושנים) (דעברעצין, ה'תש"ח).

⁴⁸³ מונקאטש, ה'תרס"ה

חסידות דז'יקוב

האמרי נועם

כ"ק האדמו"ר⁴⁸⁴ מדז'יקוב, רבי מאיר ב"ר אליעזר הורביץ זיע"א, אמרי נועם על מועדים - לשבת חול המועד פסח, אות ג

הנה קורין בתורה י"ג מדות של רחמים ובהפטרה קורין מתים שהחיה יחזקאל. ולהבין שייכות הדברים, כי כל הגאולות הם על ידי אוצר מתנת חנם, שהם י"ג מדות של רחמים, אשר כולם נכללים בשם 'אלי הראשון כידוע [ענין בפע"ח שער הסליחות פרק ד], והם י"ג פעמים א"ל, ע"ד שאנו אומרים [בנוסח ברכת החודש] יגאל אותנו בקרוב. ולזה נאמר [במדבר כג כב] 'א"ל מוציאם ממצרים', וכמו שביארנו במקום אחר [במאמר א לפרשת ויחי] אשר יעקב וי"ב בניו היו נגד י"ג פעמים א"ל, ובזכותם יצאו ממצרים. **ולזה בני אפרים שיצאו קודם זמנם, באו אנשי גת והרגום**, כי ג"ת עולה י"ג פעמים א"ל, יען כי יצאו קודם הזמן, בעוד שלא נמשך י"ג פעמים א"ל, והן המה המתים שהחיה יחזקאל. ועל זה רמז באגדה פרק חלק [סנהדרין צב ע"ב], אשר ר' יהודה בן בתירא אמר אנכי מבני בניהם של המתים שהחיה יחזקאל, ואלו הם התפילין אשר ירשתי מבית אבי אבא, רמז כי בתפילין יש ת"ג תיבין, כמנין י"ג פעמים א"ל כנודע [ענין בברכ"ע מאמר מאה ברכות פרק ה], ורמז להם על הנ"ל:

העטרת ישועה

כ"ק האדמו"ר⁴⁸⁵ מדז"יקוב, רבי יהושע ב"ר מאיר הורביץ⁴⁸⁶ זיע"א, עטרת ישועה על מועדים - בנוסח המגילה, אות נה⁴⁸⁷

א"י כי נודע **דבכל הגאולות אשר באו קודם זמנם, הוא על ידי יסורים**, כמו שמצינו בענייני חבלי משיח, וכמו שרמזו ז"ל שיהיה לעתיד הריגת משיח בן יוסף ח"ו [עיין סוכה נב.]. אכן כבר מובא בספרים דכל זה הוא באם היא מבחינת 'אחישנה', אבל כשהיא 'בעתה' לא צריך ליסורים, והגאולה תהיה בלי שום אסון ומקרה רע ח"ו [עיין באמרי נועם פרשת תשא מאמר ג שהביא בשם האריז"ל⁴⁸⁸]. והנה נודע דמשיח בן דוד יבקש רחמים על משיח בן יוסף שלא יהרג כטעם הקרא חיים שאל ממך [תהלים כא ה]. [ועיין סוכה נב.], אך באם תהיה בעתה לא צריך לתפלתו של משיח בן דוד, דבלאו הכי לא יהיו חבלי משיח. וזו היתה כוונת אסתר, 'כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך וגו' אשר לא יקרא וגו' [אסתר ד יא], **כי באם נדחוק את השעה אף שלא הכריזו מלמעלה שהוא זמן גאולה וחירות, ויהיה אך מבחינת אחישנה, חלילה 'אחת דתו להמית', צריך להיות מתוך יסורים, וכדוגמת הריגת משיח בן יוסף**. 'לבד מאשר יושיט וגו' שרביט הזהב', כי זה"ב מספר דו"ד, היינו, רק משיח בן דוד יוכל לבקש רחמים ולבטל חבלי משיח, לא כן אנכי שאני ממשפחת שאול שאיננו ממשפחת יהודה, וזה 'ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום', כי שלשים מספר יהוד"ה, וביחוד לאשר היתה ממשפחת שאול שנפסקה מלכותו, כי הי' מעולם התווה (כמבואר בלקוטי תורה להאריז"ל בלקוטי שמואל [אות יח ד"ה ענין שאול ויהונתן]), על כן לזאת יראה לנפשה שאין בכחה להעמיד קרן המלכות על מכונה ולבטל חבלי משיח, ואחר כך כאשר כעס עליה מרדכי, יעצה עצה להתענות ולשוב בתשובה, וכבר אמרו ז"ל [סנהדרין צח.]. אימתי אתי מר א"ל היום שנאמר היום אם בקולו תשמעו, הרי דעיקר תלוי בתשובה, וכאשר ישראל עושין תשובה זהו זמנו, ושוב איננו מבחינת אחישנה, רק מבחינת בעתה. וזהו שאמרה 'וצומו עלי וגו' ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת' [אסתר ד טז], שכן כד"ת מספר משיח ב"ן דו"ד, שלא צריך עוד לסיוע ממשיח בן דוד, דכיון שהוא בזמנו שוב אין לירא מפני יסורים כמובן:

⁴⁸⁵ השלישי

⁴⁸⁶ רבי יהושע ב"ר מאיר הורביץ זיע"א - נולד בט"ו באדר ה'תר"ח. חתנו של רבי לייבוש רייך זיע"א (חסידו של סבו רבי אליעזר). היה מפורסם כחריף דעת וכעניו. חיבר את הספה"ק 'עטרת ישועה'. נפטר בי"א בטבת ה'תרע"ג. חתניו הינם רבי מנשה אייכנשטיין זיע"א (אב"ד ריישא), רבי עמנואל וולטפריד (השני) מפשדבורג'-לודז' זיע"א, רבי פנחס נתן סאפרין מקומרנה-נאנאש זיע"א, ורבי דוד שפירא מבוקווסק זיע"א. ⁴⁸⁷ הובא גם בספה"ק "אמרי נועם" על מועדים - מבן המחבר, לפורים, אות כד ⁴⁸⁸ כ"ק האדמו"ר מדז"יקוב, רבי מאיר ב"ר אליעזר הורביץ זיע"א, אמרי נועם על התורה, פרשת כי תשא, אות ג'

א"י כי תשא כו', על פי מה דאיתא בשם האריז"ל, שהגם דאיתא בזוה"ק [ח"ב דף ז ע"ב] שבעת ביאת הגואל יהיו חבלי משיח, ויסורין גדולים תלאות הבאות אחר תלאות, זאת היא באם הגאולה תהיה בזמן המבואר שם בזוה"ק, אבל באם יתעכב עוד זמן הגאולה לא יהיו עוד שום חבלים וצירים, רק הגאולה תהיה בחסד גדול, וברחמים גדולים אקבצך [עיין בספר תורת משה להאלשיך דברים כה יז]. **ואיתא בגמרא [ב"ב י.] גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, כי הגם שצריך עכוב זמן הרבה כדי שלא תהיה הגאולה על ידי יסורין, עכ"ז נוכל להקדים גאולתנו על ידי הצדקה**. וזהו [ישעיה א כז] 'ציון במשפט תפדה', פירוש, שבאמת היה ראוי שגאולת ירושלים תהיה על ידי משפט ויסורין חלילה, כמבואר בזוה"ק בענין חבלי משיח, אמנם 'ושביה בצדקה', פירוש, על ידי הצדקה נוכל להשיב המשפט, שלא יהיה עוד בבחינת משפט ויסורין, רק על ידי חסד ורחמים. וזהו 'ושביה', מלשון [בראשית ח ג] וישבו המים. וזהו 'כי תשא וכו' לפקודיהם', היינו, באם תרצה להרים 'ראש בני ישראל לפקודיהם', היא פקידת הגאולה, כמ"ש [בראשית נ כד] פקוד יפקוד אתכם, [אז] 'ונתנו איש כופר נפשו', היינו, לכפר על נפשותם בצדקה, ועל ידי זה 'ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם', היינו, בעת הפקידה שהיא הגאולה שתהיה במהרה, לא תהיה עוד ביסורין כי אם בחסד גדול, וכמ"ש [זכריה א טז] שבתי לירושלים ברחמים:

יישיבת חכמי לובלין

אור המאיר

רבי יהודה מאיר ב"ר יעקב שמעון שפירא⁴⁸⁹ זיע"א, שו"ת אור המאיר⁴⁹⁰, חלק א', סי' י"ג סוף אות ג'

⁴⁸⁹ רבי יהודה מאיר ב"ר יעקב שמעון שפירא זיע"א – נולד בשנת ה'תרמ"ז, בסוציאבה שבבוקובינה (חלק מהאימפריה האוסטרו-הונגרית) לרבי יעקב שמעון שפירא (מצאצאי רבי פנחס שפירא מקאריץ זיע"א) ולמרגלא בת"ר שמואל יצחק שור זתע"א (בעל שו"ת "מנחת שי", מגדולי הרבנים בגליציה), ממנו הספיק ללמוד תורה זמן מה. בצעירותו הוא נודע כ"העילוי משאץ". בגיל צעיר הוסמך לרבנות על ידי סבו, בעל ה"מנחת שי", ועל ידי רבי אברהם שטיינברג מברודי ורבי מאיר אריק זיע"א. בהיותו בחור נישאה סבתו, אם אמו, למהרש"ם מברז'אן זיע"א, ורבי מאיר למד גם ממנו. רבי מאיר שפירא היה מחסידיו המובהקים של כ"ק האדמו"ר מצ'ורטקוב, רבי ישראל פרידמן זיע"א. לאחר חתונתו עם מלכה טויבה בת"ר יעקב דוד ברייטמן זתע"א, עבר לטרנופול שבגליציה, שם ישב ולמד תורה כאשר חותנו דאג לפרנסתו. בתקופה זו הספיק לייסד אגודה בשם "תפארת הדת", שמתפקידה היה לדאוג לתיקון העניינים הדתיים בטרנופול. בשנת תר"ע קיבל הצעה לרבנות בקהילת גלינה, ולאחר התייעצות עם רבו, האדמו"ר מצ'ורטקוב, קיבל עליו את התפקיד. באותה תקופה הייתה גלינה מרכז לתנועת ההשכלה, והרב שפירא שימש לדבריו כ"תריס כנגד החיים הסואנים". הרב שפירא פעל לחיזוק ענייני הדת בעיר. כבר בחודשים הראשונים לכהונתו דאג לתיקון מקווה הטבילה וחוטאי העירוב, וצמצם משמעותית את חילול השבת של בעלי המלאכה היהודים בעיר. עיקר פעילותו כוונה לחינוך הדור הצעיר, בעיה שאלה התוודע עוד בקטנותו, כשלמד תורה בשאץ וחזה בסבל בני העניים מקרוב. במקום צריך העץ ששימש כתלמוד תורה, הקים הרב שפירא בשנת תרפ"א בנין מפואר לתלמוד תורה במרכז העיר. בבנין הייתה קומה מיוחדת לעבודות מלאכה, כדי שהתלמידים יוכלו לרכוש מקצוע בנוסף ללימודי הקודש. בנוסף ייסד בביתו ישיבה לבחורים מובחרים, שעתידי להיות מורי הוראה בישראל ומדריכי דור העתיד. בשנת ה'תר"פ דחה את בקשת קהילת ורשה לכהן ברבנות הקהילה מטעמים שלא פירט, ולאחר זמן בחר לענות להצעת כהונת הרבנות בסאנוק, עיר גדולה במרכז גליציה, משום שידע כי מצבה הרוחני של הקהילה בסכנה. גם בסאנוק, כגלינה, מצא הרב שפירא כשלים חמורים בתחומי הכשרות והשחיטה, המקוואות והעירובים, כמו גם בשטח החינוך התורני של הדור הצעיר. הוא תיקן כשלים אלו, והקים גם במקום זה תלמוד תורה בשם "בני תורה" בו למדו כ-250 ילדים. את ישיבתו העביר ר' מאיר מגלינה לסנוק שם הוציא קובץ תורני בשם "אשכול" שכלל רעיונות וחידושים שהעלו טובי הלומדים בישיבה. ר' מאיר כיהן על כס הרבנות בסאנוק 3 שנים. בעזבו את סאנוק הייתה זו קהילה יהודית מסודרת למופת. בשנת ה'תרפ"ב נבחר לסניף הפולני כנציג של "אגודת ישראל", תפקיד בו שימש עד שנת ה'תרפ"ז. במקביל שימש כנשיא אגודת ישראל בפולין. יחד עם רבי אהרן לוי זיע"א ורבי זלמן סורוצקין זיע"א, היה חבר בוועדה במשרד הדתות הפולני, שאישרה מינויי רבני קהילות בחבי פולין. בטי' באלול ה'תרפ"ג, במהלך הכנסיה התורני של הדור הצעיר. הוא תיקן כשלים אלו, והקים נאם רבי מאיר ופרש את חזונו הגדול בדבר הדף היומי בפני באי הכנסיה:

אם כל בית ישראל בכל אתר ואתר ילמדו באותו יום את אותו דף גמרא, היש לך ביטוי מוחשי יותר לאיחוד העליון בין קודשא בריך הוא, אורייתא וישראל!?!... נוסע לו יהודי ותחת בית שחיו מסכת ברכות, נוסע הוא שבועיים מישראל לארצות הברית... לבסוף, כשהוא עומד על אדמת ארצות הברית נכנס הוא לבית המדרש ומוצא יהודים עוסקים באותו דף שבו עמד היום ומצטרף ללומדים בחדווה, ומתפלפל עם הלומדים והם משיבים לו ונמצא שמו הגדול מתאדר מתגדל ומתקדש... (מתוך נאומו של ר' מאיר בכנסיה הגדולה)

בשנת ה'תרפ"ד מונה לרבה של פיזטרקוב. בפיזטרקוב זכה ר' מאיר להוציא לאור את ספרו-שו"ת 'אור המאיר', הכולל התכתבויות הלכתיות בין המחבר לבין רבני דורו, כגון החפץ חיים, רבי מאיר אריק, האדמו"ר מאוסטרובצה ועוד זיע"א. באחד מן הסידורים בעיר לובלין שם לב ר' מאיר למגרש ריק ברחוב לוברטובסקה 57. רבי מאיר החליט להגשים את חזונו ולבנות על מגרש זה ישיבה חדשה "יישיבת חכמי לובלין". אבן הפינה של הישיבה הונחה בל"ג בעומר ה'תרפ"ד בהשתתפות רבו, כ"ק האדמו"ר מצ'ורטקוב וכ"ק האדמו"ר מגור. מיד לאחר מכן יצא רבי יהודה מאיר לארצות הברית וקנדה להתריס כסף עבור הקמת הישיבה. לאחר מסע זה יצא למסע נוסף, הפעם מסע רוחני, שתכליתו ללמוד את סדרי הלימוד בישיבות בפולין וליטא, כדי לגבש תוכנית לימוד המתאימה לישיבה החדשה שתקום. לאחר שבע שנות התרמה ובנייה, התקיימה חנוכת הישיבה. בכ"ח-כ"ט בסיוון ה'תר"צ, בהשתתפות כ-20,000 יהודים מכל רחבי פולין ומחוצה לה. עם הקמת הישיבה עבר רבי שפירא ללובלין ונתמנה לרב העיר. בישיבת חכמי לובלין הרב החשיב מאוד את לימוד סדר קודשים (רוב חידושיי בהלכה הם בנושא קדשים). בייחוד העריך את הרמב"ם. הרב התכתב עם החפץ חיים בדיונים על ספרו "ליקוטי הלכות". החשיב את לימוד הבקיות כדבר יסודי, דבר שהביא בין היתר לייסוד הדף היומי. הוא ייסד את ישיבתו במטרה שבוגרי הישיבה יכהנו במשרות רבנות. בשל כך הוא חנך את תלמידיו לסדר, ביטחון עצמי, רכישת ידיעות נרחבות בתלמוד ובהלכה. משגיח הישיבה רבי שמעון מזליחוב זיע"א, חלק על דרכו החינוכית, וטען שיש לחנך את הבחורים למשמעת עצמית, לימוד לשמה ולימוד ספרים חסידיים. יחסו לארץ ישראל היה תמיד יחס של אהבה וכיסופים. בכל הזדמנות הבלית את חיבתו זו, ולא פעם אמר שאם יאריך ימים יעלה לארץ הקודש. שליח ארץ ישראל שהגיע לפולין נחקר על ידו ארוכות על המצב השורר בארץ. בשנתו האחרונה תכנן במרץ את עלייתו לארץ ישראל, שהתחנה הראשונה בה הייתה תוכננה להיות צפת, ואף ביקש שייצירו לפניו את נופי הארץ. כהכנה למסע

ולפי דברנו הנ"ל יהי א"ש הכל דהרי לפי מה שביארנו טעם קביעות הז' עיבורים הוא מיוסד על חשבון תקופה דרב אדא, דחשבון של תקופה זו דרב אדא הוא סיבה ויסוד לקביעות העיבורים **והרי בהדיא אמרו חז"ל הקדושים במס' כתובות (קי"א ע"א) שהשביע הקב"ה לישראל שלא יגלו סוד העיבור ע' בפרש"י ותוס' שם** וא"כ ממילא הי' מההכרח שתהי' תקופה דרב אדא בצנעה שהי' אסור לגלותה:

וידוע 'המעשה רב' שבשנת ה'תרצ"ד שינה ממנהגו והתפלל בשמחת תורה בבית הכנסת של 'החווה מלובלין'.

כששאלוהו לפשר מעשהו, השיב כי הוא נוהג לומר את תפילת ההלל של ליל חג הפסח בבית כנסת זה, ומאחר שהוא מתכנן בחג הפסח להיות בארץ, ודבר זה בא הצדיק לרמוז לנו, **על המעשה נורא שקרה עם החווה מלובלין בשמחת תורה ונסינו לדחוק את הקץ, ולראות שאין בכך נדנוד קל ח"ו של העבירה על 'שלושת השבועות'.**

החל ללמוד את סדר זרעים וכן את ההלכות העוסקות במצוות התלויות בארץ יחד עם עשרה מטובי תלמידיו. בשנת ה'תרצ"ד שינה ר' מאיר ממנהגו והתפלל בשמחת תורה בבית הכנסת של החווה מלובלין. כששאלוהו לפשר מעשהו, השיב כי הוא נוהג לומר את תפילת ההלל של ליל חג הפסח בבית כנסת זה, ומאחר שהוא מתכנן בחג הפסח להיות בארץ, לכן בא לכאן בשמחת תורה. רבי מאיר נפטר כשבועיים לאחר שמחת תורה, ולא הספיק לממש את רצונו לעלות לארץ ישראל. גם את ישיבתו חשק לבנות בארץ ישראל, ואף מסר הצהרה רבת משמעות לאחד ממקורביו:

אין שלמות במה שאנו בונים בגולה. לא התחלתי לבנות בארץ ישראל, לא הערתי את הרצון של עם ישראל. יהודים היו נתבעים ונותנים (תרומות) בשביל ישיבה בארץ ישראל. עכשיו רכשתי לי נסיון, עכשיו אני מקווה, ברצות השם, להקים בירושלים ישיבה אשר בנייה בלבד **יביישו את האוניברסיטה...**

כשרבי משה בלוי זיע"א, ציר ארץ ישראל בוועידת אגודת ישראל בורשה, הציע לר' מאיר לעבור עם ישיבתו לארץ ישראל, ענה ר' מאיר: "אילו באתם אלי לפני שתכננתי את לובלין כמקום הקמת הישיבה, הייתי ללא ספק שוקל בדבר ומחליט להקים ישיבתי בארץ הקודש"

מתלמידיו: רבי ברוך שמעון שניאורסאהן זיע"א - ראש ישיבת צ'בין, הוציא לאור ספר מחידושי רבו: "מרגניתא דרבי מאיר"; רבי פנחס הירשפרונג זיע"א - גאב"ד מונטריאל יע"א; רבי יצחק פלקסר זיע"א - ראב"ד אגודת ישראל; רבי שמואל וואזנר זיע"א - גאב"ד "זכרון מאיר". חיבר את הספה"ק: **מרגניתא דרבי מאיר** - פירוש על הש"ס; **הערות על הש"ס ורמב"ם**; **אמרי דעת** - אוסף חידושי על הלכה ואגדה. הספר נאבד במלחמת העולם השנייה. לספר צורף הסכמה מאת רבי מאיר אריק; שו"ת **אור המאיר** (פיוטרקוב, תרפ"ו); בז' בחשוון תרצ"ד בעודו מנהל משא ומתן עם קהילת לודז' על מעברו לעירם תמורת כיסוי חובות הישיבה, נפטר רבי מאיר ממחלת הטיפוס והוא בן 46 בלבד. לרבי מאיר שפירא ולאשתו לא היו ילדים. הוא היה רגיל לומר שהדף היומי וישיבת חכמי לובלין הם שני הילדים שלו. בית העלמין בו נקבר ר' מאיר חולל ונחרש על ידי הנאצים בסוף מלחמת העולם השנייה, אולם קברו של רבי מאיר לא נפגע ונשאר עומד על תילו. בספטמבר תש"ח הועלו עצמותיו על ידי אחיו לקבורה בהר המנוחות בירושלים. על שמו נקראת שכונת "זיכרון מאיר" בבני ברק.

⁴⁹⁰ כריכה פנימית:

ספר

שאלות ותשובות

אור המאיר

ח"א

אשר האיר השי"ת את עיני במאור תורתו הקדושה להשיב לשואלי דבר בהלכה ובפלפול בענינים שונים בארבעה חלקי השו"ע

יהודא מאיר שפירא

האב"ד ור"מ מלפנים בק' גלינא ובק' סאניק וכעת בעיר פיעטרקוב יצ"ו בעהמח"ס **אמרי דעת** בן הרב ר' יעקב שמשון שליט"א בן הרב ר' יהודא מאיר זצ"ל בן הגאון הצדיק הר' דוב זצ"ל האבד"ק טלוסטע בן הגאון הצדיק הר' יהודא מאיר זצ"ל האבד"ק שפיטיווקא בן רבינו הקדוש מופת דורו הר"ר **פינחס מקאריץ** זי"ע.

פיעטרקוב

מסודר בדפוסו של ר' חנוך העניך ב"ר ישע"י זאב נ"י פאלמאן שנת תרפ"ו לפ"ק

המשגיח ר' שימעל'ה זעליחובער

הספה"ק נהרי אש, אות ר'

תלמיד אחד משיבה בלובלין, אביו ז"ל נפטר באמצע ימיו והי' רב בעיר אחת בפולין. הקהל בחרו את בנו התלמיד מהשיבה למלאות מקום אביו ז"ל אפילו בצעירותו, וצריך הי' איזה מלבוש נכבד להתלבש בו כבגדי רבנות הנהוגה, בתוך שלושים ימי אבלו ז"ל. שאל את רבינו מהרא"ש מזעליכאוו ז"ל אם מותר לו ללבוש בגד חדש בגדי רבנות בתוך שלושים במצב כזה. השיב לו רבינו, מותר לך מותר לך ללבוש את הפיטער! ובלבד שלאיתגאה לבך מן הפיטער הזה. הוסיף רבינו, בודאי ידוע לך מה שאמר הרה"ק מצאנו זי"ע על הרבנים שבזמנו ומכ"ש על הרבנים שבזמן הנוכחי, כן מתירא אני שבהמשך הזמן תתהפך נפשך ותהי' כאחד מהם. אם אומר לך שלא תקח את הרבנות בודאי לא תשמע לי, **אם אומר לך שלא תתעסק בשיחות וחניפות להבעלי בתים שלך גם בזה לא תשמע לי, אבל תדע כי הרבנות בזמן הזה היא סכנה גדולה לנפש מישראל.**

הספה"ק נהרי אש

כה אמר הגה"ק ר' שמעון מזעליכאוו⁴⁹¹ זי"ע"א: בשעה שהלב מלא גאווה והתפארות שבע תועבות בלבנות, ההבל היוצא עם הדיבורים מתלבש בו מהותו של הדובר והבל פיו פוגם את השומע, ובפרט מי שיש בו צד מינות כל דהו ר"ל ההבל של פיו מסוכן מאד.

מי שלבו ומוחו מופגמים אפילו אם הוא מדבר מן ענינים גבוהים וגם דברי מוסר ודברי תורה, הבל פיו מושך את השומע אל התועבות שהדובר משוקע בהם, מי שלבו טהור ומלא קדושה אפילו אם הוא מדבר מן ענינים גשמיים הבל פיו מקדש ומטהר. 'אינער וואס האט געטליכקייט אין הארץ אפילו ער רעדט פון קארטאפל מיט בארשט זענען זיינע הבלים מקדש ומטהר', הבל הבלים אמר קהלת הכל הבל, הכל נרשם בהבלים.

⁴⁹¹ רבי אברהם שמעון הלוי אנגל-הורוביץ ר' שימעל'ה זעליחובער הי"ד זי"ע"א - נולד בשנת ה'תרל"ו, בזליחוב בפולין. אביו היה יצרן של חומץ, מחסידי קאז'ניץ. בגיל צעיר עזב את ביתו ולמד כעשר שנים בבית מדרשו של האדמו"ר מקאז'ניץ. אחרי נישואיו היה סמוך על שלחן חותנו כנהוג אז, ומשנתרושש חותנו, חזר לעיר הולדתו ועסק כאביו בייצור חומץ, בהמשך עסק במסחר בכלי חרסינה וראה ברכה בעמלו, אולם לאחר זמן עסקיו חוסלו. יצא לעיר צאנז בגליציה ושם לימד בישיבה לצעירים, משם עבר ללמד בישיבה בקאשנא, ומשם עבר ללמד בישיבת בית ישראל בסטולין. לאחר מכן היה ראש ישיבה בישיבת תומכי תמימים בוורשה, בהסכמת הרי"צ מליובאוויטש זי"ע"א. בשנת ה'תרצ"ב החל לשמש כר"מ בישיבת 'חכמי לובלין', התבלט בדרכו המיוחדת, בהיותו עטוף בטלית ותפילין עד חצות היום, ובדרישתו להיות בקי בתנ"ך ומשניות ובתלמוד על הסדר, וזאת לפני תחילת העיסוק בלימוד הפלפול התלמודי. כן נודע כבעל זיכרון וכבקי בכל ספרות חז"ל והפוסקים, וכן בספרי הקבלה והחסידות. לאחר תקופה נתמנה על ידי ראש הישיבה רבי יהודה מאיר שפירא זי"ע"א, כמשגיח רוחני של הישיבה. בשנת ה'תרצ"ג עם פטירת ראש הישיבה, עזב גם את הישיבה מסיבות שונות, והשתקע בעיר קרקוב שם לימד חוג תלמידים מצומצם. מספר תלמידים מעריצים שלו נשארו בישיבה וכונו 'שמעונאים'. בסתיו ה'תרצ"ט ערב פרוץ מלחמת העולם השנייה, פרסם בדפוס כרוז בשם 'שובה ישראל', ובו קרא ליהודים, ליטוש את התרבות האירופית והמותרות, ולדבוק בשמירת התורה והמצוות.

מתלמידיו: רבי יצחק שטרנהל – אב"ד מונקאטש, רב בזלצבורג ובבולטימור; רבי יצחק פלקסר זי"ע"א – ראש ישיבת שפת אמת בירושלים; רבי ברוך שמעון שניאורסון זי"ע"א – ראש ישיבת טשיבין בירושלים; רבי ירחמיאל ישראל יצחק דאמב זי"ע"א – ממנהיגי נטורי קרתא, ועורך ספר מדברי תורתו; רבי שמואל הלוי וואזנר זי"ע"א – ראש ישיבת חכמי לובלין בבני ברק. בקיץ ה'תש"ג גורש יחד עם יהודי קראקא אל מחנות ההשמדה על ידי הכובש הגרמני, ומצא בתוכם את מותו. דברי תורתו כונסו בספה"ק 'נהרי אש' על ידי תלמידו רבי ירחמיאל ישראל יצחק דאמב זי"ע"א.

כמו שמהותו של האדם נרשם בהבל פיו של דיבורו כן נרשם מהותו בהכתב שכותב בדברים היוצאים מן מחשבתו.

רבינו מזעליכאו הזהיר מאד לבל לקבל ולשמוע כל דבר מן איזה רב מאדעירני אייראפאי או כותבי העת הדתיים, יהיו הדברים דברי מוסר או חסידות, יהיו הדברים עבור חיזוק הדת הנהוג, וגם יהיו הדברים בשאלות ותשובות להלכה או פלפול, בכלם מתלבש מהותו של הכותב או המשמיע וכן בכתב עוד יותר, הדברים מוליכים אל המקור שממנו יצאו אל המהות של הכותב הדברים, אע"פ שנראים כמו מוסר או דברי הלכה, הרי ספר תורה שכתבו מין ישרף עם האזכרות שבו, אם כי בודאי אין פסול שם של חסרון איזה תיבה או אות אחת, כי אם יש חסרון של תיבה או אות אפילו תכתב ס"ת ע"י אדם גדול וקדוש הרי פסול לקרוא בה, אלא כיון שכתבו איש עם פגם של מינות ר"ל, הרי דברי ס"ת שכתבו כהלכה יש בהם הענין של הכותב, וגם האזכרות לא נתקדשו אע"פ שהם שמות קדושים, הענין הזה הוא דבר כללי מאד.

רבי אברהם שמעון הלוי אנגל-הורוביץ 'ר' שימעל'ה זעליחובער' הי"ד זיע"א, מאמר שובה ישראל

זרע אברהם בית יצחק ובית יעקב, לא חדשות אני מגיד לכם אלא ישנות ישנות, ברית חורב וערבות מואב שבסדר בחקותי וכי תבוא, אשר קבלנו מאז לדורות עולם באלה ובשבועה ככתוב בתורת משה, וכך נתן לעינינו כיום הזה.

והנה רבים אומרים למה אתה ה' תעמוד מרחוק אוין אתה בקרבי ולמה מצאוני הרעות האלה מאויבינו, הלא אנו עושים צדקה וחסד בארץ ושובתים בשבת קדושך, והריני חרד ואפילו חסיד, וכדומה מהזכותים (זכויות) השגור על לשונם וממלא את כל לבם ומחשבותיהם, אין איש שם על לב לעורר אותנו לרפאות שורש מכותינו, וחושבים לרפאות שברינו על נקלה באיזה צום או אמירת פרקי תהילים בחיפזון ועד איזה טפילות, אבל העיקר עוד בידינו ולא זו מאתנו.

ולהבין שורש הטומאה אשר בידינו ר"ל, למען נשליך אותה והטבילה תעל, ההכרח הוא להבין ענין ע"ז, החטא המלא בכל התנ"ך, אשר רבים לא יבינו, כי הנראה בשטחיות בפסוקי התורה שמה שהכתוב אינו מזהיר אלא על עבודות זרות כפשוטו. כן ידוע שאבותינו רוב התנ"ך שנים שישבו בארץ הקדושה, מימות יהושע ועד גלות הארץ וחורבן ביהמ"ק בימי צדקיה, היו עובדי עבודה זרה, ועל זה סובב הולך רוב תוכחת הנביאים מפי ה', ורבים חושבים מזה כי אז ישראל פנו עורף לכל התורה כולה כמו המשומדים בזמננו עתה.

אבל לא כן, אחי ורעי, לעולם שמרו בני ישראל את התורה ברוב פרטיה ודקדוקיה כל השייך לחובת האברים, רק את חובת הלבבות לא שמרו, כאשר יובן את מה שיתבאר להלן. הרי אחאב מלך ישראל היה מן האדוקים מאד בכל מיני עבודה זרה ביחד עם בני דורו, אעפ"כ כתיב "וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער וגו'" מבואר מזה ששמרו גם מצוה קלה של "בדד יושב מחוץ למחנה" הנאמר במצורע, וכן אמרו חז"ל באגדת פי חלק שאחאב מסר נפשו ועמו לבלתי תת את ספר התורה למלך ארם הגם שהיה מרוצה ליתן לו מנשיו וכספיו וכל חמדת ביתו, ועוד כמה וכמה פסוקים בנביאים ובכתובים המעידים כי לעולם שמרו ישראל רוב מצוות התורה במעשה על שטחיותם.

אבל עצם הענין של חטא עבודה זרה הוא כידוע שיצא דעבודה זרה היה אז חזק ותקיף מאד, מפני כי העמים שהיו סביבות ארץ ישראל כל התאוות והקלטור [התרבות] שלהם היה בעיני עבודה זרה שונים כמו בעלים, עשירות, מולך וכדומה. וישראל בחשקם להתדמות ולהתחבר להעמים אשר בארצות האלו, עבדו גם הם עבודה זרה שלהם, כדי לא להיות נבדל מהם. **מה שדבקו בעבודה זרה עיקר מגמתם וחפצם היה בזה להידמות**

להעמים אשר סביבם ולא להיות נבדל מהם. והבדלה מן העמים זה עיקר רצון השי"ת בנו, כמו שנאמר בפרשת קדושים "ואבדיל אתכם מן העמי להיות לי", ואמרו בתו"כ, מובא ברש"י ז"ל, "אם אתם מובדלים מן העמים אתם לי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו" ר"ל. ועל זאת, על הידמות לעכו"ם והתדבקם בהם, נגזר עליהם חורבן הבית ושיתמו בחרב ושבי ומיני יסורים ומיתות אכזריות.

עיקר הגורם בעונשים החמורים הללו על כלליות ישראל לא היה מפני מעשי החטא של עבודה זרה ומפני שבמעשי עבודת עבודה זרה יש עונש כרת וסקילה שעל עבירות שיש בעונשם כרת וסקילה, אם לא הגיע לעובר עבירה כזו עונש בעולם הזה כבר הכין לו השי"ת עונש ותנור גיהנום וחיבוט הקבר וכדו', אבל לא יתן על עבירות שיש בהם מיתת בית דין עונש על גוי ואדם יחד עם כליה אכזרית כמאז לנו, אלא רק פליטי מספר, ככתוב בירמיה ועוד נביאים, רק העונש הכללי היה בעיקר על אשר עברנו על שורש רצונו ית' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי והרסנו הרבה את גבול הבדל העיקרי הזה, רק ינעם להידמות ולהתחבר לכל חוקי שכנינו ולהדבק אתם ברצון הלב ובמעשה עבודה זרה. לכן כילה קנאתו בנו ועשה אתנו בחמה, נתן אותנו בידיהם – בהאומות אשר רצינו להידמות ולהתחבר אליהם – והם שפטונו במשפטים קשים אכזריים ככתוב כל זה באר היטב ביחזקאל כ"ג, ע"ש.

אנשי כנסת הגדולה לא ביטלו אלא יצרא דעבודה זרה במעשים של עבודות, שהיצר היה תקיף מאד אז לעשות פעולות הללו, וחשו על נפש מיראל בפרטות שלא יפול בעונש כרת וסקילה. ובהכרח לידע שכל ענין של עבודה זרה שבתורה פירושו הנטיה מדרכי תורה"ק להדבק בתועבות הקולטור (תרבות) וחכמת תאוות העמים והרצון לנטיה זו הנכללת בעבודה זרה, הרצון הזה בעצמו לא נתבטל.

אין מקרא יוצא מידי פשוטו כלל כי היינו הך, הלשון "עבודה זרה", כלומר שהיא עבודה שהיא זרה לנו מפני שהיא תועבה לפני ה', כן אלהים אחרים פירושו – כוחות אחרים. והנה זה החשק לכל מיני עוגב להדבק בקולטור ולקסוס ונימוסי הגויים אשר סביבותיהם תקיף עתה כמו אז, והן רק הבעלים והעשירות שבזמנינו אלא שאז היו מלוכשים בעץ ואבן ובפעולות מיוחדות שהיה עליהם חיוב וסקילה, הלבוש הזה נתבטל ועתה החשק מלוכש להתחבר ולהתדמות לאומות בהבלי חכמת העמים הנקרא קולטור אירופאי והמה הבעלים שהזמנו. העשירות, הן המה כל מיני תענוגותיהם ומגמותיהם הנקרא לוקסוס, שאין כמעט אחד שיהיה נקי מהם. ואם הוא נקי – הרי עדיין אין הוא מובדל לגמרי כחפץ הבורא מפני שבניו ובניו הם עובדי הבעלים והעשירות הנ"ל, והרי הוא כנוגע בבניו וב"ב באהבה והם מנגעים גם אותו בהבלי העולם המודרני ובהדבקו באילי הקולטור של העמי הרי הוא מתדבק במהות העמי עצמם ואינו מובדל מהם ובזה הוא סר מה'.

ידוע מאמר הבעש"ט ז"ל: "וסרתם – מן השי"ת ותורתו, מיד – ועבדתם אלוהים אחרים" – היצר יטה אתכם לכוחות אחרים וזאת הקולטור של העמים ועגביהם, ואח"כ בהמשך הימים – והשתחיתם להם – תכנעו תכתם לגמרי. עד כפשוטו שכל ימיכם תבלו בהבלי הקולטור האירופאי בתחרות איש על רעהו להשיג את לוקסוס העמים. לא הבעש"ט לבדו אמר דבר זה אלא כן מפורש בספרי, "השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלוהים אחרים", הזהירו שלא יטה אתכם יצה"ר לפרוש מן התורה שכיוון שאדם פורש מן התורה הולך ומתדבק בעבודה זרה שנאמר "סרו מהר מן הדרך אשר ציויתם עשו להם עגל מסיכה". הרי כיון שאדם סר מן הדרך אשר ציוהו ה' הוא נמשך לעשות מעשה עגל מסכה ממש, לסור אחרי ה' ולהדבק בהבלי הגויים שבארץ, כי ההדבקות בעגביהם ובנימוסיהם זאת היא עבודה זרה ממש.

הנה השי"ת עליון מלך נורא נעלם מכל רעיון, ואיך אפשר כלל אפילו לנאצל היותר עליון שישאל לו מה תעשה ומה תפעל, כן עלה ברצונו לברוא עולמות לאין מספר מצדנו, מה שנגדו באמת כלא חשובין, ושלשל אותם מלמעלה למטה כל עולם ועולם חשוד מחברו, עד שיצא עולם הזה היותר חשוד ומזוהם מאד מאד, דווקא בו ברא וייצר ועשה את האדם ונפח נשנץ חיים וזאת ירום ונשא וגבה מאד, ואם ילך בדרכי התורה אשר חקק לו יוצר נשמתו, בכוחו להאיר מתוך חשכת העולם הזה ולגלות כבוד מלכותו, יזרע לצדקה מן התורה ומ הזריעה הזאת יקצור לפי חסד פרי זרעו לעת קץ בעולם הבא ולימות

המשיח ותחית המתים, שאז יקבוץ כל עבודת הנשמות לאור העולם ויגלה כאן כבוד מלכותו ביתר שאת מן הנגלה בעולמות העליונים.

מאז ימות אדם הראשון חיפש הקב"ה דור שיעמוד בנסיון ולא מצא מה שביקש וכן דור אחר דור עד שהגיע דור ההפלה. כאשר ראה ה' שאין עוד תקוה למצוא דור העומד בנסיון, בחר באדם – אברהם אבינו, אשר עמו ועם צאצאיו כרת ברית לעולם. ואותם נשמות קדושות ושמורות, הן ראויות לקבל מאוחר יותר את התורה.

אמרו חז"ל בספרי פ' בשלח, **שהתורה והסייף ירדו כרוכים מן השמים ככתוב "אם תאבו ושמתם טוב הארץ תאכלו ואם תמאנו ומריתם חרב תאכלו כי פי ה' דבר"**, אחת דבר אלוקים שתיים זו שמעתי, כלומר, כך התרה בנו ושמענו והבנו באר היטב, "אנכי ה' אלוקיך א-ל קנא פוקד עוון אבות על בנים" וכו' האמור בדיבר השני של "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", זאת התרה בנו בפירוש כי אני בחרתי בכם על כל צד שתהיה, שרק אתם תגלו כבוד מלכותי בעולם הזה, שזה רצוני וחפצי מאז תכלית כל הבריאה כולה. והנה שתי דרכים לפניכם, שעל ידם תתגלה הדר כבוד מלכותי בעולם, החיים והטוב דהיינו שתלכו בחוקותי ומצוותי תשמורו. ועי"ז יבוא גילוי מלכותי לאט לאט באופן של טוב ובנעימים, ואת המות ואת הרע – שאם בחוקותי לא תלכו ואת מצוותי לא תשמורו בכל זאת גם כן אתם תגלו מלכותי בעולם, אבל הגילוי הזה על ידי יסורים קשים ומרים ומיתות אכזריות אשר אביא עליהם, וגם הוא חכם ויבא רעה כזו, אשר ממנה ועל ידה תתגלה המלכות בודאי.

ועתה ישראל בינה והאזינה כי כל תענוגי והבלי העוה"ז הם הם החושך וההסתר אשר ברא השי"ת בעוה"ז, למען יהיה לנו מה לפעול בעוה"ז מצידנו, דהיינו להתרחק מהם ובזה נגלה אור מלכותו עלינו לעלם ועד, **ואתה רוצה להתחבר בטינופי התרבות האירופאית ועגביהם, להתרחק מן כריתת ברית השי"ת עמנו אשר בנו מכל העמים להתקדש בקדושתו, ובהתערב עם העמים ועם מחשבותיהם אתה מוסיף חושך על חושך למען יקוים "והסתרתני פני מהם והיה לאכול".** ואם תשאל על הברכות אשר נאמרו בפרשת בחוקותי ובפי' כי תבוא, דע כי לא מחכמה שאלת זאת ולא הבינך אבותיך מלמדיך עיקר מקרא כפשוטו. שם אמר הקב"ה שאם תלכו בחוקותי ואם מצוותי תשמרו תגלה אור אלקותי ומלכותי כל כך בעולם עד התגלות אור האלקות אפילו בטוב הגשמי... אבל לסור מדרכי התורה המסתירות אור פני השי"ת, הרי הוא כמשליך עצמו לזוהמה לבל יראה עוד אור האמת כלל.

והנה זה תוכן כל שירת האזינו אשר ציוה ה' ללמדה את בני ישראל ולהיות שימה בפיהם... אמר השי"ת הנה בחרתי בך ועשיתי עמך טוב וחסד לאין מספר ככתוב שם בהשירה מן זכור ימות עולם עד וישמן ישורון ויבעט, ולמה בחרתי בבני ישראל? כי תשמור מצוותי וחוקותי ותורתי ותהיה לי לאור עולם להאיר מלכותי על כל העולם לעולם ועד.

אבל לא יעלה על דעתכם מחשבת און כי בחרתי אתכם כי לא ידעתי את מריך ואת ערפך הקשה, הן ידעתי כי קשה אתה וגיד ברזל ערפך ואגיד לך אז בטרם תבוא השמיעתיך ידעתי מאז וישמן ישורון ויבעט ויטוש אלקי עשהו וינבל צור ישועתו, אבל מפני זה גם אני הכנתי מאז שבט אפי ומקל עברתי, שגם באופן הזה בעת שיהיה ויטוש אלקי עשהו וינבל צור ישועתו, בהכרח גם כן שתגלה מלכותי בהבריאה כולה, כמו שחשב שם יסורין ומיתות נוראות ואכזריות ר"ל, שבזה תמלא פעולת המצווה ויבוא גילוי אלקותי ועולם התיקון על ידי יסורים ר"ל, כמו שהיה ראוי לבוא על ידי קיום המצוות והשפעת הטוב עליכם, כי תיקון העולם וגילוי מלכותו ית' מוכרח שיבוא על ידכם...

לכן גזר השי"ת אשר דייקא ואויבינו פלילים (פלילים פרושם שופטים) אשר ישפטו אותנו על כל עוונותינו, כי עיקר העוון אשר בא עליו המשפט הזה הוא ההתדממות להם חפץ ורצון הלב... ודווקא מהם, כאשר אנו מתדמים להם יבוא המשפט... כן יוודע על ידי הסיבוב של יסורים קשים ומרים הכתובים כאן בשירת האזינו כי אני אני הוא ואין אלוקים עמדי, חי אני לעולם וישיב נקם לצרי והרנינו גויים עמו וכפר אדמתו עמו...

ואחשבה כי זה אחד מן יישוב במקרא אשר נתקשו בו המפרשי בסו"פ וילך והסתרתני פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלוקי

בקרבי מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה
כי פנה אל אלוהים אחרים.

מדוע חוזר ואומר שוב "ואנכי הסתר אסתיר פני"?

**הרצון הזה להדמות לגויים לא נתבטל כלל, ובהיות שזה ההרס של גבול ההבדל
העיקרי, היצר מסית לשורש הטומאה בכל כוחותיו, וכמו שבימי ההם שמרו ישראל
מצוות מעשיות, כמובא לעיל, גם היום טוענים ומציינים: הלא אנו עושים צדקה וחסד
בארץ, נשבות ביום השבת ועוד מן הזכויות. ועל כן אמר הכתוב ואנכי הסתר אסתיר פני
ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה, כי עם המצוות מערבים גם הרבה רע, כל מיני שקר,
תרמית הרהב והגאווה, וגם השנאת חנם אשר בתוכנו. הסיבה לכל הצרות הללו אשר
הם יחד עם המצוות המעשיות שמקיימים הוא שורש הרעה שיש עמנו על שעברנו על
שרשי רצונו להיות מובדלים מן העמים...**

בהעדר התנ"ך נשכח לגמרי מה השי"ת חפץ מן האדם מישראל הישר אשר בארץ... כל
אחד בחר לו דרכים חדשות אשר בדה מליבו... הכיתות השמאליות דוחים מדרכי התורה
שמאלה והימיניים דוחים ימינה, סוף כל סוף קו הישר אשר בחר בו ה' נשכח לגמרי, ואי
אפשר למצוא אותו מבלי לשקוד על התנ"ך...

יזכרו הדברים הנאמרים פה וילמדו תורת משה בפשטות בכללה ותורת האזינו בפרטות,
וידעו ויבינו כי עוד שלושת אלפים ור"י שנים מקודם (כי שיר האזינו נאמרה בשנת ב'
אלפים תפ"ח לפ"ג לבריאת העולם) התרה בנו ה' כן וצוה ללמדה את בני ישראל שני
דרכים לפני עם ישראל לגלות את מלכותו בעולם – אם בדרך הרצוי לפני ה' כמבואר בכל
התורה אשר המרכז היא להבדל מדרכי העמים מהגיונם ומן חכמתם, כל תענוגם ואורח
חייהם וכל המרוחק מהם ביותר הוא מקורב להקב"ה ביותר, ואם ח"ו לא – בהכרח
לגלות מלכותו יתברך על ידי יסורים קשים המפורשים בשירת האזינו עד יבוא העת כי
אשא אל השמים ידי, ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו.

חוצב להבות
א"ש

רבי ירחמיאל ישראל יצחק דאמב⁴⁹² זיע"א, מורנו ורבנו הגאון ר' אהרן שלמה קאצינעלינבויגן זצ"ל⁴⁹³

הי' רגיל לפרש מאמר חז"ל מלחמה לה' בעמלק מדר דר מן דורו של משה עד דורו של משיח, שהתחלת המלחמה בעמלק הי' בדורו של משה בחר לך אנשים וצא והלחם בעמלק ותסתיים רק בדורו של משיח שאז יהי' השם שלם והכסא שלם, ואמר ר' אהרן ז"ל מה יהי' בכל המשך הזמן שבין דורו של משה עד דורו של משיח הלא א"א לנצחו כלל עד דורו של משיח ולמה לנו כל המלחמה, ואמר עד דורו של משיח תהי' המלחמה רק לשם מלחמה ללא נצחון כלל כן רצון השי"ת מלחמה גרידא מלחמה לשם מלחמה, זאת הנדרש מאתנו והי' יגמור בעדינו.

רבי ירחמיאל ישראל יצחק דאמב זיע"א, מי המבול!⁴⁹⁴

דבר חדש היא הציונות הזאת, גדולה ועמוקה היא הכפירה הזאת שנתחדשה על ידי כופרים גלויים ומפירי ברית, זה שמונים שנה שהשאיפה הזאת הציונית להיות לנו עם ומדינה, גאון לאומי, צבא לאומי, להיות עם בתוך כל הגוים אשר על פני האדמה, הולכת וכובשת לבבות ישראל, נתחזקה ונתפשטה הציונות הזאת והפיצה כמעט כל ישראל למגדול עד קטן טף ונשים ללא השאיר שריד.

הציונות אוהזת בהם שוקעת בתוכם ומקפת אותם באופן חזק לבל להרשות את הנאחזים למצוא איזה פתח לצאת החוצה, או אפילו בקיעה קטנה של ספק בהשאיפה

⁴⁹² רבי ירחמיאל ישראל יצחק דאמב זיע"א – נולד בשנת ה'תרע"ה, ביבלונה שבפולין. אביו הינו רבי יעקב שכנא דאמב זיע"א (רב העיר וחסיד סטריקוב). הוריו קראו ע"ש כ"ק האדמו"ר מאלכסנדר, רבי ירחמיאל ישראל יצחק דנציגר זיע"א. למד בישיבת חכמי לובלין אצל רבי יהודא מאיר שפירא זיע"א. תלמידו מובהק של משגיח הישיבה, רבי שמעון מזליחוב זיע"א, הוא סולק מהישיבה במסגרת המאבק בין תומכי ר' שימעה'ה ומתנגדיו. לאחר מכן הוא למד בישיבת כנסת בית יצחק של רבי ברוך בר ליבוביץ' זיע"א. לאחר פטירת אביו מונה לממלא מקומו ברבנות יבלונה. לאחר השואה היגר ללונדון, שם עסק במסחר בתכשיטים. היה מעורב שם בפרשת יוסליה שוחמכר. היה אחד ממורי דרכם של נטורי קרתא. נהג לתקוף את רבני אגודת ישראל וטען שאינם מבטאים את דעת התורה, עם זאת, שמר על קשרים חמים עם כ"ק האדמו"ר מסטריקוב, רבי אברהם לנדא זיע"א. כמו"כ תקף גם את ראשי העדה החרדית ורבניה (מלבד רבי יואל מסאטמר, שאותו העריך על אף שהתנגד לחלק מדעותיו, כגון היתר השתתפות בבחירות מקומיות). הוא טען כי קנאותם מזויפת. בשל התקפותיו נגד רבני העדה, הוחרם על ידה. טען שתנועת החסידות אינה רלוונטית לאחר שרוב האדמו"רים והחסידים פנו לאגודת ישראל, ולעומת זאת קנאי ירושלים, משתייכים לעדת הפרושים. נהג לבקר בישראל, בפרט לקראת בחירות, ומסר דרשות נגד השתתפות בבחירות ושיתוף פעולה עם מוסדות המדינה. התנגד בתוקף לפגישות עם הערבים, בטענה שבעוד הוא מתנגד לרעיון הציוני, הם מתנגדים לקיומם של היהודים. קהילת נטורי קרתא בירושלים התפלגה לשניים – פלג 'תורה ויראה' שבראשותו, ופלג 'אוהל שרה' שחלקו מצדד במפגשים עם ערבים. מסר מדי שבוע שיעור בחומש עם רש"י. השיעור נמשך שעות ארוכות והקיף גם ענייני קנאות. עסק רבות גם בתורת המהר"ל והרמח"ל זיע"א. הוא עסק רבות בלימוד סדר קדשים וסדר טהרות. הוא סייע לרבי שמעיה גרינבוים זיע"א, בהוצאת פירושו על משניות 'סייעתא דשמיא', ובחלק על סדר טהרות, יצאו חידושו. חיבר את הספה"קים: פירוש על שיר השירים; קונטרס שב דנחמתיא – מאמרים על שבע דנחמתיא; עת ניסיון – השקפה וקנאות; העתקות – השקפה וקנאות; בנוסף פרסם מאמרים בכתבי עת ובעלונים של נטורי קרתא (כגון ב"החומה"). הוציא לאור את הספה"קים: נהרי אש – ספרו של רבו, רבי שמעון זליכובער זיע"א. נפטר בכ"ט באדר ה'תשע"ג.

⁴⁹³ מובא מהקונטרס הקי' שלהבת א"ש (ירושלים, ה'תשס"ד), עמ' כו-כז.

מתוך כריכה פנימית:

מאמרים ודרשות מאת הגאון הגדול חסידא ופרישא קדוש וטהור חכם וצדיק מורנו ורבנו ר' אהרן שלמה הלוי קאצינעלינבויגן זצוק"ל תלמיד מובהק לרבינו הגאון הקי' רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצוק"ל נדפס בעז"ת פעה"ק ירושלים תובב"א שנת תשס"ד לפ"ק

⁴⁹⁴ מובא מילקוט מאמרים מאנשי נטורי קרתא – החומה כרך ל"ו, קונטרס וי-ז – אדר-ניסן ה'תשנ"א, עמ' 1, 8.

הזאת בהישועה הזאת בהישג הזה שכנסת ישראל היא עם וגוי בין העמים והגוים, וחבר ניכר בחבר הלאומים בהאו"ם אשר בניו יארוק. ביחד עם ההתפשטות של הציונות הזאת החדשה, דברים חדשים הסתעפו ונתחדשו עמה, **כי במשך זמן התפתחותה נתחדשו באה"ק פרעות והריגות ר"ל הן בזמן ההקדמה להתקוממות המדינה ובפרט אחרי הקמתה אשר כולם כל ההריגות והפרעות הללו באים ונובעים רק מן הציונות הזאת.** בשעה שהציונות השיגה את שאיפתה והקימו את המדינה, מן אז עשרות אלפים יהודים נהרגו ר"ל ועוד יותר נפצעו על מזבח עבודה זרה הציונית, בכל פעם מלחמות בכל פעם פרעות בכל פעם סכנות ואין לך כמעט שבוע אחת ללא שפיכות דמים של יהודים, והרבה ר"ל בפעם אחת בעת לוחמים מלחמת מדינה הציונית, או מן העומדים על המשמר של מדינה הציונית, הסכנות מרחפות ובאות ובהסיר אחת מן הסכנות, אחרת באה תחתיה, הולכות מתחדשות בצורות שונות ובתנאים שונים, אולם ענין אחד כולל ושזור בתוך כולם כי כל זה הוא דבר חדש, צרות והריגות הרבה עברו על עם ישראל במקומות פזוריהם נחלי דם ודמעה של יהודים נהרגים ונשחטים מעונים ונלחצים מלאו פני תבל אבל כולם באו עלינו מן ענין קדושת יהדות שלנו, אבל באה"ק מן ענין מושב הציונות וההריגות והלחצות באים לא מן ענין היהדות אלא מן ענין הציונות, כל המלחמות והפרעות באים בשביל הציונות ולא בשביל היהדות ועוד הדבר בלתי נגמר ירחם ה' על שארית עמו.

אל היהודים המאמינים בה' ובתורתו, יודעים ומרגישים הענין האלקי של עם סגולה, **הציונות וההשיגים של הציונים רחוקים מאתנו מוזרים ומתועבים לנו,** לא בשביל הדבר הנראה כי גזלו ארצם של הערביים וגרשו אותם משם ומשום זה התגרו את הערביים והפכו אותם לשונאים מושבעים עלינו, כל זאת היא דאגת הערביים עצמם ללא הפסק, אבל העיקר של יהודי מאמין הוא הניגוד להציונות מצד הציונות עצמה ולא מצד מעשיהם והשגיהם, התיעוב אל כל ענין הציונות זה מחמת המהפכה הנוראה שהציונות הזאת מהפכת, את עקירת כל עיקרי אמונה שהציונות הזאת עיקרת, את כל קדושה אלקית שהציונות הזאת מבטלת, הניגוד והתיעוב להציונות נובע מן עצמיות קדושת ישראל מן המהות של כנסת ישראל מן כריתת ברית בין הבתרים ובהר סיני ובערבות מואב, מן קדושת התורה הנביאים והכתובים וכל דברי חז"ל, התיעוב להציונות הוא עצמיות ובלי תלוי במעשים של הציונים בחסרון זה או בחסרון אחר אלא עצם קדושת ישראל עומדת מול עצם טומאת הציונות, נגד עצם עבודה זרה של בעל פעור וצדונים, בין שתהיה הציונות כמו שהיא עם פריקת עול מצות התורה כולה ובין שתהיה הציונות דתית ותומכת את הדתיים מוסדותיהם ומסחריהם כולם, בין שתהיה הציונות גוררת עמה מלחמות והריסות ובין שתהיי הציונות מביאה כל טובה ושלוה לאזרחיה, בין שתהיה הציונות בלבוש מזרחי או בלבוש אגודאי בין שיתמכו בה הגאונים ובין שתהיה נתמכת מן הצדיקים, כל ענינה של שאיפת הציונות והתגשמותה בציור של מדינה, עבודה זרה היא לנו אסורה היא לנו באיסור עולם.

עם ה' אלקי ישראל עם ממושך וממורט סבלו כל הימים במקומות פזוריהם לתכלית תיקונים גדולים של עולם התיקון העתיד להתגלות עלינו במהרה, דרכי התיקונים הללו נשגבים מאתנו וידועים לשוכן מרומים. בארבעים שנים האחרונים ניתן לנו מנוח בכל מקומות העולם שיהודים דרים שם חוץ מן מקום אחד חוץ למקום אחד בפרט שזאת אה"ק, שמה יסדה הציונות את המדינה את הישועה את התחיה אל עם ישראל, שמה בלבד ההריגות, שמה בלבד השפיכות דמים הסכנות והצרות צופיות. ישנם הרוב של הציונים האוחזים בהציונות מפאת ציונותם, וכיפרתם, **אולם הללו שנסחפו אליהם מן עת הקמת המדינה דהיינו הדתיים האגודאים לא באו שמה מצד הציונות אלא מצד הרמאות, הם אינם ציונים אלא גנבים, לא עשו כלום בשביל הקמת המדינה אלא לוקחים ממנה, הם אינם מפיצי תורה אלא מפיצי כפירה, התוכן של הדתיים האגודאים הללו הולך בתלם אחד עם התוכן של הציונות עצמה, כיון שכל ענינה היא עקירה והפיכה שמהפכים את עם אלקי אברהם עם סגולה בחירת ישראל מבין העמים להיותם ע"י שאיפה הציונית אותו המהות של כל הגוים עם בתוך אומות העולם ומדינה בתוך שאר מדינות העולם, כן הענין של האגודאים לרבות הצדיקים והגאונים אשר עמהם היא ג"כ להפוך הכל, להפוך דברי תורה אל שימוש ע"י הציונית להפוך ולסלסל פסוקי תורה"ק להפוך דברי חז"ל ולהתאימם אל הוקרת המדינה, התוכן של הציונות הוא להפוך את עם ישראל והתוכן של הרמאים האגודאים להפוך דברי תורה"ק, ועוד יותר הם עושים בתוך ההילוך של מהפכה שהם עסוקים בה כי הם מהפכים את המהפכה הציונית להשים אותה לישועה, להפוך הצרות וההריגות אל ניסים ונפלאות. העתונים הדתיים האגודאים המה העיקר במהפכה הזאת המה העיקר במהפכה הזאת המה מסיתים ומדיחים הם**

מושיטים רעל וארס הכפירה אל קוראיהם החפצים בהסתה והפיכה הזאת ונהנים ממנה, הכל הולך ומתהפך כי הצרות וההריגות מתהפכים אל ישועות ונחמות ובעיקר אל ניסים ונפלאות! אם כי הידיעה מפורסמת כי נהרגו ר"ל מן עת הקמת המדינה רבבות ונפצעו רבים עוד יותר, כל זאת בלתי והפריע אל לבלרי הדתיים לזעוק בקול גדול ניסים ניסים! הללו הנספחים אליהם הללו דמתקריין גאונים ודמתקריין צדיקים עונים אחריהם במקלה ניסים ניסים וחסל!

כולם צריכים אל השקר הזה אל הסתה הזאת הלא כולם נחוץ להם ההצדקה על הצטרפותם אל ע"ז הציונית עוזבי ברית אלקי אבותיהם, כלום חיים מן ע"ז הזאת כולם נהנים מן המדינה הזאת ורואים בקיום המדינה את הקיום לחייהם ופרנסתם, אבל עוד יותר בזה כי כולם מוסתים מן כח הרע הכללי כח הטומאה הבלתי נראה בחושים גשמיים, להשקיע בתוך נפשם את הכפירה הכללית של השוואה לכל האומות כי עם ישראל הוא אומה בתוך שאר האומות ולאום בתוך שאר הלאומים, מקרי שאר אומות העולם קורים ג"כ אל עם ישראל וכן גם לנו מדינה וצבא גאון, לאומי וחירות לאומית וחשבונות פוליטיים של כל אומות העולם רק עבור יהודים שומרי תורה מזמין השטן בעצמו את דרכי ההסתה היאותה לפנייהם, מתגוללים הניסים עלינו, ראו זועקים המסיתים ניסים ניסים! מן השמים לוחמים עבור, המדינה, לא הטאנקים החדשים לוא ההתאמנות הצבאי שהגויים מאמנים אותם נגד צבא הערביים הפרימיטיבים אלא ניסים, ההרוגים אינם הרוגים כלל והפצועים אינם סובלים כלל זאת הכל בלתי קיים כלל קימים רק ניסים מן השמים כי גם בשמים חבוק את הציונות כמוהאגודאים בארץ, מן שמים נלחמו הכוכבים במסילות עבור קיום הציונות והמדינה, לבטל את המהות ענין אלקי אשר לעם סגולה ולהביא את התחיה של הערצעל⁴⁹⁵ ואחד העם⁴⁹⁶. עוכרי ישראל הללו לוחמי עבור הדת הללו מסלסלים בשקרים שונים, מהפכים פסוקים שונים, בכדי לתת ציור שהיום אינו יום אלא לילה והציונית אינה ציונות אלא אמונה של העתיד אשר לעם ישראל. אין קץ לכל הכזבים והרשעות אשר הפיצו מסיתים הללו מן היום אשר נתהוו להיות מאוכלי שלחן איזבל, ויצרו כל הפתגמים בכדי להיות בתוך זרם הכללי, וכאשר נקרא בדבריהם בתוך "העם היושב בציון", העמידו להם מחסה הידוע בשם "גדולי ישראל" ולנו אין לנו אלא דברי "המודיע" ו"יתד נאמן", להיות אזרחים נאמנים להמדינה וליקח הממון בתור זכות המגיע לנו, אנחנו חלק מן המדינה ותובעים המגיע לנו ולא בתור מבקשי בקשות.

רבי ירחמיאל ישראל יצחק דאמב זיע"א, גיוס כהלכה⁴⁹⁷

...לייסד מדינה עבור עם ישראל היי דבר מוכרח לפני כופרים הציונים. מפני שהיו כופרים בעיקר ר"ל, נצמח הדגשה מיוחדת לפנייהם להיות כופרים בכל קשר אלקי והנהגה אלקית אל עם קדוש. להם היי דבר מגוחך כל הענין של גלות וגאולה בגזירת הקב"ה והגאולה האלקית ע"י משיח צדקנו, להם היי ענין של שנאה לכל הכתוב בתורה ובנביאי אמת וצדק על העתיד הגדול והנשגב של אשריך ישראל מי כמוך. הציונים פרסמו הלוך ושוב כי אמונה הזאת היא האסון הגדול אל עם ישראל. זאת מעכב את התארגנות והתחיה של עם ישראל להיות עם בתוך העמים, לאום בתוך לאומים, מדינה בתוך שאר מדינות עם חייל עצום וכלכלה נכונה והכרה מן שאר אומות. שזאת אך זאת תתן פתרון לכל הצרות והתלאות המוטלים עלינו כל הזמן, מדינה עם צבא מגוון בכל עמי עולם תגוון על עם ישראל שאין חילוק בהתוכן של עם ישראל מן התוכן של שאר אומות העולם. כל דבר של מדינת ישראל מיוסד אך ורק על הכפירה הכוללת הזאת.

טומאה גדולה ירדה לעולם העוקרת מוסדי תבל, הודות לחסדי השי"ת נשאר עוד שארית הקטן מאד והחזק מאד שסכ"ס על אויביו יצריח והיו לי אמר ה' ליום אשר אני עושה סגולה, וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו.

⁴⁹⁵ ימ"ש וזכרו

⁴⁹⁶ ימ"ש וזכרו

⁴⁹⁷ מובא מילקוט מאמרים מאנשי נטורי קרתא - החומה כרך מ"ו, קונטרס ו' - אדר ה'תשס"א, עמ' 4.

בכל המשך זמן הגלות הארוך והחשוך הזה, מעת אשר גלינו מארצנו וחרב בית מקדשנו, לא היה נודע שום מלחמה מן ישראל אשר בגלות נגד האומות אשר ישראל היו חיים בתוכם. אם כי סבלנו ענויים אכזרים, הריגות ושחיטות, גירושים וצרות אשר אי אפשר לפרוט מספרם, אבל מפני קדושת התורה אשר היתה חיות נפשינו, **רצון השי"ת היה שקוע בתוכנו היתה זאת טבעיות לנו ולא עלה על הדעת לעשות איזה אומץ מלחמה ומרידה, השבעתי אתכם בנות ירושלים בשבועה שלא למרוד בעכו"ם**. שמירת מצוות התורה בכלל, הביאה תוקף האמונה בגאולה העתידה האלקית אל עם סגולה, ביאת משיח צדקנו ואלהיו הנביא לבשרנו, היתה לזכרון תמיד בכל התורה שלמדנו ובכל התפלות שהתפללנו. קוה אל ה' וחזור וקוה, נקוה לך ה' מלכנו לראות מהרה תפארת עוזך והיה ה' למלך על כל הארץ ה' אחד ושמו אחד.

מן העת שנתרחקו ישראל לאט לאט מן שמירת התורה במעשה מחמת כובד הגלות וסילוק הדעת, נולד ג"כ הריחוק מן קדושת האמונה בלב לעזוב את עצם הענין של קדושת ישראל עם סגולה, **נתעורר כח הטומאה לעזוב האמונה כולה והתקוה כגאולה האחרונה הנצח"ת האלקית, יחדו טומאה וכפירה כוללת לעולם מן מוחו של נחש הקדמוני הנודעה בשם ציונות**, זאת נתגברה צעד אחרי צעד וחלצה רבים מעמינו לחשוב מחשבות תהו ובהו שאנחנו עם ישראל מסודרים באותו הסדר של כל עמי עולם כי אנחנו עם בתוך שאר עמי עולם, מפני זה אין לנו שום מבוא להנצל מן הצרות הנוראות והשנאה הגדולה הסובבת אותנו אלא מן פתרון הגיון גשמי עולמי גויי בעולם, והרי כל עם ועם יש להם ארץ ומדינה עם צבא חזק המגונן עליהם, עם כלכלה משוכללת המפרנסת ומשבעיה את האזרחים החיים, במדינה הזאת.

הציונות - לארגן את עם ישראל בכל האמצעים האפשריים לבנות מדינה עולמית וצבא עולמי ורק בזה לפתור את בעיה היהודית - צודקת מאד, בתנאי גמור שקודם לפתרון הזה המובן בהבנה אנושית, תהיה בראשונה כפירה גמורה בכל ענין אלקי נשגב אל עם ישראל בפרט, לכפור בכל הנהגה אלקית המיוחדת אל עם אלקי אברהם, כפירה בתורה מן השמים ובכל הי"ג עיקרים, ובעיקר לסלק סופית התקוה הנצחית של ביאת המשיח ותחיה"ם הגאולה הגבוהה והנשגבה מכל מחשבות אנוש בעוה"ז ישמחו השמים ותגל הארץ נהרות ימחאו כף יחד הרים ירננו לפני ה' כי בא לשפוט הארץ. רק מחמת סילוק האמונה הגדולה והפשוטה כליל נתשייב בתוך נפשות ישראל הפתרון הציוני, הפתרון המובן לכל אדם בהגיון אנושי גויי להקים מדינה בכח אנושי עם צבא חזק מגין וכלכלה מסודרת כמו שאר מדינות העולם, כיון שאנחנו עם בתוך שאר עמי עולם אין לנו תקומה אלא זאת של שאר עמי עולם.

הציונות והמדינה הם הפתרון לעם ישראל דוקא אחרי הכפירה הכללית והעמוקה בשרשי השרשים של הבריאה כולה שישראל עלו במחשבה תחילה וכל העולם נברא בשביל ישראל, הקמת המדינה או קיומה של המדינה באיזה צבע שתהיה מכריזים ומודיעים את הביטול לכל האמונה הקדושה, הציונים בעצמם הכריזו את הביטול הזה בפולניא ובכל ארצות איראפא כי הציונות זה לשחרר את העם מן אמונות טפלות, הפאנאטיזם השחורה שיהודים היו חיים תחת ידה בכל הזמן העבר, הציונות זה בנין של עם חדש, לשון עברי חדש והגיון עולמי חדש, הציונות זאת התחיה של עם ישראל שהיה עד עתה מוכן לגווע, עם ישראל חי! נצעוד הלאה בצעדים חזקים עד מלאות החזון להיות עם חפשי בארצנו, נחדש את המולדת לפאתי מזרח קדימה! זאת וכל זאת חזרו עליהם המטיפים הציונים פעם אחרי פעם עד ששמעו זאת המדוכאים והמושנאים הסובלים והנענים, שותים כוס התערלה שכורת ולא מין.

בזמן הופעתה של הטומאה העמוקה הזאת היו עוד גדולי ישראל אמיתיים בתוכנו, היו עוד רוב ישראל נוטים אוזן לדבריהם, כל גדולי עולם בקדושתם התירעו בקול גדול נגד הכפירה הזאת קול גדול ולא יסף לבל לחשוב איזה מחשבה קטנה להצטרף אל הפתרון הזה אל הכפירה הכללית הזאת ח"ו, אמנם הצרות הגדולות שנתרבו הנפשות שבדורות הללו שנתקטנו, נתנו מקום להחושך הגדול שישלוט קודם לאור הגדול שיופיע ע"י משיח אלקי יעקב לעד ולנצח נצחים. נתצמצמו ונתכווצו הנפשות לקבל מהלך הסוער של טומאה הגדולה הזאת הציונית הכוללת כל הטומאות וכל הכפירות שהיו לפניו, הנסיון

⁴⁹⁸ מובא מילקוט מאמרים מאנשי נטורי קרתא - החומה סיון ה'תשס"ב, עמ' 5-8.

הגדול והעצום שהצליחו שלוחי השטן לעשות עבודה זרה הזאת בפועל, להקים מדינה הזאת עם אחיזת עינים, מן זאת כח הטומאה גבר בארץ בכל המובנים נתקומם דור חדש אשר רוב רובם אינם יודעים כלל מן שמירת התורה במעשה, ועוד יותר מרוב רובם שאינם נכנעים לאמונה הטהורה שהיתה קבועה כ"כ לרבים וכהיום נתצמצמה אל כ"כ מועטים.

רבי ירחמיאל ישראל יצחק דאמב זיע"א, הבחירות והציונות⁴⁹⁹

...נתאספנו פה במוצש"ק הזה לכבדו זכרוננו של האדם הגדול מורינו רבי אהרן קאצינלנבוגן ז"ל הוא היה עוד הפעמון זהב שהשמיע קול ה' בהדר מן קדושתו של ר' יהושע לייב דיסקין זצ"ל, כל קדושה מבחינה מיוחדת יש לה רק ומן מיוחד להשפעתה, רבי אהרן היה האחרון מן שלשלת הגדולה הזאת, עם רבי אהרן נסתיימה המסכת הזאת, אין לנו עוד בתוכנו קדושת הנפש עם המס"נ של רבי אהרן אלא רק הזכות ללכת בלימודיו ההמשך של קדושת ר' יהושע לייב ז"ל, יש לנו אמנם הירושה שעזב רבי אהרן לנו, המוסד תורה ויראה הפינה היחידה בירושלים ששמה נשמע עוד הקול תורה ביחד עם קול ה' בכח קול ה' שובר ארזים, בנו הרב הגאון ר' חיים שליט"א ממשיך הירושה הזאת עם כוחות בלתי רגילים, כמו שאמרו לנו חז"ל במדרש פי' ויגש בשעה שרמז יוסף למנשה להראות כוחו אל השבטים שרצו ללחום עמו, אמרו השבטים דין רפש (בעיטה) מבית אבא, ר' חיים שליט"א ממשיך ומרחיב את המוסד הקדוש הזה רק עם כוחות מבית אבא הכח הגדול של רבי אהרן ז"ל, וזאת למעלה מן המשוער נגד קישוים כ"כ עצומים עם חסר אונים וחסר אמצעים כספיים, יהיה ה' עמו בכל אשר יפנה. ומוסד הזה של תורה ויראה הוא המוסד היחידי בירושלים בצביון הזה אבל איני מבדד כלל, רבים תושבים עליו להרסו רבים הם שונאיו ומנגדיו, אבל סכ"ס הקול הזה של שובר ארזים יעמוד וינצח את כלום, וישבר ה' את ארזי הלבנון, הנראים כ"כ גדולים כ"כ חזקים לפי שעה המה יחליפו המה יתבטלו רק קול ה' ישאר יתגבר ויצריח...

רבי שמואל הלוי וואזנר זיע"א, שו"ת שבט הלוי חלק ה, הקדמה, אות יב

וזה ענין אמרנו ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתם ולא געלתם לכולתם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלוהיהם, ודרשו ז"ל במס' מגילה י"א ע"א במתניתא תנא לא מאסתם בימי כשדים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וכו' להפר בריתי אתם בימי פרסיים שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי הדורות כי אני ה' אלקיהם לע"ל שאין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם א"כ ברור שחכמי הדורות מרביצי התורה היראה והטהרה בישראל הם הם שלוחא דרחמנא לקיים את האומה בגלות עד כי יבא שילה, ובעניותי שגם דרשא דסיפא אני ה' אלוהיהם שאין אומה ולשון יכולה לעמוד לפנייהם הוא ג"כ ע"י מפיצי התורה וחינוך הטהור בישראל כי זה לבדו הנשאר לנו שלא ישלטו בנו, וחלילה לשום בשר זרועו ולעוור עינים בכחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה ולהתגרות עי"ז באומות העולם.

⁴⁹⁹ מובא מילקוט מאמרים מאנשי נטורי קרתא - החומה כרך ל"ד, קונטרס ג' - כסלו ה'תשמ"ט, עמ' 5

רבי שמואל הלוי וואזנר זיע"א, שו"ת שבט הלוי חלק ז, הקדמה, אות ה'

איברא א"כ יתמה מאד מ"ט לאזהרה החמורה כ"כ כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו כאילו ישראל חשודים ע"ז ואיך יתטפשו כ"כ לאחוז במעשי מצרים ומה כשהיו במצרים וירדו מאד מכ"מ לא הזניחו קדושת אבותיהם ועדיין היו בלא תורה ולא הי' להם בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין ומכ"מ החזיקו מעמד ולא פרצו גדרי עולם בקדושת משפחתם עכשיו שקבלו תורה בטהרה וקדושה והולכים בלי שום קשר לאומות העולם במדבר מסובבים בענני הכבוד עאכ"כ שלא יפרצו, וגם בביאתם לא"י הלא על אדמת קדש יהיו, והקב"ה הזהירם לא ישבו בארץ פן יחטאו אותך לי, ולמה יאחזו עכשיו במעשים קלוקלים האלה.

אבל התי' הזה כשנבין באמת מהיכן לקחו ישראל במצרים הכח הזה בלי תורה ובלי מצות והיו גדורים מאד ואלו במקדש ראשון שכבר הי' להם תורה וביהמ"ק פקרו בגי"ע וכמבואר יומא ט' ע"ב.

אמנם ראיתי במ"ר בפרשה שלנו ע"פ כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות אר"ב אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור לישראל כשהייתם במצרים הייתם דומין לשושנה בין החוחים עכשיו שאתם נכנסים לארץ כנען היו דומין לשושנה בין החוחים ותנו דעתכם שלא תעשו כמעשה אלו ולא כמעשה אלו ההד"כ כמעשה ארץ מצרים וגו', הרי דעתם ז"ל מלמד אותנו ברור שזה עצמו שהי' בגלות המר והיו מסובבים קוצים העוקצים בכל סבוב הסובב לכאן ולכאן עי"ז נשמרו מהם, ואכן כשנכנסו לא"י ואין עול מלכות עליהם וחושבים עצמם כבני חורין גמורים זה עצמו הסבה לירידתם, וזה חששה תוה"ק באזהרה כמעשה ארץ מצרים וכמעשה ארץ כנען לא תעשו.

וזה גם מה שנתגלה לעינינו באה"ק ובכל העולם כי הירידות הגדלות של עמינו כאשר חסר להם בחינה זו של כשושנה בין החוחים החרות והכסף נותן סימניו הרעים, וכבר ארז"ל בברכות ל"ב ע"א כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל יעש"ה עוד, ואמרו פ"ק דחגיגה יאה עניותא לישראל, ור"ל עניותא ענוה והכנעה, **וזה גם אמרם בסוף מסכת כתובות בשלשה שבועות שהשביע הקדוש ברוך הוא לישראל שלא ימרדו באומות כי המרידה באומות מביא גאות לאומי, וגאות זה מביא ירידה רוחנית.**

רבי שמואל הלוי וואזנר זיע"א, מתוך הסכמתו לספה"ק ליקוטי אמרים ויואל משה

דבריו הקדושים אין צריכים חיזוק ונכתבו בקדושה וטהרה-איברא היות כי נתגלה לעינינו בעוונותינו הרבים המצב העגום והמסוכן בארצנו הקדושה- ואשר אדם גדול הזה ראה בעיניו הקדושות, א"כ יש בדבריו גם חיזוק באמונה- אמונה בה' ובדברי חז"ל הקדושים המדברים מזה. ומצוה להתחזק באמונת גאולת ישראל וביאת משיח כאשר חזו נביאי ה'. (תוך מכתבו על ספר "ילקוט אמרים- ויואל משה").

דרשת קודש⁵⁰⁰ מאת רבי שמואל הלוי ואזנר זיע"א לכבוד יום ההצלה כ"א כסלו ה'תשל"ז

דברי הרב הגאון הגדול רבי שמואל הלוי ואזנר (שליט"א) [זיע"א] גאב"ד דזכרון מאיר וראש ישיבת חכמי לובלין זכרון מאיר בני ברק

השיר והשבח לחי העולמים אשר ברב רחמיו וחסדיו נתאספנו שוב מעת לעת ומתקופה לתקופה בכ"א כסליו השתא בתוככי עיה"ק בני ברק, קורא אני ע"ז מאמר החכם מכל האדם במשלי (כ"ח י"ב) בעלוץ צדיקים רבה תפארת וגוי וכדפי' הקדמונים בעלוץ צדיקים היינו בזמן ובתקופה שנתעלה כבוד הצדיקים ונתרומם קרנם, רבה תפארת אז נתרבה עטרת תפארת כבוד התורה וכבוד הצדיקים לכל אלו החוסים בצל הצדיקים.

ונקדים לבסס צד ההלכה של כנוס של צדיקים זה, הנה הפר"ח באו"ח (סי' תצ"ו סק"ד) מעורר שם על המגהג שנהגו בכמת מקומות לעשות יום שאירע להם נס ליו"ט לדורות, וכן הביא מתשובת מהר"ם אלשקר סי' מ"ט שהביא מעיר אחת שתקנו לעשות את יום י"א לחודש טבח כיום פורים על שם הנס שאירע להם, והפר"ח שם מעורר על זה דאין בכוחינו להוסיף על היו"ט המוזכרים במגילת תענית' ואין לומר דמאחר דבטלה מגילת תענית וולת חנוכה ופורים יש בכוחינו להוסיף עליהם עוד יו"ט כרצוננו דהא איתא בפ"ק דר"ה (י"ח ע"ב) בהא דהוסיפו עליהם תלתא בתשרי משום דבטילת אדכרתא מן שטריא והקשו בגמ' ואי ס"ד דבטלה מגילת תענית קמייטא בטול אחדנייתא מוסיפין, עכת"ד.

והנה מרן החת"ס בתשובותיו חיו"ד (סי' רל"ג) השיג על דברי הפר"ח מהא דמגילה (י"ד ע"א) דאמרינן ק"ו ומה מעבדות לחירות אמרינן שירה ממות לחיים לא כ"ש, וכתב שט בסוף התשובה דהאי ק"ו לקביעת יום מועד הוא ק"ו דאורייתא, וכתב דלפ"ז ימי חנוכה ופורים דאורייתא אך מה לעשות בהם אם לשלוח מנות או להדליק נרות או זכר אחר זה דרבנן, והעובר ואינו עושה שום זכר בחנוכה ופורים הוא עובר על מ"ע דאורייתא, אך העושה שום זכר ומבטל שאר חלקי המצוה הוא עבריין דרבנן, ואפשר דלענין קריאת הלל ומגילה הוא ק"ו דאורייתא, וא"כ אחי לן ק"ו לקבוע יו"ט על כל נס שאירע דהרי אמרינן ק"ו ודלא כהפר"ח.

והנראה ליישב דברי הפר"ח דק"ו ומה משעבוד לגאולה ממות לחיים לא כ"ש אהני לן דוקא בניסא דרבים וכדמשמע התם דמיירי בהלל ושירה דהוי דוקא בניסא דרבים, וא"כ בניסא דיחיד מנא לן לקבוע ולחדש יו"ט מדעתנו, וא"כ צדקו דברי הפר"ח לעורר על אותם המקומות שנהגו שלא כהוגן במה שחדשו יו"ט מעצמם, אמנם לענינינו אתי שפיר אפי' דעת הפר"ח מתרי טעמא, דכל מה דהביא הפר"ח דאין בכוחינו להוסיף יו"ט על היו"ט הנזכרים במגילת תענית הוא דוקא כעין יו"ט ממש, דהיינו דלא להענאה בהון ודלא למיספד בהון אבל להתאסף זרע קודש ביום שאירע להם נס להודות ולהלל על חסדיו הגמלים, דלא הוי בזה שום הוספה על היו"ט הנזכרים במגילת תענית אהני שפיר אפילו לדעת הפר"ח דהא לא שיד למימר בזה טעמא דקיימחא בטול אחרנייתא מוסיף, וזו ואצ"ל זו, דכל מה דהביא הפר"ח דאין בכוחינו לעשות יו"ט היינו זקוקא בניסא דיחיד כקהלה או עיר פרטית וכדהביא בדבריו שם, אבל אם נוגע לתקנת הרבים כגון הכא דהוי ישועה לכל הכלל, ומתאספים בני ישראל לתת שיר ושבח לחיי העולמים ב"ה על חסדו הגדול אשר עשה עמנו שהותיר לנו עיר וקדיש מן שמיא רבינו (שליט"א) [זיע"א], **כדי שע"ז יתחזקו ידים רפות ידי דור האחרון להחזיק מעמד נגד הזרמים רעים ורוחות רעות, ושע"ז תהיה כפורחת עלתה נצה היהדות החרדית גם בדורינו אנו ובתקופתנו אנו, שייך שפיר לעשות יו"ט דבניסא דרבים חזרו דברי החת"ס על מקומם ואמרינן ק"ו ומה משעבוד**

⁵⁰⁰ לסעודת הודאה של הצלת כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א, לכבוד יום ההצלה, כ"א כסלו ה'תשל"ז.

מובא מתוך **אוצרות ירושלים** - מאסף וקובץ תורני, חלק ר"ט, עמ' קלז-קמא

מתוך כריכה פנימית:

גליון חגיגי ליום כ"א כסלו תשל"ז.

מוקדש לכנוס של צדיקים, נקיי הדעת שבירושלים ומשאר ערי ומושבי ארץ החיים בראשם הגה"צ חברי הבד"צ של העדה החרדית, רבנים, מורי הוראות, אדמו"רים וראשי ישיבות, שהתאספו בביהמ"ד הגדול דחסידי סאטמאר בקרית יואל בני ברק, ביום **כ"א כסלו** יום הגדול והנשגב שבו גנון והציל ה' - אוהב צדיקים, את נשיא ישראל וגאונו מרן הקדוש רשכבה"ג רבי **יואל טייטלבוים** (שליט"א) [זיע"א] אדמו"ר **מסאטמאר** וגאב"ד **ירושלים** ת"ו בצלו הקדוש - צדיק באמונתו יחיה נחסה ונתלונן עד ביאת ינון בב"א.

לגאולה ממות לחיים לא כ"ש, והוא שפיר כינוס של מצוה וכינוס של צדיקים אשר טוב להם וטוב לעולם.

אהובי ורבותי ברצוני להתעמק קצת בפרשת חייו של רבינו (שליט"א) [זיע"א], אשר זה למעלה משבעים שנה אשר עטרת ראשינו (שליט"א) [זיע"א] משמש כמנהיג הדור, החל מעת בואו לק"ק סאטמר יצ"ו בעת ששמש שם ברבנות דודי זקני הגה"צ ר' יהודא גרינולד זיע"א, בעהמח"ס שבט מיהודא, אשר ידוע ומפורסם איך שכבד וחבב, אותו זקן בשנים וזקן בחכמה את רבינו (שליט"א) [זיע"א] עם היותו עדיין אברך צעיר לימים, ואח"כ בעת אשר בלע ה' ולא חמל את נאות יעקב בשנות השואה, ואח"כ בתקופת היותו בא"י, וכשעבר אח"כ לאמריקא ליסד שם מוסדות התורה ובתי החינוך לגדולים וקטנים ולאברכי הקודש, אשר הם לתפארת ה' ולתפארת כל בית ישראל כדוע, ואפשר לכוון זה במקראי קודש בפרשת וישלח דכתיב אחר מעשה דינה ויאמר אלקים אל יעקב קום עלה בית אל-ל ושב שם ועשה מזבח לא-ל הנראה אליך וגו' ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר לו הסירו את אלהי הנכר וגו' ונקומה ונעלה בית אל-ל ואעשה שם מזבח וגו' והנה איתא במדרש בטעם הדבר שנענש יעקב במעשה דינה הוא על שאיחר נדרו אשר נדר והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלוקים וגו', ובאור הענין אמאי איחר נדרו נראה דהנה לבנין בהמ"ק היה נצרך להכנה גדולה מאד, והיה צריך להיות קודם לכן מלא וגדוש בתורה וטהרה וכדאיתא בפ"ק דמגילה (ט"ז ע"ב) בעזרא שכל זמן שברור בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה, כי כל זמן שהיה עזרא יכול לקנות תורה ויראה כהכנה למין בהמ"ק לא עלה, והכין עצמו בהכנה גדולה כ"כ עד דאיתא בפרק ב' דסנהדרין. ראוי היה עזרא לינתן תורה על ידו אלא שקדמו משה רבינו ע"ה, וכן היה ביעקב אע"ה דלא רצה עדיין לקיים נדדו כי עדיין לא הרגיש עצמו מוכן בהכנה הראויה המצטרפת לכך, ואפי' שכבר קודם לכן הגיע למעלת נשגבות עד דאיתא בחז"ל ויקרא לו אל-אלוקי ישראל הקב"ה קראו ליעקב אל-אני אל-ה בעליונים ואתה אל-ה בתחתונים, עדיין היה צייד לעבור הנסיון הגדול של צער גדול בנים במעשה דינה, ואחר כך הנסיון במעשה שכם אשר שמעון ולוי קנאו קנאת ה' צבאות ואמרו הכזונה יעשה את אחותינו, וכשנסע יעקב אחר כך היה ממש בפחד גדול וכדכתיב: ותהי חתת אלוקים וגו' ולא רדפו דהיינו שיעקב היה כנרדף על שעמד על קוצו של יו"ד שלא לשנות מדרך אבותיו. ומה שעמד על טהרת בנות ישראל ועל טהרת החנוך הכשר ועשה שם ג' מלחמות כדאיתא בחז"ל על הפסוק אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי והכל למען אשר לא לסור מדרך אבותיו ורבותיו ולהמשיך בחינוך זה בדרך המסורה גם בדורותיו אחריו, ולקיים עי"ז את הבית יעקב אש ובית יוסף להבה בלהבת אש קודש, ורק אח"כ הרגיש בעצמו שכבר יכול לקיים נדרו ואמר אל אנשי ביתו הסירו את אלוקי הנכר וגו' ונקומה ונעלה בית אל-ל ואעשה שם מזבח, ואח"כ זכה גם להברכה של לא יקרא עוד שמר יעקב כי אם ישראל יהיה שמה דעד שנקרא בשם ישראל הגם שזכה לעלות מעלות רבות בסולם המדרגות בקדושה וטהרה אבל היה בבחינת צדיק לעצמו ולסביבתו בלבד ולא היה עדיין המנהיג של כלל ישראל, אבל בעת שנראה אליו השי"ת בבואו מפדן ארם ואמר לא יקרא עוד שמד יעקב כי אם ישראל יהיה שמד ויקרא את שמו ישראל באותו עת ובאותו רגע הפך להיות מצדיק פרטי ברה"י שלו למנהיג הכלל, למנהיג כל כלל ישראל וזהו לא יקרא עוד שמד יעקב דיעקב הוי שמו הפרטי והיינו שלא תהיה צדיק פרטי ברה"י שלך אלא כי אם ישראל יהיה שמך שישאל הוא השם הכללי של כלל ישראל והיינו שתהיה המנהיג הרבים ומנהיג כל כלל ישראל, וזהו גם המכוון בהמשך הפסוק פרה ורבה גוי וקהל גויים יהיה ממך ומלכים מחלצין יצאו, דהיינו שתהפך לעם דהיינו לצדיק ומנהיג לעם כולו משא"כ עד עכשיו שהיה צדיק פרטי ברה"י שלו וכנ"ל.

וזהו גם בקוצר אמרים ב' התקופות של רבינו (שליט"א) [זיע"א] התקופה הראשונה בראשית ימיו עד השואה, שהיה צדיק לקהלתו וסביבתו והגלילות בלבד, בסאטמער יצ"ו, והתקופה הב' כשנשאר מאוד מוצל מאש מאשר הכה ה' את נחלתו בשואה האיומה ר"ל והגר לאמריקא שנהפך אז מצדיק לקהלתו וסביבתו בלבד לצדיק ומנהיג של הדור כולו, ונשאר כעיר וקדיש מן שמיא להציל את שארית גחלת ישראל בכלל, ואת היהדות החרדית באמריקא בפרט אשר כל מוסדות התורה והמוני בית ישראל אף לא מאנ"ש כולם מושפעים מהשפעתו של הגאון הקדוש (שליט"א) [זיע"א] במישרין או בעקיפין, ורשפי אש שלהבת ה' בוער שם כשרבינו (שליט"א) [זיע"א] הוא עטרת תפארת ההנהגה והוא כעמוד אש ההולך לפני המחנה מחנה ה' ומחנה בית ישראל.

ומדי דברי בו זכור אזכיר את דברי הרמב"ן בפי' יתרו עה"פ ויאמר משה לחותנו כי יבא

אלי העם לדרוש אלוקים כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חוקי האלוקים ואת תורותיו, ופי' הרמב"ן וז"ל השיב משה לחותנו צריכים הם שיעמדו עלי זמן גדול מן היום כי לדברים רבים באים לפני כי יבא אלי העם לדרוש אלוקים להתפלל על חוליהם ולהודיעם מה ידבר להם כי זה יקרא דרישת אלוקים וכן יעשו גם הנביאים כמו שאמר לפנים בישראל כה אמר האיש בלכתו לדרוש אלוקים לכו ונלכה עד הראה, וכן ודרשת את ה' מאתו לאמר האחיה מחולי זה שיתפלל ויודענו אנו נשמעה תפלתו וכן ותלך לדרוש את ה', ועוד שאני שופט אותם כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי, ועוד אני מלמד אותם תורה והודעתי להם את חקי האלוקים ואת תורותיו עכ"ל והנה הזכיר כאן ג' ענינים שהם ג' תפקידים של מנהיגי ישראל ומנהיגי הדורות, אבל בצדיק אמיתי ומנהיג אמיתי הם שנים שהם שלשה, דבמנהיג אמיתי כשיבא אליו העם לדרוש אלוקים דהיינו להתפלל על חוליהם, אין תפקידו להתפלל עליהם בלבד ולהבטיח כי יפקדו בפקודת ישועה ורחמים בבריאות הגוף וכדו', אלא בזמן שבאים אליו לדרוש אלוקים צריך לחקור ולדרוש את הבא אליו איך התנהגותו בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, ולא לשאלו רק על רפואת הגוף בלבד אלא גם על רפואת הנפש, דהיינו אם קובע שעורים לתורה ולמוסר, ואם מחנך בנוי ע"פ דרכי התורה והיראה ברוח ישראל סבא, וזהו כי יבא אלי העם לדרוש אלוקים אז הוא הזמן שביכולתי ללמדם ולהוכיחם על ושפטתם צדק בין איש ואחיו וגו', וזהו הזמן להודיע להם את חוקי האלוקים ואת תורותיו.

ונזכיר קצת מילי דדחילו ורחימו ודברי התעוררות מענינא דיומא לחזק לב אוהבים וידידים, בברכות (ל"ב ע"ב) ת"ר ארבעה צריכים חזק ואלו הן תורה, ומעשים טובים, תפלה, ודרך ארץ, ונדבר קצת מעניני חזק בתורה הנה בפרשת וילך ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימך וגו', ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבו ועזבני והפר את בריתי וגו', וחרה אפי וגו' ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפייהם וגו', הנה הדקדוקים בפרשה זו מפורסמים ראשונה מה שהקשו כל המפרשים דאך נתנבא שיעשו רעה והרי הבחירה בידם להרע או להיטיב והוא יסוד היסודות שבאמונת ישראל כי החיים והמות נתתי לפניך וגו' ובחרת בחיים, ועוד למה בשעת חלוף משמרות משה ליהושע א"ל למשה כך וכי אין לך עגמת נפש גדול מזה שכל עבודת הקודש העילאית של משה ילך לטמיון בשעה שישכב עם אבותיו אע"פ שעתה בעת שנאמרו לו הדברים הללו ה' כל העם כולם צדיקים, וע"ד שפי' וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל שלא עזב את העולם עד שעשה כולם יודעי ה' מקטנם ועד גדלם, וכן יפלא וכי בזה פותחים למנהיג חדש יהושע בן נון שמיד שימות רבו הגדול תעבור ההנהגה לו תחול ירידה עצומה עד שיקום הגוי הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ, ולא זו בלבד שקשה אלא שגם ההיפך מבואר ביהושע כ"ד דכ' ויעבוד ישראל את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע, ולבאר כל הנ"ל נראה בהקדמת דברי הילקוט ביהושע פרק א' עה"פ הכינו לכם צדה ואיתא בילקוט, וכי צידה היתה צריכה שם והלא אינן אלא אוכלי המן שהיו מלקטין אותו בבקר אלא כד אמר להם עשו תשובה כדי שתכנסו לארץ ותאכלו מתבואת הארץ שנאמר: וישבת המן ממחרת, יצא מלאך להחריב את כל העולם אמר בטל המן ובטלה התורה שנאמר ויהי בהיות יהושע ביריחו וגו' א"ל יהושע וכי במנעלים אתה נועל ואין אתה נוהג אבל על ישראל שבטל המן ובטלה התורה של נעליך.

ודברים אלו צריכים ביאור דהרי נאמרו דברים אלו למר דעה אשר היו כולם ראויים ליכנס לא"י ושיבקע להם הירדן, ואיתא בתז"ל דכולך יפה רעייתי ומום אין בך קאי על הדור שנכנסו לא"י, ואיך יתכן שבדור דעה כזה מיד שיכנסו לא"י בטלה התורה ויהושע יוצרך להסיר מנעליו כאבל על כלל ישראל ועל התורה"ק, ובאור חענין דכל הזמן שהיו ישראל במדבר והיו אוכלי מן היו דבוקים בהשי"ת ותורתו, משא"כ כשיגיעו לא"י זה פונה לכרמו וזה פונה לזיתו ותורה מה תהא עליה, וזהו הטעם שלא נאמר הצווי של לא ימוש ספר התורה הזה מפניך והגית בו יומם ולילה רק ביהושע דבמדבר לא היו צריכים לכך דממילא עסקו רק בתורה"ק אבל בהגיעם לא"י ועסקו בכבוש הארץ ואח"כ היו טרודים זה בגפנו וזה בתאינתו היה חשש שמיד יפסקו בעסק התורה"ק, וע"ז אמר המלאך ליהושע הנה פסק המן וע"ז מיד בטלה התורה וא"כ של נעליך מעל רגליך ותנהג אבל על כלל ישראל שבטל המן וממילא בטלה התורה"ק וא"י בלא תורה אינה א"י דבל מטרת בואם לא"י רק שיעסקו בתורה"ק ויקיימו אותה וכדכתיב (תהלים ק"ו) ויתן להם ארצות גויים ועמל לאומים יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו, ומיד בעת שיפסקו מעסק התורה שוב לא יהיו ראויים לשבת בא"י, וזהו הנאמר ליהושע לא ימוש ספר התורה הזה מפניך והגית וגו' **דהיינו שתנהג**

הנהגתך באופן כזה שלא ימוש ספר התורה מפיד דמיד שימוש ספר התורה מפיד אין כלל ישראל יהי' ראוי עוד לשבת בא"י וכן"ל, וזהו של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו קודש הוא דהיינו ארץ ישראל, וארץ ישראל בלא תורה ומצות אינה א"י כנ"ל וא"כ של נעליך והתאבל על כלל ישראל והתוה"ק וכדברי הילקוט הנ"ל.

ונבא אל המכוון בפ"י הפסוקים וקם העם הזה חגה וגו' דאין כוונת מרע"ה ח"ו לומר שבהכרח כך יהיה דהרי באמת עבדו את ה' כל ימי יהושע והזקנים וכדמוכחו קראי דיהושע אלא מרע"ה צייר בפניהם צורת עם ישראל בתמונה העגומה בארץ ישראל ללא תורה, דמיד שיגיעו לארץ ישראל אם לא יעסקו בתורה שהוא תבלין ליצה"ר מיד יתגבר עליהם היצה"ר דבא"י יש התגברות היצר גדולה יותר בבחינת כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, ויגיעו ח"ו לקם העם הזה וגו', ולזה סמך לזה מיד ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו' דהעצה היחידה שלא יגיעו ח"ו לידי כך הוא ועתה כתבו לכם דהיינו שיעסקו בתוה"ק ותורה מגינה ומצלה מיצה"ר, ואם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו איזובי הקיר אן יתמי דיתמי דדרי בתראי, וא"כ העצה היחידה להחזיק מעמד לעת כזאת בא"י הוא רק התוה"ק, וזה הוא העוגן הצלה היחיד בדורנו אנו, מוסדות התורה המתנהגים בדרך ישראל סבא, והמתנהגים ברוח אשר קבלנו מאבותינו ורבותינו בדרך רבינו (שליט"א) [זיע"א], אשר נשלח כעיר וקדיש מן שמיא כדי שנוכל להחזיק מעמד לעת כזאת בתקופה ובזמן אשר נתרבו כ"כ שונאי הדת ועוברי דת קודש אשר אנו כשושנה בין החוחים עם דעות כוזבות המפסידות דרך עבודת השי"ת, והיא כפורחת עלתה נצה כוח הגאון הקדוש (שליט"א) [זיע"א], וע"ז צריכים אנו לתת שיר ושבח לחי העולמים ברוך הוא אשר יש לנו הזכיר. אשר הוא חי בתוכנו, כך יזכה לחיות עמנו עד יערה עלינו רוח ממרום, ושנוזח שממוסדות התורה של היהדות החרדית יצאו בנים ובנות הולכים בדרך ישראל סבא ובדרך התורה והיראה, ושכל אלו יהיו ללגיון של ממהקב"ה ועי"ז נזכה לראות רוח אפינו משיח ה' ומלכנו בראשנו, במהרה בימינו ברחמיו הגדולים אמן.

נרשם מפי השמועה ונמסר לדפוס ע"י תלמידי ישיבת חכמי לובלין, זכרון מאיר בני ברק

חסידות ליסקא

כ"ק האדמו"ר מליסקא⁵⁰¹, רבי **צבי הירש ב"ר חיים פרידלנדר**⁵⁰² הי"ד זיע"א, שערי הישר פירוש על תהילים⁵⁰³, פרק פי פסוק כי

ה' אלקי צבאות השיענו האר פניך ונושעה, יש לרמז דאית' במקובלים ע"פ דעו כי ה' הוא האלקי כי אלקי שורש הדינים והמתקה הוא ע"י שם הוי' ב"ה ע"י חילוף א"ת ב"ש הוא שם הוי' שם מצפ"ץ ועולה מנין ברחמי"ם וזה אלקי במלואו כזה אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם עולה ג"כ מנין ברחמי"ם, וזה הרמז דעו כי ה' שהוא שם מצפ"ץ הוא האלקי נמתק ונעשה מנין ברחמי"ם, וזה יובן מ"ש כי אותיות שהוא פני השם הוא שם אלקי כי השם הוי' הוא כ"ו ואם תכתוב במלואו כזה כ"ף ו"ו אותיות הפנים הוא פ"ו כמנין שם אלקי.

וזהו ה' הוא האלקי והיינו כי הוי' ממתיק שם אלקי כנ"י **זה יש לרמז ג"כ ע"פ**

לעיל ה' צבאות עמנו כ' אית' במד"ר שה"ש בצבאות או באילות השדה

בצבאות אלו אבות שעשו צביוני עי"ש, א"כ האבות מכונים בשם צבאות,

והנה המפוי פי' דרז"ל ר"ה ט"ז למה תוקעין רחמנא אמר תקעו, כי אית' בשל"ה תקיעה תרועת תקיעה הם נגד ג' אבות לעורר זכותם ואחז"ל שבת נ"ה, תמה זכות אבות וכי רש"י אע"ג דכבר תמה זכות אבות מ"מ ע"י רחמים הוזכרה להם בימי חזאל עי"ש, וז"ש למה תוקעין הפי' לעורר זכות אבות הלא כבר תמו זכותם וז"ש רחמנא אמר תקעו דאפי' אם תמה מ"מ רחמנא בעל הרחמים אמר תקעו כי ע"י רחמים יתעורר לעולם זכות אבות, וזה רמז הפי' ה' צבאות עמנו ר"ל ע"י שם הוי' מדה"ד צבאות עמנו ר"ל זכות אבות עמנו וזשי"ה ה' אלקי ר"ל כי שם הוי' שעולה מצפ"ץ העולה ברחמים ממתיק שם אלקי שיהי' ג"כ מנין ברחמי"ם כשם הוי' וז"א צבאות תשיבנו יכול לחזור אותנו זכות אבות אף שכבר תמה ע"י רחמים וזהו האר פניך ונושעה ואז גם פניך של שם הוי' שהוא שם אלקי כאמור ג"כ ונושעה כי נמתק ונעשה רחמים ודו"ק.

⁵⁰¹ השלישי

⁵⁰² כ"ק האדמו"ר מליסקא, רבי **צבי הירש ב"ר חיים פרידלנדר** הי"ד זיע"א – נולד בשנת ה'תרל"ד, מילא מקום אביו באדמו"רות, לפני התמנותו לאדמו"ר שימש כרב במאד ובגאבה. חיבר כ-30 ספרים על כל חלקי התורה. בשנות השואה סירב להמלט ונשאר עם חסידיו. הועבר על ידי הנאצים לאוהלה משם הועבר לאושוויץ שם נרצח בכ"ז באייר ה'תש"ד.

⁵⁰³ י"ל בשנת ה'תרצ"ד

חסידות מונסטריץ'

כ"ק האדמו"ר ממונטריץ', רבי יהושע העשיל ב"ר יצחק יואל ראבינאוויטש⁵⁰⁴ זיע"א, תודת יהושע⁵⁰⁵

ועל פי הקבלה סוד העשר מכות היו להכניע העשר כתרין דמסאבותא. על ידי התגלות העשר ספירות דקדושה. החל מתתא לעילא עד שנתגלה בכ"ר דקדושה ונמשך הכנעת בכר דקליפה בסוד וה' הכה כל בכור וגוי'. **וההולך מתתא לעילא מוכרח לילך בהדרגה מדרגא לדרגא שלא להפסיע פסיעה גסה. והיא למוד נפלא לישראל שבדברים הנוגעים לגאולה גאולת האומה או גאולת הארץ שאל יפסיעו פסיעות גסות ולא ידחקו את הקץ.** וראיה לדבר היא גאולת מצרים שבל"ס היה בכחו של הקב"ה להכניע את כל העשר כתרין דמסאבותא ברגע אחד ולהכות בכורי מצרים ולהוציא את ישראל משם ברגע אחד ולא כן עשה אלא הביא עליהם המכות כסדרן מתחיל ממכת דם שעל ידה הכניע מלכות דקליפה ונתגלה מלכות דקדושה וכן כולם עד שבמכת בכורות נתגלו בחי' בכר דקדושה בחי' כת"ב ואז נשלמה גאולתם. וע"ז **היה ר' יהודה נותן בהם סימנים ללמד לדורות סדר הכנעת הקליפות והשלמת הגאולה והמשכילים יבינו**⁵⁰⁶ :

כ"ק האדמו"ר ממונטריץ', רבי יהושע העשיל ב"ר יצחק יואל ראבינאוויטש זיע"א, נחלת יהושע דרושים למועדים ורגלים⁵⁰⁷, ל"ג בעומר

כתיב גל על ה' דרך ובטח עליו והוא יעשה (תהילים ל"ז).

להבין באור הכ' צריך להבין קודם ענין אמרם ז"ל, בענין רשב"י וחבריו שתורתן אומנותן אין מפסיקין לתפלה. וצריך להבין בכלל ענין התפלה מה היא. נודע כי תפלה היא מלשון דביקות צמיד פתיל, כפי רש"י ז"ל על הכתוב נפתולי אלקים נפתלתי, והיינו, כי התפלה מעוררת את הנפש להתדבק בה'. בסוד תפלה לעני כי יעטוף וגוי', לשון עטיפה, התחברות הלבוש והעצם, והיינו, כי ענין התחברות ודביקות האדם מה' ית"ש הוא ע"י הדבק במדותיו, בחי' הלבושים. ושלמות התפלה שעל ידה יזכה לבחי' הדביקות הזאת, היא דוקא אם התפלה היא, לאקמא שכינתא מעפרא, בחי' התפשטות מגשמיותו ובטול הרגשת עצמו, שלא ירגיש בחסרונותיו החומריים, וכל תפלתו תהיה אך על גלות השכינה, ההסתרה הכפולה, מה שכל עיר על תלה בנויה ועיר האלקים מושפלת וכו'. ואז, ע"י תפלה כזאת זוכה לדביקות האמיתית. אבל אם כל תפלותיו הן אך לצורך עצמו, היא מפסקת הדביקות, כי אינו דבוק במדותיו של הקב"ה. כי ענין הדבק במדותיו הוא, כשם שהקב"ה כל מעשיו הם אך לטובת נבראיו, כי עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע, כך צריך האדם השלם להצטיין שכל עבודתו לא תהיה להטיב לעצמו אך לצורך גבוה,

⁵⁰⁴ כ"ק האדמו"ר ממונטריץ', רבי יהושע העשיל ב"ר יצחק יואל ראבינאוויטש זיע"א - נולד בכ"ה אדר שנת ה'תר"ך ברוסיה, אביו רבי יצחק יואל מקנטקוזה זיע"א, ב"ב חשון ה'תרל"ח נשא לאישה את הרבנית מרגולא רחל זתע"א, (בתו של רבי פנחס מסקליווקא זיע"א), לאחר פטירת אביו בשנת ה'תרמ"ה החל לכהן כאדמו"ר באומן ובמונטריץ' אולם עקב הרדיפות מצד השלטון הקומוניסטי עזב בשנת ה'תרפ"ג את רוסיה והיגר לארה"ב. התיישב בבראנזוויל שבניו יורק ומונה לנשיא אגודת האדמו"רים. לאחר מחלה ממושכת שהה בית הרפואה "מאונט סיני" ובבוקר יום רביעי כ"ו בניסן ה'תרח"צ השיב את נשמתו ליוצרה. בניו: רבי גדליהו אהרן ור' יעקב משולם זושא. חיבר את הספה"ק: דברי יהושע עה"ת; נחלת יהושע; תורת אבות - על מסכת אבות.

⁵⁰⁵ הגדה של פסח עם תודת יהושע, (ניו יורק, ה'תרצ"ה)
⁵⁰⁶ המשכילים יבינו לאפוקי מהבעלי הדעות העקומות, שגם אילו משרע"ה הי' נגלה להם ומסביר להם טעותם לא היו מבינים דבר, אלא היו מסתכלים כטפשים, ואח"כ רצים לספר לכולם שהינם בעלי מדרגה.
⁵⁰⁷ מתוך כריכה פנימית:

ספר נחלת יהושע דרושים למועדים ורגלים עם מאמר התשובה
מאתי יהושע העשיל ראבינאוויטש ממאנאסטריטשע
בן לא"א מו"ר הרב הקדוש ר' יצחק יואל זצלה"ה מקאנטעקאזעווע
חונה פה בראנזוויל ניויורק
בדפוס האחים שולצינגר ברוקלין, נ.י.
שנת חצר"ת לפ"ק (שנת תרח"צ)

לאוקמא שכינתא מעפרא, ולתקן עולם במלכות שדי. אבל אם עבודתו ותפלתו היא אך מבקש טובת עצמו, הרי הוא נפרד מן הדבקות האמתית. אמנם לבא לשלמות התפלה האמורה, היא אך ע"י עסק התורה, **כי אור התורה יאיר לו מחשך דמיונו**, להכיר בהבלי עוה"ז כי הבל המה. ואז כל תפלתו תהיה אך למען יתגדל ויתקדש שמה רבא. ומבואר במק"א⁵⁰⁸. **והנה לשלמות התפלה הזאת זכה רשב"י וחבריו שהיתה תורתן אומנתן, ולכן אין מפסיקין לתפלה, היינו, שתפלתם לא הביאה להם הפסק הדבקות, כי כל תפלתם היתה בלתי לאוקמא שכינתא מעפרא**. ורשב"י הגיע לתכלית נקודת אור התורה, **ספירת הוד שבהוד**. כי הוד נקראת התורה כמאמה"כ תנה הודך על השמים. ולכן **יומא דהלולא דיליה הוא בספירה הזאת, והוא זכה לשלמות התפלה כנ"ל**.

והנה לבא לבחי' הזאת שתהיה כל תפלתו בלתי לה' לבדו ולא לטובת עצמו כלל, אי אפשר אך ע"י מדת הבטחון, שהבוטח באלקים באחת לא יביט על מה שיחסר לו עצמו, וכל תפלתו תהיה אך לאוקמא שכינתא מעפרא. וע"י זה זוכה לשלמות הדבקות בה' והדבוק בה' תודבק בו ההשגחה יותר, ויזכה להשפעה נסיות למעלה מדרך הטבע. ולזה זכה רשב"י בעת שהטמין את עצמו במערה, שנברא לו מרובא ועינא דמ"א. וזה היה מסיבת בטחונו בה' באחת, ושליטת הרגשת עצמו בעת התפלה. ונודע שבענין המשכת הנסים יש ג"כ שתי מדריגות. (א) הבאים ע"י תפלה, כהנסים שנעשו בעת יציאת מצרים שנאמר ותעל שועתם וגו'. וע"י ויזכור אלקים. (ב) הנמשכים מעצמות הרצון בלי תפלת המקבל כלל, אך מצד גודל בטחונו של המקבל. כענין קריעת ים סוף שהקפיד ה' ואחר מה תצעק אלי, ואיתא בזוה"ק אלי דייקא בעתיקא תליא מילתא, עתיקא הוא סוד הבטחון, והיינו, שהוצרכו אז לקבל נס שלא ע"י תפלה אך על ידי בטחון חזק. ולכן דבר אל בני ישראל ייסעו, יעזבו הדבר אך על ההשגחה לבד. והבן הדברים ויבואר במ"א. וכן הוא ענין הגאולה העתידה שתהיה במהרה בימינו, **שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ידחקו את הקץ ופי' רש"י ז"ל אפי' להרבות בתפלה ותחנונים (עיין כתובות קי"א)**. **כי הגאולה העתידה תהיה אך ע"י התחזקות הבטחון, ולא בכח אדם יושע ישראל**. והנה תפלה נקראת דרך, **כמו ששמעתי מאבי אדמו"ר הק' נ"ע⁵⁰⁹ בסוד אמרם יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ גימ' תפלה⁵¹⁰** **ודפחק"ח**. זהו שאה"כ גל על ה' דרכך, היינו, שיהיה כל דרכך, היינו, תפלתך אך על ה' והיא ע"י הבטחון. וז"א ובטח עליו, ואז, והוא יעשה, ימלא כל משאלותיך, וישלח עזרך מקדש ומציון יסעדך בבי"א. **והבן הענין כי קצרת**.

רבי דוד ב"ר יעקב יהודה פלק זיע"א, הבוטח בה' חסד יסובבנו חלק א'⁵¹¹

וכן הוא באחרית הימים בעקבתא דמשיחא קודם הגאולה העתידה עליה אמרו תנחומא ריש בשלח (על הפסוק אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה), דאין הגלויות עתידות להגאל אלא בשכר אמנה וכו', ואומר וארשתיד לי באמונה עכ"ל, לכך סמוך אליה היוקר יאמיר פרנסה בדוחק, **ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר מצב בטחוני מדאיג**, חכמת סופרים תסרח והאמת נעדרת, וכשאינן שום מוצא, אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, בבחינת ואנחנו לא נדע מה נעשה

⁵⁰⁸ במק"א – ר"ת במקום אחר

⁵⁰⁹ רבי יצחק יואל רבינוביץ מקונטיקוויבא זיע"א – נולד ט"ז שבט ה'ת"ר, לאביו רבי גדליה אהרן מליניץ ב"ר יצחק יואל מליניץ ב"ר גדליה מליניץ זיע"א. ולאמו בת רבי שמואל אברהם אבא מסלאוויטא ב"ר משה מסלאוויטא ב"ר פנחס מקוריץ מצאצאי רבי נתן שפירא בעל המגלה עמוקות זיע"א.

בשנת ה'תרכ"ט הוכנס לבית האסורים על ידי השלטון הרוסי, לאחר מכן הוגלה על ידי הרשויות לכמה וכמה ערים. בשנת ה'תרל"א הורשה רבנו לשבת על כס הרבנות בייקטרינוסלב תחת פיקוח המשטרה. שנת ה'תרל"ד שוחרר סופית, הפעם יכול היה ללכת לכל מקום אשר ליבו חפץ, סוף סוף יכל לעבוד את השם ולא תחת עיניהם הפקוחות של צוריו אשר עזבוהו לנפשו ורבנו עבר לכהן כרב בכפר קונטיקוויבא (הסמוכה לוונסנסק) אשר במחוז מיקולייב שם נשאר על נחלתו ומנוחתו עד ליום פטירתו.

⁵¹⁰ תפלה = 515 ; דרך ארץ = 515

⁵¹¹ מתוך כריכה פנימית:

ספר הבוטח בה' חסד יסובבנו חלק ראשון
פרקי עיון בגדרי מצות הבטחון בבמשנתו של בעל חובות הלבבות
חובר בעזרת המלמד תורה לעמו ישראל ע"י דוד בן אדמו"ר הרב יעקב יהודה פלק (רבי יעקב יהודה פלק זיע"א, מתלמידיו של חזו"א זיע"א)
שנת תש"ע לפ"ק
רמות ירושלים תובב"א

כי עליך עינינו, וראיתי בספר נחלת יהושע שביאר בזה הא דאיתא בכתובות קי"א שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ידחקו את הקץ, וברש"י אפילו להרבות בתפלה ותחנונים, כי הגאולה העתידה תהיה ע"י התחזקות הבטחון.

ומלבד זה לא תועיל שום תחבולה ושום עצה של תוספת השתדלות וכדו', כי אין עצה ואין תבונה נגד ה', ומי שעוצם עיניו לעת כזאת דומה למי שעומד על פתח התהום ומפחד המראה עוצם את עיניו והרי זה כמאבד עצמו לדעת, כי קושי לחץ ויסורים נשלחים ממרום ללמד את האדם, וכדמתרגם אונקלוס (דברים ח' ה') על הפסוק כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך, ארי כמה די מליף גברא לבריה ה' אלוקך מליף לך עכ"ל, הרי שמיסרך הוא מלשון מלמדך על דרך מן השמים השמיעך את קולך ליסרך, ועיין מתנת חיים (מועדים רי"ט) שלומדים אנו מהנ"ל כי הפירוש האמיתי של היסורים הוא ענין לימוד, וזהו שאמרו בערכין ט"ז עד היכן "תכלית יסורים", ובבאר משה (דברים עמ' רצ) מאחר שיסורין אינן אלא אמצעי ומכשיר למטרה שהיא ההכנעה לפיכך נקט תכלית יסורין, ועיין גם רד"ק (תהלים ק"ז י"ז) החולי כמו מלאך שליח אליהם שישבו בתשובה, (ראה להלן עמודים רנ"ג, ר"צ), נמצא שקושי ויסורים הם כמו מכתב הנשלח לו לאדם משמים ולא יועיל לו שלא יקראנו, וכדי לסבר את האוזן הרי לך משל למה"ד, מגיע לו לאדם ביום אחד מן הימים מכתב מחברת החשמל, מאחר שמבין שלא באו להציע לו ממון אלא להיפך, הוא אינו פותחו רק משליכו לאשפה, לאחר זמן מגיע מכתב נוסף בתוספת ריבית והצמדה והוא עדיין כמנהגו נוהג ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם, עד שעובר זמן וכבר לא מגיע מכתב נוסף רק יום אחר הוא מוצא את עצמו בבחינת במחשכים הושיבני, החיבור נותק, ועתה האם הועיל לו מה שהעלים עיניו מהמכתבים הרבים אשר היו מופנים כלפיו.

חסידות קאלוב

רבי ישראל בערגער זיע"א, ספר זכות ישראל הנקרא עשר צחצחות, מערכת ד' זקנינו הרה"ק רי"א טויב מקאלוב, אות יט, דף לו ע"ב

עוד מהנ"ל וזה"ל נודע כי הרה"ק מקאלוב הי' מחותנו של הרה"ק רצ"ה מזידיטשוב כי בתו של הרה"ק רצ"ה מ' ריזל היתה אשת הרה"ק ר' משה חיים טויב בנו של הק' מקאלוב. והרה"ק משה חיים הי' סמ"ך על שלחן חותנו בזידיטשוב. שנה אחת ביקש הק' מקאלוב כי בנו וכלתו הנ"ל יבאו אליו לחוג אצלו את חג הפסח. מתחלה לא רצתה הרבנית מ' ריזל לנסוע משם אמנם אביה הרה"ק מזידיטשוב הפציר בה ואמר לה הן הסדר שלי כבר ראית והורגלת בו עתה תראה גם את הסדר של מר חותנך הקדוש.

ואחרי רוב הפצרות נסעה שמה. הרה"ק מזידיטשוב הי' דרכו להסב על הסדר תיכף אחר התפלה למען יוכל לאכול האפיקומן ולומר הלל קודם חצות. אמנם הרה"ק הנ"ל לא ישב תיכף והלך בבית אנה ואנה עד הגיע שעה י"א בלילה.

ויהי הדבר למורת רוח להרבנית הנ"ל כי לא הסכינה באלה פתאום ראתה כי חותנה פותח את החלון והנה באה עגלה רתומה לשני סוסים ובה ישבו שרים ושרות והרה"ק הנ"ל קידם את פניהם בסבר פנים יפות ויחבקו וינשקו זא"ז ואח"כ האבין זי"א אקנאק גיטוהן מיט דער בייטש ויסעו משם והרב סגר את החלון וישב על הסדר. הרבנית הנ"ל בראותה זאת כמעט נפשה יצאה מרוב ע"נ כי לא הבינה מה זאת ולא יכלה לשאול את ההתנהגות ותיכף אחר החג נסעה לביתה ושאל אותה אביה מה ראית אצל חמ"ך הרה"ק ותספר לו כדברים האלה! **ויאמר לה דעי כי השרים והשרות האלה אשר ראית היו האבות והאמהות כי הרה"ק הנ"ל לא רצה לישב על הסדר עד שיהי' קצ' הגאולה והרעיש עולמות עד שבאו האבות והאמהות ואמרו לו כי עדיין לא בא מועד** עכ"ל:

חסידות פשעווארסק

כ"ק האדמו"ר מפשעווארסק, רבי **משה יצחק געווירצמאן**⁵¹² זיע"א, מתוך הספה"ק רועה אבן ישראל

פעם אחת ישבו לפני הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זיע"א שני אנשים חשובים ודברו ביניהם בענין הליכה לכותל המערבי אחר שנכבשה ע"י הציונים שר"י, וענה רבינו ואמר, אפילו אם היה חיוב לילך אל הכותל ג"כ היה אסור ההליכה אם הרב מסאטמאר אוסר, וק"ו אם אין חיוב כזה שאסור, ואמר עוד "אם הרב מסאטמאר אוסר זה הוא דעת תורתנו הקדושה".

כ"ק האדמו"ר מפשעווארסק, רבי **משה יצחק געווירצמאן** זיע"א, מתוך הספה"ק רועה אבן ישראל

סיפר הרה"ח ר' אלימלך גלאנץ כי שמע מהרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זיע"א שנענה פעם כי התפילות שמתפללים בכותל המערבי בודאי אינם מתקבלות.

כ"ק האדמו"ר מפשעווארסק, רבי **משה יצחק געווירצמאן** זיע"א, מתוך הספה"ק רועה אבן ישראל, עמוד קמ"ז

בשבת קודש בצהרים אחר התפלה היו עושין קדושה רבא בבית המדרש, ואז חילק הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק לכל העם הנצבים עליו מהפשטידא [קוגעל] מקטן החל ובגדול כלה, כי כן יסד המלך, רבינו, שזכות הקדימה לזה הוא לקטנים צאן קדשים, ומכל קצווי העיר היו באים האבות וילדיהם לקבל מידיו הק' מהפשטידא... וכנראה הי' כונת רבינו להשריש בזה אמונה הטהורה והצרופה בלבבות ישראל, ולזה צוה להקדים צעירי הצאן להכניס בלבם רשפי אמונה הטהורה שיסאך חקוק בלבבותם לעולמי עד. וכך הי' אומר "אני מתפלל לה' שכל האוכל מהקוגעל שלי לא יהי' לא ציוניסט ולא מזרחיסט", והוסיף "ולא אגודיסט". ולפעמים אמר לכל ילד העובר לפניו "לא תלך להכותל" [זאלסט נישט גיין צום כותל].

⁵¹² כ"ק האדמו"ר מפשעווארסק, רבי **משה יצחק געווירצמאן** זיע"א – נולד בשנת ה'תרמ"ב. למד תורה מפי רבי **שמחה ישכר בער הלברשטאם מצישינוב** זיע"א (בנו של רבי **יחזקאל שרגא ב"ר חיים הלברשטאם** זיע"א). יסד את חסידות פשעווארסק (גליציה). בשנת ה'תשט"ז הגיע להתגורר באנטווערפן ושימש כנשיא כולל גליציה 'חבת ירושלים'. נפטר בשנת ה'תשל"ז. לאחר פטירתו הכתירו החסידים (ובראשם רבי **אלחנן היילפרין** זיע"א (מרבני לונדון)) את חתנו כ"ק האדמו"ר מפשעווארסק, רבי **יעקב לייזר** זיע"א 'יענק'לה' זיע"א, לשמש כממשיך דרכו (נפטר בכ"ז בחשוון ה'תשנ"ט). כיום משמשים וראשי קהילה בניו, רוב החסידים חיים באנטווערפן, כאשר מרכז החסידות נמצא ברח' מרקטר 56 באנטווערפן. ישנן קבוצות נוספות בלונדון, במנצ'סטר שבאנגליה, בוויילאמסבורג שבברוקלין, במונסי ובירושלים. דברי קדשם של האדמו"רים לוקטו: **אבות על בנים** - קונטרס חידושי תורה, סיפורים ומכתבים מאדמו"רי פשעווארסק; **זכות אבות** - קונטרס חידושי תורה; **כתבי קודש** - דרשות מר' **יעקב לייזר**, יצא לאור על ידי נכדו ר' **נפתלי אלימלך רייך**. שני חלקים; **י"ג אורות** - סיפורים שסיפר ר' **יעקב**. חלק ראשון בעיקר על בית צאנז. חלק שני ושלישי בעיקר על צדיקי פולין וגליציה. יוצא לאור על ידי נכדו (חתן בנו רבי **לייביש**) הרב **יוסף נפתלי ווגשל**, שלושה חלקים.

חסידות אוז'רוב-חנצ'ין

רבי **צבי הירש פרידלינג**⁵¹³ זיע"א, מעין מים רבים (מתוך הבאר⁵¹⁴ הבאר שנה יג-טו, ה'תרצ"ו-ה'תרצ"ח

כמו כן מצאתי ראיתי בספרן של צדיקים בשם מח"ו הגה"ק **מוהרי"ל מאופאלע**⁵¹⁵ זצ"ל שפי' הפסוק בפי' ויצא הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו. ואמר שיע"א צפה עד סוף כל הדורות כמה גלות ויסורין שיבואן על ישראל וע"כ התפלל ואמר רבשי"ע לא עת האסף המקנה **אם עדיין לא הגיע זמן הגאולה עכ"פ השקו הצאן ולכו רעו תן להם עכ"פ פרנסה שיוכלו לעבדך מתוך נחת בלי שום טרדות** ואנחנו מאמינים בני מאמינים שמאתו ית"ש לא תצאו הרעות צריך להיות בטחון חזק שהזן ומפרנס וכו' לא ינתנינו על הפקר ח"ו ויתן לנו הכח והקיום לעמוד כל הנסיונות בחומר וברוח שנפלו להיות בדורינו אלה...

שמועה זו מצינו ג"כ אצל רבי **מאיר מפרימשלן** זיע"א, כדאיתא בספה"ק **פרדס יוסף**, בראשית פרק כט פסוק ז

והר"ר מאיר מפרעמישלאן ז"ל אמר לא עת האסף המקנה, אם עדיין לא הגיע **זמן הגאולה** לאסוף צאן קדשים, ישקו הצאן ולכו רעו, על כל פנים תן להם פרנסה לפי שעה:

כ"ק האדמו"ר⁵¹⁶ מאוז'רוב, רבי **אריה יהודה ליב ב"ר יחיאל חיים הלוי עפשטיין**⁵¹⁷ זיע"א, ברכת טוב עה"ת, פרי וירא

א"י עפ"י הידוע וכבר הבאתי כ"פ דהאבות תיקנו חטא מאדה"ר כמבואר בזוה"ק ברע"מ פנחס ובתיקונים והחטא הי' מבחי' עץ הדעת טוב ורע ואברהם אבינו ע"ה תיקן חטא מעיז ולכן נשלך לכבשן אש, ויצחק תיקן חטא ש"ד ולכן פשט צוארו על המזבח, ויעקב תיקן חטא ג"ע.

וידוע דנאמר פעם 'מזמור לדוד' ופעם נאמר 'לדוד מזמור' ומבואר בזוה"ק שלפעמים שרתה עליו שכינה מקודם נא' מזמור לדוד ולפעמים ע"י המזמור שרתה עליו השכינה נא' לדוד מזמור דהי' ע"י הכנתו והעיקר הי' שיהי' ע"י אתערותא דלתתא ואז הוא דבר המתקיים **כי באם לאו אינו דבר המתקיים ורק הוא לפי שעה** כאשר הוא ע"י אתערותא דלעילא והתעייף עיניך בו ואיננו, **ולכן מבואר בשם הרמב"ן ז"ל בשיר השירים על פסוק אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ כאשר בא להאדם התעוררות למעלה**

⁵¹³ רבי **צבי הירש פרידלינג** זיע"א – אבד"ק ביסקוביץ והגליל ולאח"מ בדפובונוזיק-בווארשא, עורך העיתון "הבאר", גיסו של רבי **צבי יחזקאל מיכלזון** זיע"א (זיווגו השני)

⁵¹⁴ כך ראשון רביעי "הבאר" שנה ארבעה עשר מתוך תוכן העניינים:

במעין "מים רבים" נמצא תשובות קצרות בדבר ה' זה הלכה ובדברי צחות ושיח"ח שהשיב הרב העורך שליט"א לחותמי וקוראי הבאר שלרבים תצלחנה.

⁵¹⁵ כ"ק האדמו"ר מאוז'רוב, רבי **יהודא ליב עפשטיין** זיע"א – מתלמידיו של 'החזו"ה' **מלובלין**, 'היהודי הקדוש' **מפשיסחא**, 'האוהב ישראל' **מאפטא**, ו'האור לשמים' **מאפטא** זיעוועכ"א. לאחר פטירת רבו בעל 'האור לשמים' **מאפטא** זיע"א היות שהיה ממוכר תלמידיו הוכתר באדמו"רות ע"י חסידי אפטא ונעשה האדמו"ר מאוז'רוב (בין השנים ה'תקע"ב – ה'תקפ"ז). לאחר מכן נתמנה לאב"ד אופלע, הנהיג עדתו כעשר שנים. נפטר בכ"ג טבת ה'תקצ"ז, ושם מנו"כ.

⁵¹⁶ השלישי

⁵¹⁷ כ"ק האדמו"ר מאוז'רוב, רבי **אריה יהודה ליב ב"ר יחיאל חיים הלוי עפשטיין** זיע"א – נכדו של רבי **ארי' ליב מאוז'רוב** (ראה לעיל). ובנו של רבי **יחיאל חיים מאופאל** (ה'תק"פ-ח' תמוז ה'תרמ"ח) זיעוועכ"א. כיהן ברבנות מגיל 20 בעיירות טרלה, יוזף, חמלניק, אופלה, ואוז'רוב. חיבר את הספה"ק "ברכת טוב". חתנו היה רבי **ירחמיאל צבי מביאלה-שדליץ** זיע"א. נפטר בז' ניסן ה'תרע"ד.

צריך לעשות לה כלי ע"י מצוה או תורה בלימוד כדי שיהי' קיום להתעוררות.
 וזה כוונת הכתוב וירא אליו ד' ר"ל שהראת ד' הי' אליו מכוחו ומחמתו לא מחמת
 אתערדל"ע רק מחמתו ומסיבתו שנימול והסיר הערלה החופה על ברית ותיקן חטא
 אדה"ר עי"ז זכה להתגלות השכינה עליו, וזה באלני ממרא הוא לשון המראה עי"ד
 שתיקן בחי' המראה מאילן מעה"ד טוב ורע עי"י בחי' המילה שהסיר הערלה החופה על
 ברית כמ"ש אדה"ר מושך בערלתו הי' והכוונה שבחי' ערלה חפה על בחי' ברית ואע"ה
 הסיר זאת ועי"י כח מעשיו זכה לראיית ד' אליו ועי"ז והוא ישב שאין ישיבה אלא לשון
 עכבה כמבואר בגמ' מגילה ר"ל שנתעכב הדבר בחי' התגלות וראיית פני השכינה אצלו
 מחמת שהי' עי"י מעשיו ועי"י אתערותא דלתתא ולכן הי' דבר המתקיים :

כ"ק האדמו"ר מאו"רוב⁵¹⁸ - חנצ'ין, רבי **משה יחיאל הלוי אפשטיין**⁵¹⁹ זיע"א, אש דת - חלק ד,
 השתלשלות קבלת התורה, עמ' שיט, אות ז'

**והנה בחלק ג' בארנו בארוכה מה שאמרו בכתובות (קיא ע"א) גבי שלש
 שבועות אמרו שם שלא יגלו הסוד,** ומפרש רש"י אמרי לה סוד העבור ואמרי לה
 סוד טעמי תורה. (עיין בספרנו דף רכ"ד).

וכאן נבאר ענין אחד בקשר לענין שאנו עומדים בו, כי הגה אמרו בגמ' שכת (עה ע"א)
 המותח חוט של תפירה בשבת חייב חטאת, והלומד דבר אחד מן המגוש (מכשף) חייב
 מיתה, והיודע לחשוב תקופות ומזלות ואינו חושב אסור לספר ממנו, וקשה מאוד להבין
 השייכות בין זה לזה.

אלא כי אמרו שם, שמצוה לחשוב תקופות ומזלות, שנאמר ושמרתם ועשיתם, כי היא
 חכמתכם ובינתכם לעיני העמים. וברש"י ושמרתם זה משנה, ועשיתם כמשמעו, וכוונת
 בזה על הכח הזה שניתן לישראל מה שהזמן מסור בידיהם, יזהו **מסוד טעמי תורה שבעל
 פה וקבלת ממשא בסיני**. עי"ד מה שהבאנו שם מהירושלמי (סנהדרין פ"א ה"ב) שאם
 עברו ב"ד את החודש – בתוליה חוזרין. (ועיין במד"ת תשא פ' כתב לך - נאמר מי
 שמסתורין שלי בידו).

⁵¹⁸ הרביעי

⁵¹⁹ כ"ק האדמו"ר מאו"רוב-חנצ'ין, רבי **משה יחיאל הלוי אפשטיין** זיע"א - נולד בשנת ה'תר"ן, בפולין. על פי
 המסופר, החל מגיל שלוש, נהג אביו להכניסו לחדר מלא ספרי קודש ולסגור בעדו את הדלת, וכך התרגל ללמוד ללא
 הפסקה. בילדותו למד אצל אביו ואצל סבו כ"ק האדמו"ר **אריה לייב לייבוש** זיע"א. כמו"כ אביו לקחו לאדמו"רים
 מחסידויות נוספות שהיו באו"רוב. בגיל 22 התמנה לרב באו"רוב. בשנת ה'תרפ"ו לחץ עליו סבו להגר
 לאמריקה, באמרו שהתגלה לו שאחד מנכדיו חייב לעבור לשם, ועבר לניו יורק, למרות חששו לחינוך הילדים
 באמריקה. כמה חודשים לאחר הגיעם לניו יורק. בי"ז בתמוז ה'תשי"ג עלה לישראל, והתגורר בסמוך
 לבית **החזון אי"ש** זיע"א בבני ברק. חודשים ספורים לאחר שעלה, נפטר **החזון אי"ש**, והוא עבר לתל אביב.
 בתל אביב התגורר בשדרות רוטשילד עד סוף ימיו. בתחילת ה'תשכ"ח נבחר ליו"ר כבוד של מועצת גדולי
 התורה של אגודת ישראל. היה מראשי היוצאים כנגד חילול השבת ההמוני. הוא עודד אנשים לצאת, להפגין
 ולהיאבק על השבת שנוחחה. נהג לומר שהמחלל שבת הוא כמי שמבטל את כל התורה, שהרי אמרו חז"ל ש"שקולה
 שבת כנגד כל המצוות". נפטר ב-א' שבט ה'תשל"א, בתל אביב ומנו"כ בבית הקברות שומרי שבת, בני ברק.

חסידות סטרעטין-קנהיניטש

רבי **יחיאל מיכל היבנער**⁵²⁰ זיע"א, שו"ת הד"ר – חלק שני מס' הלולא דרבי, מהדורא תנינא⁵²¹, ס"י כ"ט ס"ק רצז, מענה לרבי חיים חזקי' מדיני זיע"א, דף מט ע"ב

כנה"ר ובנפש הצעיר חיים חזקאי מדינו, המכונה חח"מ הי"ו...

והנה אמרו בכתובות דף קי"א ששה שבועות השביע הקב"ה את ישראל שלא ידחקו את הקץ וכו' ובתזה"ק תיקונא כ"ב דבר בקדשו ועוד כי עזה כמות אהבה אם ישראל יתערון להאי אהבה קדם זמני' צריכין לאתערא כדקא יאות ואם לאו לא יתערון לה הה"ד השבעתי אתכם וכו' דאומאה היא דלא שרי על כורסיא עד דיטלו נקמה מעמלק וכו' הרי דעדיין יש תקנה והמשכיל בעת ההיא ידום...

וע"מ לשבר את האוזן יש להסביר שיש שבועה שהשי"ת לא ישב על כסאו עד שיטול נקמה מעמלק דהכוונה היא עד שיבוא משיח בן דוד ויעשה את אותה הנקמה, כפי שנפסק להלכה ברמב"ם זיע"א, יד החזקה, הלכות מלכים, פרק א' הלכה א'

שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ למנות להם מלך שנאמר שום תשים עליך מלך ולהכרית זרעו של עמלק שנאמר תמחה את זכר עמלק ולבנות בית הבחירה שנאמר לשכנו תדרשו ובאת שמה:

רבי **יחיאל מיכל היבנער** זיע"א, מיכל המים על תהילים, מיכלא דאסוותא⁵²², קפיטל פז פס' קב

ס"י ק"ב אתה תקום י"ל עפימ"ש בזה"ק נפלה **ולא תוסיף קום מעצמה** עד שיבוא הקב"ה בעצמו לגאלנו וזה אתה תקום דייקא ואמרו בכתובות שלש שבועות השביע הקב"ה לישראל שלא ימרדו באומות ולא ידחקו את הקץ וכו' וי"ל דזשי"ה נתנו ה' בידי לא אוכל קום מעצמו ועלו מושיעים וכו' והיתה לה' המלוכה:

⁵²⁰ רבי **יחיאל מיכל היבנער** זיע"א – נולד בשנת ה'תקצ"ד, מצאצאי תו"ט ומהרש"ל זיע"א. אב"ד ניונוב גליל סטאניסלאב, היה מקושר לאדמו"רי סטרטין, פרימשלן, בעלז ו-ויזניץ. היה גם אצל רבי ישראל מרוזין ובניו ואצל רבי חיים מצאנז ובניו זיע"א. חיבר את הספה"ק: שו"ת משכנות הרועים חלק א' – ספרו הראשון, שו"ת וחיידושים; משכנות הרועים חלק ב' (כולל שלושה שערים נפרדים) – עת דודים, הספד על הגאונים רבי מרדכי זאב מלבוב, רבי גרשון אשכנזי אב"ד קאלימייע, רבי יחיאל מיכל אב"ד בראדי; עת מצוא, הספד על האדמו"רים רבי אברהם מסטרעטין ואחיו רבי אליעזר מאזיפאלא; עת שלום, הספד על האדמו"ר רבי שלום מבעלז; נחלה לישראל; שער בת רבים; הדרת קודש; שו"ת הד"ר; לבושי מכלול; זכר ר"ב; מעשה יחיאל – מיכל המים – מיכלא דאסוותא. נפטר בשנת ה'תרס"ז.

⁵²¹ פרעמישלא, ה'תרנ"ט
⁵²² סאטמאר, ה'תרס"ז.

כ"ק האדמו"ר מקניהניטש, רבי **אורי ב"ר אברהם לאנגער**⁵²³ זיע"א, בדין ישוב ארץ ישראל וגאולתה⁵²⁴

גרסי' בסוף סוטה, משרבו הרוצחים בטלה עגלה ערופה, ואמרו בטעם הביטול משום דכתיב: (דבר' כ"א), לא גורע מי הכהו, אכן בימים ההם ידעו מי הם הרוצחים. אמנם במפרשים מובא, דלכן בטלו עגלה ערופה, יען עפ"י התורה לא היו רשאים לזרוע סביב הנחל איתן כדכתיב (שם), והורידו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן, אשר לא יעבד בו ולא יזרע וגו', דרשו חכמ"ל (שם מ"ו ב'), להבא וכו'. וכן הוא גם בירושלמי (שם פ"ט ה"ה), שלא היו רשאים לזרוע סביב. נחל איתן חמישים אמה. והטעם הוא כדי שישאר הדבר לזכרון, כי דם כפרת עגלה זו בא על הרציחה והדם נשאר במקומו כמו דם הנרצח, והיו מניחין את האדמה שממה על דרך קללה, למען הרחקת הרציחה מקרב בני אדם.

והנה כשרבו הרוצחים, היו נמצאים מקומות הרבה שערפו שם עגלה ערופה, א"כ לא היו יכולים להדוש ולזרוע בהרבה מקומות, והלא היה הפסד לישוב הארץ, וישב ארץ ישראל הוא מצוה לדורות, ואם הארץ תהיה שממה, מהיכן יחיו, לזאת בטלו מצות עגלה ערופה, משום פקוח נפש וישוב הארץ.

ובזה יהיה מתורץ מה שרבים מתקשים (ועי' גם בהר"ש מקינן בסוף ספרו כריתות), איך אנו רשאים לחרוש ולזרוע עתה בארץ ישראל, דילמא היה שם עגלה ערופה. אלא כפי האמור מקודם, שישב ארץ ישראל הוא מצוה לדורות, אתי שפיר מה שמותרים לחרוש ולזרוע שם.

וכאשר תורה גם על זה השקפת חכמ"ל במאמרם הנפלא (ב"ק פ' ב'), הלוקח בית בא"י כותבין עליו אונו (שטר) אפילו בשבת, בשבת סלקא דעתך, אלא כדאמר רבא וכו', אומר לנכרי ועושה, הכא נמי אומר לגברי ועושה, ואע"ג דאמירה לנכרי שבות, משום ישוב א"י לא גזרו ב"י רבנן.

וכן הוא גם ברמב"ם (ה' שבת פ"ו ה"א), ומוסיף, וכן הלוקח בית מהם בסוריא, שסוריא כא"י לדבר הזה. היינו שהיא מצוה לדורות, לא גזרו רבנן משום שבות.

כדאיתא בגמרי' (גיטין ה' ב'), הלוקח שדה בסוריא כקונה בפרוארי ירושלים, למאי הלכתא, אמר רב ששת לומר שכותבין עליו אונו ואפילו בשבת, בשבת ס"ד, כדאמר רבא אומר לעובד כוכבים ועושה, ואע"ג דאמירה לעכו"ם שבות, משום ישוב א"י לא גזרו רבנן.

וכמו כן הוא גם בשאר מפרשים, שישב ארץ ישראל, הוא מצוה לדורות, כמבואר בפירושו של הרמב"ן ז"ל, הה"ד (במד' ל"ג נ"ג), והורשתם את הארץ וישבתם בה, כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה וגו', - על דעתי, זו מצות עשה היא, צוה אותם שישבו בארץ וירשו אותה, כי היא נתנה להם, ולא ימאסו בנחלת ה', ואלו יעלו ללכת ולרכוש ארץ שנער, או ארץ אשור וזולתן, ולהתיישב שם, יעברו על מצות ה' כו'.

ועוד לפלא הוא, מה שמביא על ארצנו הקדושה בפירושו, הה"ד (ויקרא כ"ו ל"ב), ושממו עליה אויביכם היושבים בה. הוא בשורה טובה מבשרת בכל הגליות, שאין ארצנו מקבלת את אויבינו, וגם זו ראייה גדולה והבטחה לנו כי לא תמצא בכל הישוב, ארץ אשר היא טובה ורחבה, ואשר היא נושבת מעולם, והיא רחבה כמוה, כי מאז יצאנו ממנה לא קבלה אומה ולשון, וכלם משתדלים להושיבה, ואין לאל ידם וכו'.

וכן הוא גם בזוה"ק (דק"א ע"א), ארץ ישראל לא נמסרה ביד שליח, והקב"ה דורש אותה תמיד בין לטובה בין להיפך ח"ו, וכן בשעת החורבן בעוה"ר שנכנסו גויים להיכל הקדוש ושרפו וכו', **הכל היה ע"י מלאכים מסטרא דקדושה**, שניתן רשות לגויים לעשות נקמה, כיון שעברו ישראל ע"ז וג"ע וש"ד, ונפרע מהם הקב"ה ע"י מלאכים קדושים וכו', ולכן כתוב (איכה ד') ויצת אש בציון וכן עשה ה' אשר זמם, והמלאכים אשר על ידם נחרב

⁵²³ כ"ק האדמו"ר מקניהניטש, רבי **אורי ב"ר אברהם לאנגער** זיע"א – נולד בשנת ה'תרנ"ו, אביו היינו כ"ק האדמו"ר מקניהניטש, רבי **אברהם** לגר זיע"א (ה'תרכ"ג - כ"ח תמוז תרע"ב, ובנו של רבי **יהודה צבי לגר מסרעטין** זיע"א), בא לאמריקה בשנת ה'תרפ"ב, מחבר ספר "נחמד ונעים" "אור ההגדה" "אור חמדות" "אוד התורה" "אור המקרא" "מילי דהספידא". מנהיג עדה בניו יורק. נפטר בשנת ה'תש"ל.
⁵²⁴ הובא מספר שו"ת המאור וזכרון בספר חלק א', עמ' תג - תה (ניו - יורק, ה'תשכ"ז)

ביהמ"ק, נקראים מלאכי ה'. וכמו כן בזמן דוד המלך ע"ה שנכנס המחבל בירושלים לשבות, לא היה ס"מ אלא מלאך ה' מסטרא דקדושה, ולכן כתיב (דה"א א, כ"א ט"ז), וירא דוד את מלאך ה', וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים וכו'.

ומכאן תשובה למה שהקשה הרב הקדוש כהנא רבא בס' מדרש תלפיות ענף א"י קושיא גדולה, דאיך אנו אומרים שאין רשות לשום ס"א וקלי' לשלוט בא"י, עיי"ש, ואישתמיטתיה דברי הזוהר הנזכר (ע"י גם בספרי "אור התורה" התמשכנות המשכן ומהותה).

אבל הוא מביא גם בפירושו לשיר השירים, כי ירושת הארץ לא תהיה בקשת ובחרב, כדאמור (זכרי, ט' ט'), עני ורוכב על החמור, רמז כי לא יצטרכו לכלי זיין, כדכתיב (שם י' י"ב) וגברתים בה' ובשמו יתהלכו וגו' ע"י גם בספרי שם, ביאת הארץ ואופניה).

וכאשר תורה גם על זה השקפת חכמז"ל, במאמרם הנפלא (כתובות קי"א א), כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה, שנאמר (ירמי, כ"ז) בבליה יבואו, ושמת יהיו עד יום פקדי אותם, נאם ה' וכו'. וקרא אחרינא (שה"ש ב), השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה וגו', ג', שבועות השביע הקב"ה את ישראל, שלא יעלו ישראל בחומה (יחד ביד חזקה), שלא ימרדו ישראל באומות, והעובדי כוכבים לא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי וכו'. אמר להם הקב"ה אם אתם מקיימין את השבועה מוטב, ואם לאו אני מתיר את בשרכם בצבאות ובאילות השדה וכו'.

הגם שיש אומרים, דהאומות כבר עברו על השבועה, שהשביע הקב"ה לעכו"ם שלא ישתעבדו בישראל, ממילא בטלות גם השלש שבועות שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ימרדו באומות.

אולם על זה כבר העירו חכמי ישראל, ששקר דיבר פיהם, ראשית, אמרה הגמ' שם: הקב"ה אמר לישראל, אם אינכם מקיימין את השבועה, אני מתיר את בשרכם בצבאות ובאילות השדה, ולעכו"ם לא אמר, אם אינכם מקיימין את השבועה, ותשתעבדו בהן בישראל אז השבועה שהשביע לישראל בטלה, ואני מתיר לישראל למרוד בהם.

שנית, הקב"ה לא השביע את ישראל בתנאי, אם העכו"ם יעמדו בשבועתם, ואם הקב"ה לא אמר לישראל, אם העכו"ם ישתעבדו בכם, תוכלו למרוד בהם, ממילא השבועה קיימת.

וכן הוא גם באוהחה"ק על הפסוק (דבר' י"א כ"ז), ראה אנכי נותן לפניכם וגו' את הברכה, אשר תשמעו וגו', יתבאר כל הכתוב עז"ה, לפי שאמר להם בסמוך נחלת הארץ (שם י"א כ"ד), כל המקום אשר תדרוך רגלכם בו לכם יהיה וגו' לזה אמר, ראה אנכי נותן וגו', פ"י נתינה זו שה' נותן לכם וכו', יש בנתינת זו ברכה וקללה וכו', הברכה אשר תשמעון, פ"י אם תשמעון תהיה נתינה זו לכם לברכה, ואם לא תשמעון, אין זו לכם כי אם קללה, שבאמצעותה יתקנאו בכם האומות ויאבדו אתכם ממנה בנקמה גדולה וכו', וכמו כן הוא כותב על הפסוק (ויקרא' כ"ו ל"ג) ואתכם אזרה בגוים וגו', עיי"ש.

לכן הוא מה שדנו רבים בזה, אם מי שזכה לעלות לארץ ישראל, צריך לברך על מצות ישיבת ארץ ישראל, או אינו צריך.

והנה לדעת מגלת אסתר להרב הגאון כמוהר"ר ר' יצחק די ליאון ז"ל, והוא מגן ומחסה לרבינו הרמב"ם ז"ל מהשגות שהשיגו הרמב"ן ז"ל, וכן רבים עוד כמוהו, שאין מצות ישוב ארץ ישראל בזמן הזה, מפאת מה שאמרה הגמרא לעיל, כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה וכו'.

וכן הוא גם בתוס' שם (ק"א ב.), ד"ה הוא, בשם רבינו חיים דעכשיו אין מצות לדור בא"י כי יש כמה מצות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין לזהר בהם ולעמוד עליהם עיי"ש, ע"כ אין לברך.

וכמו כן כתב גם הרמב"ם ז"ל באגרת תימן, על אחד שאמר על עצמו שהוא משיח והתלקטו אליו איזה אנשים, והזהיר אותם טובה שהיא סכנה גדולה, כי אם יתוודע למלכות, תהיינה מזה צרות גדולות ר"ל, והזהיר אותם שם בזה, שלא לעבור על השבועות, וכתב טעם השבועות, בשביל שידע שלמה ברוה"ק שהאומה הזאת באורך זמן גלותה תפצר להתנועע בלא עתה הראוי ויאבדו מהם בשביל זה ויבואו עליהם צרות וכו' עיי"ש. **ואולי משום זה יש לשער מה שלא הביא בס' המצו' כלל "ישוב א"י"**
בין מצות עשין.

אמנם בגוף מצות ישוב הארץ והעלייה לשם, הנה מובא בתשב"ץ (ח"ג סי' רפ"א) הדירה בארץ ישראל היא מצוה גדולה וכו'. ובספרי אמרו, שקולה ישיבת א"י כנגד כל המצות וכו' וכבר הפליגו חכמז"ל (כתובות ק"י ב'), ואמרו שכל הדד בא"י וכו' וחכמי ישראל היו מסכינים עצמם לעבור נהרות כדי לכנוס לא"י וכו', ואין מותר לצאת מא"י לחו"ל, אלא ללמוד תורה או מפני כיבוד אב ואם וכו', ומי שהוא בעל תשובה ומתחרט על עוונות שבידו, ורוצה לעלות לא"י, עם היות שהתשובה מכפרת, העלייה לא"י מוספת לו זכות ומצילתו מן החטא בל ימיו וכו', עיי"ש.

וכן הוא גם ברמב"ם (פ"ה מה' מלכים ה' י"ב), לעולם ידור אדם בארץ ישראל, אפילו בעיר שרובה עכו"ם, ואל ידור בחוץ לארץ אפילו בעיר שרובה ישראל שכל היוצא לחוצה לארץ כאילו עובד עבודה זרה, שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה'.

אשר על זה יש לשער ג"כ מה שאמר יעקב אבינו, כשיצא מבאר שבע, שהוא ארץ ישראל, וללכת חרנה, שהוא חוץ לארץ, ושבתי בשלום אל בית אבי, והיה ה' לי לאלקים (בר' ז', כ"א), ר"ל לרמוז על זה, משום שבחוץ לארץ דומה שאין לו אלוה.

ובספרי (דבר' י"ב כ"ט) מובא, המניח ארץ ישראל ויצא לחו"ל מעלה עליו הכתוב כאילו עובד עכו"ם. ושם (ל"ב מ"ג), כל היושב בא"י, א"י מכפרת עליו לכן היה רמ"א כל הדר בא"י הרי זה בן עוה"ב. וכן הוא גם בגמרא (פסחים ק"ג ע"א) הדר בא"י הוא מנוחלי עוה"ב. ובתוספתא (ע"ז פ"ה ה"ב) ישרה אדם בא"י אפילו בעיר שרובה עכו"ם, ולא בחו"ל אפילו בעיר שכולה ישראל, מלמד ששיבת א"י שקולה כנגד כל המצות שבתורה. ובגמ' (ב"ב צ"א וגם בתוספתא שם), אפילו בשנת הרעבון אסרו חכמז"ל לעזוב את הארץ אלא א"כ סאתים בסלע, א"ר שמעון אימתי בזמן שאינו מוצא ליקח, אבל בזמן שמוצא ליקח, ואפילו עמדו סאה בסלע לא יצא. ובגמ' (סנהדרין ק"ב ב'), כל מי שבנה עיר בא"י, הוא זוכה למלכות, כדאמרו: מפ"מ זכה עמרי למלכות מפני שהוסיף כרך אחד בא"י וכו', עאכ"כ מי שבונה כמה עירות. ובירושלמי (נדרים ו'), אמר הקב"ה חביבה עלי כת קטנה שבארץ ישראל מסנהדרין גדולה דבחו"ל. ובזוה"ק (וישב) לא שריא שכינתא לבר מארעא קדישא, וגם היא נקראת בשם אור החיים, כדכתיב (תהלים נ"ו י"ד), כי הצלת נפשי ממות, הלא רגלי מדחי להתהלך לפני אלקים באור החיים. פירש"י, באור החיים, לשוב לארץ ישראל.

והטעם הוא מה שנקראה בשם נפלא כזה, אור החיים, הוא עפ"י מה שמובא בספרים (בשם הגאון ר' משה חגיז ז"ל), מי שנתחייב מיתה בחוץ לארץ וברח לא"י, דנין אותו עוד הפעם, כדי למצוא לו איזה זכות בעבורו.

כדאיתא בגמ' (מכות ז' א'), מי שנגמר דינו וכו' ברח מארץ לחוצה לארץ אין סותרין את דינו, מחוצה לארץ לארץ (א"י), סותרין את דינו, מפני זכותה של ארץ ישראל. פירש"י, אולי תועיל למצוא לו פתח זכות, דהיינו להאיר עוד את חייו באור החיים.

וכן הפליגו חכמז"ל גם את עתידה בשבחים, כדאיתא בגמ' (שבת ו' ב') יתיב רבן גמליאל וקא דריש, עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת שנאמר, (תהלים ע"ב), יהי פסח בר בארץ, לגלג עליו אותו תלמיד ואמר אין כל חדש תחת השמש, אמר ליה בא ואראך דוגמתן בעולם הזה, נפק אחוי ליה כמיהין ופטריות ואכלי מילת, גברא בר קורא (כמין לבוש מצוייר גדל סביבות הקור של דקל, עי' פירש"י), וכמו כן עוד שבחים לעתידה, שנמצאים באגדות חכמז"ל, כידוע.

הרי לך כמה הוא גדולה מעלת ארץ ישראל וקדושתה, ואשרי מי שיזכה לדור שם.
ובפרט שכונתו היא לשם ה', כמובא בפ"י (כתובות שם) כל הדר בא"י שרוי

בלא עוון וכו', הוא דוקא במי שדר לשם מצות ישיבת א"י, וכדי שתגן עליו זכות א"י, מפני שהיא מקום קדושה וכו', משא"כ בדר שם דרך מקרה וכו', או מפני שבחת פירותיה וכיוצא בו, ומכש"כ שהוא מבעט בה ומזלזל בקדושת הארץ לילך אחר יצרו, לא דברה תורה במתים, אדרבה עליו נאמר (ירמ' ב' ז') ותבואו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה וכו', שאף אם נאמר דא"י מכפרת לגמרי, אפי"ה לא עדיפא מיו"כ שמכפר כפרה גמורה, ואפי"ה מי שאמר אחטא ויו"כ מכפר אין יו"כ מכפר וכו'.

וכן הוא גם בשו"ת ר"מ מינץ סג"ל סי' ע"ט, שמביא בשם התשב"ץ, שעיקר המצוה ההולך לא"י וכו', שהוא נזהר מכל מיני עון לקיים כל מצות הנהגות בארץ, שאם יחטא בא"י יענש יותר מי שחוטא בחו"ל, והיינו דכתיב (במד' י"ג ל"ב) ארץ אוכלת יושביה. אבל מי שהולך לש"ש להתנהג בה בקדושה ובטהרה אין קץ לשכרו וכו' (ועי' גם בשו"ת מהרש"ם ח' א' סי' י"ח).

ומי יתן שנוזכה בקרוב לשוב הארץ וגאולתה מידו של הקב"ה, כמב' גם ברמב"ן בסוף ספר הגאולה, **וזאת תהיה תחלת גאולתינו האמתית כשנשיב לשמוע בקול האלקים יתעלה שמו**, יחיש גאולתנו ויאמר די לצורתנו, כי הוא לבדו אלקי הרחמים ואין קץ לפני רצונו, ולא מועד וימים, ידרכנו בנתיב עבודתו ונראה אור בהיר בתורתו, ובחסדיו הרבים נתנה מופת ואות בהקרב קץ הפלאות, אכ"ר.

כ"ק האדמו"ר מקניהניטש, רבי **אורי ב"ר אברהם לאנגנער** זיע"א, נחמד ונעים ח"א⁵²⁵, פתגמי אוריתא, אות י'

הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד (ישעיה כ"ט א')
אוהבי ד' המחכים בבנין אריאל. (בזמר של כל מקדש)

י"ל הלא עפ"י דקדוק הלשון היה צריך לומר, אל בנין אריאל, או לבנין אריאל, כי בבנין משמע, שהבית זה בנוי ואוהבי ד' יושבים בתוכו ומחכים ?

אך נ"ל הכונה, כי מחכים דכאן אינו לשון מצפים, רק ממתנינים, כמו ואליהו חכה את איוב בדבריו, איוב ל"ב ד', והפירוש הוא כן, שאוהבי ד' האמתיים ממתנינים עם בנין אריאל, עד שיעלה ברצונו יתברך לכנותו ואינם דוחקים את הקץ, כ"א לבנין שלם, בנין שלא יחרב עוד, גאולה שאין אחריה שעבוד, וקימה שאין אחריה נפילה, ושמחה שאין אחריה תוגה ח"ו

(כבר נדפס זה בשמי בס' "מעדני מלך" מר"ז קרעמער ע"ה)

⁵²⁵ כריכה פניית :

ספר נחמד ונעים

על חמשה חומשי תורה

כולל חדושים יקרים ונפלאים בבאורי מקראות ומדרשי חז"ל, בנויים ומיוסדים על אדני התורה והיראה והחסידות

חלק ראשון ספר בראשית

מאתי הצעיר הק' **אורי לאנגנער** בהגה"ק **אברהם** זללה"ה מקניהניטש

שנת התרצ"ד לב"ע

כ"ק האדמו"ר מקניהניטש, רבי **אורי ב"ר אברהם לאנגנער** זיע"א, נחמד ונעים ח"א, פתגמי אוריתא, אות כג'

אמר שלמה השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני, אני לא חולי הראש ולא חולי של מעיים, ממה אני חולה מאהבתו, הוי כי חולת אהבה אני.
(מדרש תהלים ק"ט)

י"ל למה נקט שלמה חולאים הללו דוקא? נ"ל עפ"י שמבואר בדברי חכמז"ל ברכות ה' ר' יעקב בר אידי ורב אחא בר חמא, חד אמר אלו הם יסורים של אהבה כל שאין בהם בטול תורה, וחד אמר אלו הם יסורים של אהבה כל שאין בהם בטול תפלה.

הנה בחולי ראש יש בטול תורה, כדאמרו חכמז"ל נדרים ס"א ע"א, דדיבורא קשי ליה ולהכי אין מבקרין אותו, ותורה בלא דבורא אשתכחת כמבואר בדברי חכמז"ל ערובין נ"ד ע"א, וביו"ד ס' שלי"ה.

ובחולי מעיים יש בטול תפלה ופטור מתפלין, חולין ק"מ א"כ הרי החולאים הללו לא יסורים של אהבה הם.

ע"כ כשרצה שלמה לספר שהיסורים שהביא הקב"ה עליו המה יסורים של אהבה, שפיר אמר, אין לי לא חולי הראש, ולא חולי מעיים, דהיינו חולאים שמבטלים מתורה ותפלה, אלא חולת אהבה אני, דהיינו יסורים של אהבה. וחבן.

(אח"כ מצאתי זה גם בשם הה"צ הקדוש ר' צבי מרימונוב זי"ע)

כ"ק האדמו"ר מקניהניטש, רבי **אורי ב"ר אברהם לאנגנער** זיע"א, אור האגדה חלק ג'⁵²⁶, מניעת הטמיעה לישראל, עמ' 272-273

...ר"ל לרמז לו כי ע"י ברית זה, לא יוכל ישראל להסתיר את מקור גזעו, הגם שיוכל להסיר את צורתו, ולשנות את שפתו, וכדומה. אבל לא יוכל להסיר ממנו את חתימתו, אפילו כי יצטלב, יקרא שמו בישראל!... וגזעו יעמד לו באמצע... להפריד בינו ובין העולם זולתו... (עי' גם בח' אי תכונת ההתבוללות והיהדות).

כאשר תורה על זה גם השקפת חכמז"ל במאמרם הנפלא: (מד"ר שה"ש ב' י"ח) השבעתי אתכם בנות ירושלים, במה השביען? ר"א אומר השביען בשמים ובארץ וכו'. ר"ח אמר השביען באבות ובאמהות וכו'. ר"י בר סימון אמר השביען במילה וכו'.

ר"ל שהשאלה היא בכאן, במה השביען? שהכח המונח בעם הזה, הוא שירגיש עצמו כמושבע ועומד להשאר ביהדות, למרות שירדפוהו וירמסוהו כטיט חוצות?

על זה ישיב כל אחד לפי דרכו. לדעת ר"א היהדות היא טבעית לעם ישראל כמו הטבע לשמים וארץ, ולדעת ר"ח הסבה הוא הגזע שהם בני האבות והאמהות, שמהם ירשו את התכונות הללו. ולדעת ריב"ס היא מונחת בתכונת ישראל, ע"י שימסרו את דמם לשמים מיום הולדם.

וזהו מה שאמר אלכסנדרוס לזקני הנגב: "מה דין אתריסתון לקבלי"? ר"ל מדוע אינכם רוצים להטמע ולהתבולל ולהיות ככל מאתנו למעלה? ולא להיות נרדף ונענה, נדכה ונבזה, בשפל המדרגה למטה...

⁵²⁶ ניו יורק, ה'תש"ו

אמרו לו: "שטנא נצח", ר"ל השטן הוא שמתעה אתכם על כך לנסות אותנו
בזה... אבל באמת עליכם לדעת של ישראל הוא קשה להטמע ולהתבולל
יותר מכל האומות... א"כ למה כל הטרחה הזאת?... והבן.

כ"ק האדמו"ר מקניהניטש, רבי אורי ב"ר אברהם לאנגנער⁵²⁷ זיע"א, אור הדעה⁵²⁸, חליתו של
שלמה, עמי שלט ע"א

השבעתי אתכם בנות ירושלים, בצבאות או באילות השדה אם תעירו
ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. (שה"ש ב' ז')

אמר שלמה: השבעתי אתכם בנות ירושלים, אם תמצאו את דודי, מה תגידו לו שחולת
אהבה אני, אני לא חולה ראש ולא חולה של מעים, ממה אני חולה מאהבתו, הוי כי חולת
אהבה אני. (מדרש תהלי ק"ט)

לכאורה י"ל למה נקט שלמה דוקא, שני מיני חולאת הללו? ברם, י"ל הרעיון בזה, עפ"י
מה שמבואר בספרים, אהא מה דטובא בדברי חכמז"ל: (ברכות ה' א') חד אמר אלו הם
יסורין של אהבה, כל שאין בהן בטול תורה, שנאמר: (תהלים צ"ד) אשרי הגבר אשר
תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו, וחד אמר אלו הם יסורים של אהבה, כל שאין בהם בטול
תפלה, שנאמר: (תהלים ס"ו) ברוך אלקים אשר לא הסיר תפלתו וחסדו מאתו.

והנה בחולה ראש יש בטול תורה, כמוכא בדברי חכמז"ל: (נדרים ס"א א') דדיבורא קשי
ליה ולהכי אין מבקרין אותו ותורה בלא דיבורא משתכחת, כידוע. (עי' עירובין נ"ד א',
וביו"ד ס"י של"ה).

ובחולה מעים יש בטול תפלה, ופטור מתפלין (עי' חולין ק"י א'), א"כ הלא מיני החולאת
הללו לא יסורים של אהבה הם.

לכן כשרצה שלמה לספר, שהיסורים שהביא הקב"ה עליו המה יסורים של אהבה, שפיר
אמר: "אני לא חולה ראש ולא חולה מעים", דהיינו מיני חולאת שמבטלים מתורה
ותפלה, אלא "חולת אהבה אני", דהיינו יסורים של אהבה... והבן.

ונראה לי בסייעתא דשמיא שיש להבין מהדרוש שדרש שביקור חולים הוא לא רק
בגדר ביקור בעלמא, אלא על מנת להתפלל ולבקש עליו רחמים, כדאיתא בדברי קדשו
של רבי אברהם דנציג זיע"א, חכמת אדם, כלל קנא סע' ג'

עיקר מצות ביקור חולים **שיבקש עליו רחמים** ואם ביקר ולא ביקש לא קיים
המצוה ולכן אין מבקרין בג' שעות ראשונות של יום מפני שכל חולה מיקל
עליו חליו בבקר ולא יחוש לבקש רחמים ולא בג' שעות אחרונות של יום שאז
מכביד עליו חליו ויחוש לבקש (שם סעיף ד'):

אזי שאם המחלה היא מחלת 'אהבה' **אזי שצריך לרפואת ע"י רפואת 'היראה'**
כדאיתא במגילת איכה, פרק ב פס' י"ג

כי גדול כים שברך **מי ירפא**

דהיינו ש-ימ"י היא איננה שאלה אלא קביעה כידוע שימ"י שהיא עולה גימ' נו"ן ירפא

⁵²⁷ כ"ק האדמו"ר מקניהניטש, רבי אורי ב"ר אברהם לאנגנער זיע"א – נולד בשנת ה'תרנ"ו, אביו היינו כ"ק
האדמו"ר מקניהניטש, רבי אברהם לנגר זיע"א (ה'תרכ"ג - כ"ח תמוז תרע"ב, ובנו של רבי יהודה צבי לנגר
מסרעטין זיע"א), בא לאמריקה בשנת ה'תרפ"ב, מחבר ספר "נחמד ונעים" "אור ההגדה"
"אוד חמדות" "אוד התורה" "אור המקרא" "מילי דהספידא". מנהיג עדה
בניו יורק. נפטר בשנת ה'תש"ל.
⁵²⁸ ניו יורק, ה'תשי"ח

לך' עלמא דבינה **שהיא התשובה**...וגם כידוע שהים הוא בחינת דינים, אזי שהתשובה
תתקן את כל השברים, את 'הרי בתר'.

ולכן ידי"נ הנני קורא לך לחזור בתשובה מכל מיני 'אידאיות' ו'השקפות' ו'שיטות'
שאינם לפי רוח התורה...

בעל הסולם וחסידות אשלג

'בעל הסולם'

רבי יהודה לייב הלוי אשלג 'בעל הסולם'⁵²⁹ זיע"א, פירוש הסולם על ספר הזהר, פר' חיי שרה, דף קכב ע"א, אות מה

אמר רב יהודה אמר רב וכו': מכאן עד אות נ' א"צ פירוש.

רבי יהודה לייב הלוי אשלג 'בעל הסולם' זיע"א, פירוש הסולם על הזהר, פר' ויחי⁵³⁰, אות כא ויהיו ימי יעקב שני חייו וגו': כאן בקמ"ז שנה של חיי יעקב, סוד המספר לתקוני הגלות, שיהיו לתקוני הגלות, שיהיו לבנים שגלו במדת הדין. בג' גליות. תקון הראשון הוא למצרים. שנמשל בשבע שנים. רבי חייא פתח ואמר, **השבעתי אתכם וגו' אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ**. אף כאן מספר שבע של חיי יעקב הוא לשון שבועה, שיורה, **שלא לעורר את האהבה, דהיינו הגאולה עד שתחפץ**.

רבי יהודה לייב הלוי אשלג 'בעל הסולם' זיע"א, פירוש הסולם על הזהר⁵³¹, אות תרעו-תרפ

⁵²⁹ ה' בתשרי ה'תרמ"ה – י' בתשרי ה'תשט"ו
⁵³⁰ זוה"ק, כרך א (בראשית) פרשת ויחי דף ריב ע"ב

מאה שנים הוה אמר לאברהם דיהא גלותא לבנוהי במצראי וכי הוית מנייתא יתהון מאתן ותשעין שנים הוה, ת"ח וימת יוסף בן מאה ועשר שנים, ר"ש פתח ואמר (ישעיה ו') הנה העלמה הרה ויולדת בן וקראת שמו עמנואל עדיו ולידה דאתמלי לגלויאן ועקתן סגיאין ועדן בישין ואף על גב דיהו באלין מטרונותא אזדעזעו ואתרחקת מן בעלה תהא עמנא בגלותא בן מאה ועשר הוה גלופא דאתוסף יתרעי למימר והוה עבר מן גלותא מאה ועשר שנים ומאתן ותשעין הוי, ארבע מאה שנים, ולא אתמני גלותא דיעקב אלא מדמית יוסף ויהיו ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה הכא רזא בגלותא במניינא תקונתא יהון בניי דאתגליין במכילתא דדינא תלתא גלוון קדמא דמצראי דאתמתל בשבע שנים, **רבי חייא פתח ואמר (שיר ב') השבעתי אתכם בנות ישראל בצבאות או באילות וגו'**, ר' שמעון אמר מהכא (ירמיה ל"א) מרחוק יי נראה לי ואהבת עולם אהבתיך וגו' הכא רזא בגלותא תקנתא יהון בנוהי דישאל משתרי גלייא ויתרעי למימר יהון בגיא קדישא דאתגלוון על חוביהון בדינא שנים סגיאין יהא (ויקרא כ"ו) שבע כחטאתיכם (בראשית ד') כי שבעתים יוקם קין בגלותא קדמא דמצראי דהיא זעירא, תניינא גלותא דשופטים דאתמתל לארבעים שנים בשבע דאינהו סגיא מניה, תליתאי גלותא דאנן ביה אריכא דאתמתל למאה שנים לארבעין והיינו דא ע"ג עלאה דאמר (דניאל י"ב) **ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם וגו'**:

⁵³¹ זוה"ק חלק א, דף רמב ע"א

פתח ואמר, (שיר ג ה) **השבעתי אתכם בנות ירושלם** אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני, וכי מאן קריב למלכא ככנסת ישראל, דאיהי אמרת אם תמצאו את דודי מה תגידו לו, אלא בנות ירושלם, אלין אינון נשמתהון דצדיקייא, דאינון קריבין למלכא תדיר, ומודעין למלכא בכל יומא עסקוי דמטרונותא.

דחכי אוליפנא, בשעתא דנשמתא נחתת לעלמא, כנסת ישראל עאלת עלה בקיומא דאומא, דיחוי למלכא ויודע ליה רחמיותא דילה לגביה, בגין לאתפייסא בהדיה, ובמה, בגין דחובא על בר נש ליחדא שמא קדישא, בפומא בלבא בנפשא, ולקשרא כלא כשלחובא דאתקשרא בטיפסא, ובההוא יחודא דעביד גרים לאתפייסא מלכא במטרונותא, ואודע ליה למלכא רחמיותא דילה לגביה. דבר אחר, בנות ירושלם אלין תריסר שבטין, דתנינן ירושלם על תריסר טורין קיימא, ומאן דאמר על שבעה לא קאמר לאשלמא שלימו, ואף על גב דכלא חד, דאית שבעה, ואית ארבעה, ואית תריסר, וכלא חד, ודאי על תריסר טורין קיימא, תלת טורין לסטרא דא, ותלת טורין לסטרא דא, וכן לארבע זווין, וכדין אתקרי חיה, כמה דאת אמר (יחזקאל י טו) היא החיה אשר ראיתי תחת אלה"י ישראל.

תרעו) פתח ואמר השבעתי וכו': פתח ואמר השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי וגו'. שואל, מי הוא קרוב יותר אל המלך מכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, והיא אומרת להם, אם תמצאו את דודי מה תגידו לו. ומשיב, אלא בנות ירושלים, הן נשמות הצדיקים, שהן קרובות אל המלך תמיד, ומודיעות אל המלך בכל יום שלומה של המטרוניתא, דהיינו הנוקבא.

תרעז) דהכי אוליפנא וכו': כי כך למדנו בשעה שהנשמה יורדת לעולם, כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, באה עליה בשבועה, שתגיד למלך ותודיע לו את אהבתה אליו בשביל להתרעות עמו.

פירוש, כי ז"א ה"ס קו ימין, והנוקבא קו שמאל. ונודע שב' הקוין ימין ושמאל הם במחלוקת זה עם זה כמ"ש לעיל (ב"א דף נ"ח ד"ה עמודא ע"ש) וכמו שז"ן עולים למ"ן לב' קוי הבינה שהם יש"ס ותבונה, ועושים שלום ביניהם בבחינת קו אמצעי היוצא על מסך דחירק, כן נשמות הצד יקים עולים למ"ן לז"א ונוקבא, ונעשות להם קו אמצעי ועושות שלום ביניהם. וז"ש, שהנוקבא משבעת את הנשמות להגיד ולהודיע למלך, שהוא ז"א. את אהבתה, בשביל להתרעות עמו, דהיינו שיעלו למ"ן ויהיו לבחינת קו אמצעי העושה שלום בין ב' קוין ימין ושמאל, שהם ז"א ונוקבא. כמו שממשיך הזהר לבאר לפנינו.

תרעח) ובמה בגין דחיובא וכו': ובמה מודיעות הנשמות אהבת הנוקבא אל המלך, הוא כי חיוב הוא, על האדם ל יחד את השם הקדוש, שהוא הנוקבא בז"א, בפה בלב ובנפש, ולהתקשר כולו בזו"ן, דהיינו שיעלה מ"ן אליהם, כשלהבת הקשורה בגלחת, ובאותו היחוד שעושה גורם שיתרצה המלך עם המלכה, ומודיע אל המלך את אהבתה אותו. דהיינו כמ"ש בדבור הסמוך, שעם עליית הנשמה למ"ן לז"א, נעשית קו אמצעי ביניהם, ועשים שלום ומיחדת אותם זה עם זה.

תרעט) ד"א, בנות ירושלים: הן י"ב השבטים. דהיינו י"ב הקשרים שבחו"ג ונו"ה שגוף הנוקבא עומדת עליהם (כנ"ל באות תרנ"ד), שלמדנו, ירושלים. שהוא הנוקבא, עומדת על י"ב הרים. ומי שאומר על ז', אינו אומר על צד השלימות. ואע"פ שהכל אחד, יש בה שבעה בחינות דהיינו חג"ת נהי"ם. ויש בה ד' בחינות דהיינו חו"ג תו"מ. ויש בה י"ב בחינות, דהיינו י"ב הקשרים הנ"ל, והכל אחד. אלא שהם מדרגות מיוחדות בה. וי"ב היא השלימות.

תרפ) ודאי על תריסר וכו': ודאי, שעומדת על י"ב הרים, ג' לצד זה. וג' לצד זה, וכן לארבע זוויות, דהיינו ג' קשרים בחסד וג' קשרים בגבורה וג' קשרים בנצח וג' קשרים בהוד, וגוף הנוקבא עליהם, (כנ"ל אות תר"ס) ואז נקראים חיה, כמ"ש, היא החיה אשר ראיתי תחת אלקי ישראל, והם שנקראים בנות ירושלים, משום שירושלים שהיא הנוקבא עומדת עליהם. והם מעידים עדות למלך על אהבתה של כנסת ישראל. כי אומרת להם, אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. וזהו שכתוב, שבטי יה עדות לישראל וגו' שאומרים עדות לישראל שהיא ז"א, על אהבתה של הנוקבא. אמר רבי יהודה, אשרי חלקם של ישראל, שיודעים דרכיו של הקב"ה. עליהם כתוב, כי עם קדוש אתה וגו'.

רבי יהודה לייב הלוי אשלג 'בעל הסולם' זיע"א, פירוש הסולם על הזהר⁵³², אות קלג

אר"ש אלעזר ברי וכו': אמר ר' שמעון: בני אלעזר, כל אלו הדברים תמצא בסוד של שלשים ושנים שבילי החכמה של השם הקדוש. וכל עוד שניסים אלו לא יתעוררו בעולם, לא יהיה נשלם סוד השם הקדוש, ולא תתעורר האהבה, כמ"ש, השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות וגו'.

⁵³² זה"ק חלק ב, דף ח ע"א

בצבאות זהו מלך המשיח שנקרא צבאות. או באילות השדה, זהו שאר הצבאות והמחנות שלמטה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה, זהו ימינו של הקב"ה, דהיינו ספירת החסד, שנקרא אהבה.

עד שתחפץ היינו ההיא ששוכבת לעפר, שהיא השכינה שבגלות, שיהיה רצון המלך בה.

צדיק יהיה מי שיזכה לאותו הדור, צדיק הוא בעולם הזה, צדיק הוא בעולם הבא.

רבי יהודה לייב הלוי אשלג 'בעל הסולם' זיע"א, תלמוד עשרת הספירות, הקדמה, פיס' לא

וצריכים מאד להסביר פעם, למה תלויה ביאת גואל צדק בהתפשטות לימוד הקבלה לרבים, המפורסם כל כך בזוהר ובכל ספרי הקבלה. וההמונים תלו בזה בוקי סריקי, עד לבלי סבול. וביאור ענין זה, מפורש בתיקוני זוהר (תיקון ל' ד"ה נתיב תנינא), וז"ל, נתיב תנינא, ורוח אלקים מרחפת על פני המים, מאי ורוח, אלא בודאי בזימנא דשכינתא נחתת בגלותא, האי רוח נשיב על אינון דמתעסקי באורייתא, בגין שכינתא דאשתכחא בינייהו וכו'. כל הבשר חציר, כלא אינון כבעירן דאכלין חציר. וכל חסדו כציץ השדה (ישעיהו מ'), כל חסד דעבדין לגרמיהו עבדין. וכו'. ואפילו כל אינון דמשתדלין באורייתא כל חסד דעבדין לגרמיהו עבדין. בההוא זימנא, ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב (תהלים ע"ח) לעלמא, ודא איהו רוחא דמשיח. וי לון מאן דגרמין, דיזיל מן עלמא, ולא יתוב לעלמא, דאלין אינון דעבדי לאורייתא יבשה, ולא בעאן לאשתדלא בחכמת דקבלה, דגרמין דאשתלק נביעו דחכמה, דאיהו י' מינה וכו'. והאי רוח דאשתלק איהו רוח דמשיח ואיהו רוח הקודש, ואיהו רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה'. פקודא תנינא, ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור, דא אהבה, דאיהי אהבת חסד, הה"ד ואהבת עולם אהבתיך ע"כ משכתיך חסד. ועלה אתמר, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ וכו', רחימו ודחילו, עיקרא דיליה. בין טב ובין ביש, ובגין דא אתקריאת האי יראה ואהבה, על מנת לקבל פרס. **ובגין דא, אמר קב"ה, השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, דאיהו רחימו בלאו פרס, ולא על מנת לקבל פרס, דיראה ואהבה על מנת לקבל פרס, איהי של שפחה, ותחת שלש רגזה הארץ וגו' תחת עבד כי ימלוד, ושפחה כי תירש גברתה.**

רבי יהודה לייב הלוי אשלג 'בעל הסולם' זיע"א, תלמוד עשרת הספירות, הקדמה, פיס' לד

ופירשו תיקוני הזוהר סוד השבועה, דאם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ שההקפדה היא, שישראל ימשיכו אור החסד העליון, שנקרא אהבת חסד, כי זהו הנחפץ, שהוא נמשך דוקא, ע"י העסק בתורה ובמצוות שלא על מנת לקבל פרס, והטעם כי על ידי אור החסד הזה, נמשך לישראל אור החכמה העליונה, המתגלה ומתלבש, באור החסד הזה שהמשיכו ישראל. ואור החכמה הזה, ה"ס הכתוב, ונחה עליו רוח ה', רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה' (ישעיה י"א), הנאמר על מלך המשיח, כמו שנאמר שם להלן, ונשא נס לגוים, ואסף נדחי ישראל, ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ. כי אחר שישראל ממשיכין על ידי אור החסד, את אור החכמה, בסוד רוח חו"ב וכו', אז מתגלה המשיח, ומקבץ נדחי ישראל **וכו'.** הרי, שהכל תלוי בעסק התורה והעבודה לשמה, המסוגל להמשיך אור החסד הגדול, שבו מתלבש ונמשך אור החכמה. **שז"ס השבועה, אם תעירו ואם תעוררו וכו', כי הגאולה השלימה וקיבוץ הגלויות אי אפשר זולתה, היות סדרי צנורות הקדושה מסודרים כן.**

רבי יהודה לייב הלוי אשלג 'בעל הסולם' זיע"א, תלמוד עשרת הספירות, הקדמה, פיס' לו

המתבאר מדברי תיקוני הזוהר הוא שישנה שבועה, שלא יתעורר אור החסד והאהבה בעולם, עד שמעשיהם של ישראל בתורה ומצוות, יהיו על הכונה שלא לקבל פרס, אלא רק להשפיע נחת רוח ליוצר ב"ה, שז"ס השבועה: השבעתי אתכם בנות ירושלים וכו'. באופן, שכל אריכות הגלות והיסורים שאנו סובלים, תלויים ומחכים לנו, עד שנזכה לעסק התורה ומצוות לשמה, ואם רק נזכה לזה, תיכף יתעורר אור האהבה והחסד הזה, שסגולתו להמשיך סוד הכתוב ונחה עליו רוח חו"ב וכו', ואז נזכה לגאולה השלימה. גם נתבאר, שאי אפשר שכל כלל ישראל יבואו לטהרה הגדולה הזו, זולת על ידי לימוד הקבלה, שהיא הדרך הקלה ביותר, המספיקה גם לקטני הדעת, משא"כ בדרך העסק בתורת הנגלה בלבד, אי אפשר לזכות על ידה, זולת ליחידי סגולה, ועל ידי יגיעה רבה, אבל לא למרבית העם, מטעם המבואר לעיל (אות כ"ב ד"ה אכן). ובזה נתבאר היטב האפסיות שבקושיא הרביעית והחמישית שבתחילת ההקדמה.

תלמידי 'בעל הסולם'

רבי **בנציון משה יאיר וינשטוק**⁵³³ זיע"א, סדור הגאונים והמקובלים והחסידים, חלק ח', מערכת התפלה שער ג', פרק עשירי סימן ג', עמ' רלב

וכתב רבינו הא"י גאון 'שמעתי מפי חכמים ז"ל כי תחיית המתים עתידה להיות בניסן ונציחת גוג ומגוג בתשרי ולכך מפטירין בניסן בחולו של מועד בשבת - העצמות היבשות האלה, ובתשרי בחוה"מ של סוכות בשבת ביום בא גוג, **כן כתב הרדא"ד [אבודרהם] ז"ל. ובפ' בני העיר**⁵³⁴ **נראה שכן דעת רש"י ז"ל בשל גוג, כמו שאכתוב** שם בשבת שחל חג הסוכות, **אבל בשל כאן [פסח] העצמות היבשות כתב שם לפי שהם הם**⁵³⁵ **שיצאו ממצרים לפני הקץ ומתו כולם במדבר כדאיתא במדרש :**

רבי **בנציון משה יאיר וינשטוק** זיע"א, סדור הגאונים והמקובלים והחסידים, חלק י', מערכת התפלה לחג הפסח, אות ה', עמ' קצה

ובסוכות לפי הגמ' שם מפטירין בשבת חוה"מ"ס ביום בא גוג, וכתב הטור ואבודרהם בשם רב האי גאון ז"ל הטעם להפטורות אלו בפסח ובסוכות כי תחיית המתים עתידה להיות בניסן ונצח גוג ומגוג בתשרי, לכך מפטירין בניסן העצמות היבשות (תחיית המתים) ובתשרי ביום בא גוג.

לפי פירש"י הנ"ל הרי העצמות היבשות הן הם משבט אפרים שיצאו ממצרים לפני הקץ, ונהרגו והחיה אותם יחזקאל הנביא כמפורש בסנהדרין (צ"ב ע"ב) עיי"ש כה"ע.

ואולם ישנם קהלות שמוסיפים שני פסוקים כה אמר ה' א' כצאן קדשים (יחזקאל לו-לז-לח) מטעם כמו"ש המחזור וויטרי (צד 304) בזה"ל ומפטיר ביחזקאל היתה עלי וגו' אך הוקשה הדבר לרבינו (רש"י) כי אין בה מענין הפסח כל עיקר.

ונראה לרבינו (רש"י ז"ל) שצריך להתחיל למעלה כה אמר ה' עוד זאת אדרוש כצאן קדשים כצאן ירושלים במועדה דמתרגם כעמא דמדכן ואתן לירושלים בזמן מועדא "פסחא", ויש מקומות שנהגו כך, עכ"ל.

⁵³³ רבי **בנציון משה יאיר וינשטוק** זיע"א – נולד בשנת ה'תרנ"ט, בירושלים לרב מרדכי דוד וינשטוק שהיה נצר לשושלת חסידי קרלין וחסידיו לעלוב, נכדו של רבי ברוך בנימין וויינשטאק (הדיין הראשון של העדה החרדית האשכנזית בירושלים). בצעירותו למד בישיבת עץ חיים בראשות רבי יחיאל מיכל טיקוצ'ינסקי זיע"א, ובישיבת חיי עולם, שהקים סבו, הרבי מללוב, בתרמ"ו בעיר העתיקה ונסמך לרבנות. נישא לבת דודו, הדס דבורה ויינשטוק. היה בסכנת גיוס לצבא הטורקי, אך ניצל הודות לסבו, הרבי מללוב, שהחביאו בביתו במשך כתשעה חודשים עד שחלפה הסכנה. היה מקורב גם לדודו ואחי אמו, רבי **שמעון נתן נטע בידרמן** זיע"א. בזמן מלחמת העולם הראשונה, בהיותו בחור צעיר (המלחמה בפרצה בהיותו כבן 15) כשהשלטון העות'מאני הוציא צו על האפלת הבתים בלילה, הוא יצא לחצר ביתו ולמד תורה לאור הלבנה. היה נערץ על יהודים ונכרים כאחד. כשהיה צריך להתאשפז בבית החולים, אף מעשנים כבדים שלא היו יהודים שומרי מצוות או שהיו גויים שהיו שכנו לחדר נמנעו מלעשן בשבת כדי לא לצערו. לאחר עלייתו של רבי **יהודה ליב אשלג** זיע"א, לארץ ישראל בתרפ"א, החל ללמוד אצלו את חכמת הקבלה. בנוסף למד עם המקובלים, רבי **חיים שאול הכהן דוויק** זיע"א, (מראשי ישיבת בית אל), ומחותנו לוחם מלחמות ה' רבי **ישעיה אשר זעליג מרגליות** זיע"א. נפטר בטי' באב ה'תשמ"ב. לאחר פטירתו בניו הקימו מכון להוצאת ספרי"ם.

⁵³⁴ מסכת **מגילה**, דף לא ע"א

אמר רב הונא אמר רב שבת שחל להיות בחולו של מועד בין בפסח בין בסוכות מקרא קרינן ראה אתה אפטורי בפסח העצמות היבשות ובסוכות ביום בא גוג

⁵³⁵ בני אפרים

רבי משה יאיר ווינשטוק זיע"א, סידור הגאונים והמקובלים והחסידים – חלק י"א⁵³⁶, הושענות לחג הסוכות, אור הבהיר, אות יא, עמ' רמח-רמט

בארבע שבועות, כנ"ל באות א' שמאריך רש"י בכת"י וכן ראל"ג בהגהותיו, ובריש דבריו כלומר א-ל למושעות רבונו של עולם היה לנו למושעות להצילנו מן הגלות כמו שבשבעת בארבע שבועות ראשונה כביכול שנשבע בעצמו שנאמר (ירמיה נא"ד). נשבע ה' צ' בנפשו וגו' לא כאלה חוק יעקב וגו'. שניה שנשבע בתורה שנאמר (ישעיה ס"ב-ח) נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו וגו' ואין ימינו אלא תורה שנאמר מימינו אש דת למו, (לשון הגמרא ברכות ו' ע"א). שלישית שנאמר (ישעיה נד-ע) אשר נשבעתי מעבור מי נח - - כן נשבעתי מקצוף עליך ומגעור בך. רביעית דכתיב (שם מה-כג) בי נשבעתי יצא מפי צדקה וגו' ועייש"ע.

ויש פליאה כי נזכרים עוד כו"כ שבועות בתנ"ך ומביאים ממדרש שה"ש על פסוק השבעתי אתכם וגו' א"ר לוי ד' שבועות השביע לישראל שלא ידחקו את הקץ וכו' רק יצפו לישועה.

רבי בנציון משה יאיר ווינשטוק זיע"א, סידור הגאונים והמקובלים והחסידים, חלק יד', מערכת התפלה לחג הסוכות, שער ט', פרק יד, סימן ה', עמ' קצד

טעם למה מפטירין הפטורה של סוכות של שבת וחזה"מ בענין גוג ומגוג, הטעם לפי שמלחמת גוג ומגוג עתידה להיות בתשרי, וטעם שבשבת וחזה"מ פסה מפטירין בהפטורת היתה עלי יד ה', כתב רב האי גאון לפי שעתידה תחיית המתים להיות בניסן. ועוד לפי שאלו העצמות היו מיוצאי מצרים, שיצאו קודם הקץ.

⁵³⁶ מתוך כריכה פנימית:

סידור הגאונים והמקובלים והחסידים מכיל ענייני תפילות שלש רגלים, פסח. שבועות. וסוכות הוא תורת התפלה בנגלה, בנסתר ובחסידות הקדמות פתיחות ומבואות להרבה ענינים מסויימים: הבאות מקורות מהתלמודים, מדרשים וזוהר: מכלל ההלכה והסוד מגאוני קדמאי ובתראי, ומהמקובלים הראשונים והאחרונים: טעמים ומנהגים המסועפים לסידור התפלה. חובר ועובד בס"ד ע"י הרב בנציון משה יאיר בהרה"צ רבי מרדכי דוד זצ"ל וויינשטאק פעיה"ק ירושלים תובב"א שנת ליהודים הייתה אורה (תשל"ז) אורה זו תורה שער שישי כרך עשתי עשר מסדרת סדר התפלות והברכות

רבי אשר שמואל הכהן כ"ץ⁵³⁷ זיע"א, עיניהם ולבם של ישראל, תמצית דברי הספד וקינה, שנאמרו בעיר מאנטרעאל בעת מלאת השלשים⁵³⁸

**...שמעתי מזקיני שבשנת תרצ"ב כשהי' מרן רבינו זי"ע בטבר' הלך
לבקר את אחד המקובלים דשם ושמו ר' משה יאיר, כשנכנס מרן רבינו
זי"ע אליו נבהל ר' משה יאיר מאור פניו ואמר להעומדים סביבו "אינכם
רואים כי קרן עור פניו" (יאיר זעט נישט ווי זיין פנים שיינט?), והוסיף
לומר שיש להרב מקראלי⁵³⁹ צורה כתינוק שלא טעם טעם חטא.**

ואח"כ בשבת קודש בעת סעודה שלישית כשאמר מרן רבינו זי"ע תורה וכדרכו בקודש
התחיל לומר מדרש ונתנמנם באמצע, ואח"כ המשיך במקום שהפסיק ושום נתנמנם
ושוב המשיך במקום שפסק, וחוזר חלילה. **עמד אותו ר' משה יאיר על רגליו
ואמר "אי אפשר לומר תורה באופן כזה בהפסקות ונמנומים כי אם מי
שלומד תורה לשמה".** - הרי לך עבודת השי"ת בשינה ובנמנום שהוא אך ורק
לרצון השי"ת.

⁵³⁷ אבד"ק זשיבוי, רב דביהמ"ד "תפלה למשה", מאנטרעאל

⁵³⁸ נרשם מפי השמועה ופורסם בירחון התורני עולת החודש, טבת תש"מ, עמ' רכג-רכט, שדה בוכים, מ, לספוד

לצר"ה ולבכותה. הסתלקות כ"ק אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר הכ"מ זי"ע.

⁵³⁹ מקום נשיאותו של רבי יואל טייטלבוים זיע"א, קודם לעיר סאטמר.

כ"ק האדמו"ר מאשלג, רבי ברוך שלום ב"ר יהודה ליב הלוי אשלג⁵⁴⁰ זיע"א, שלבי הסולם, מאמר ברח דודי

מוצאי יום ראשון של פסח תש"ג ירושלים

"ברח דודי עד שתחפץ אהבת כלולותינו". ענין הבריחה שהבורא יתברך מתראה אלינו בבחינת הבריחה, הוא בכדי לגלות את אהבה. ולמה צריכים קודם הבריחה, מטעם שמצד הבריאה כבר הכל נגמר, זאת אומרת האהבה כבר הוכנה בשביל הכלל בכל שלימותה, אלא היא צריכה להתגלות אצל הנבראים. והיא אינה יכולה להתגלות בלי התלבשות באור הרחמים, שאור הרחמים מכשיר את הנבראים, שיוכלו לקבל את אור האהבה.

והענין הוא, מטעם שאור האהבה אינו יכול להתלבש כי אם בנצחיות. לכן כשהאדם אינו מרגיש את עצמו לבחינת נצחיות, אינו יכול לקבל אותו אור האהבה. מה שאין כן כשמקבל מקודם את אור הרחמים, שאז הוא בטוח ש"לא ישוב לכסלה עוד", ממילא ההוה והעתיד שניהם שוים אצלו.

נמצא שאצלו כל הע' שנה בצורה אחת, היינו בצורת רשות היחיד, וע' שנה ושיתא אלפי שני, שהוא כללות הבריאה, הכל אחד, שזה בחינת מדרגה שלימה. (כמו שכתוב, שבזמן שהאדם מבטל את רצון עצמו ואין לו שום רצון בשבילו, אלא בשביל הכלל, נמצא שהוא כמו טבעת בתוך השרשרת, והטבעת נקרא על שם השרשרת, ואין להטבעת שום שם בפני עצמה).

נמצא שהוא נקרא על שם הבריאה הכללי, שהיא בחינת נצחיות. לכן כשמקבל את אור הרחמים, אזי הוא נעשה מוכשר לקבל את האהבה. וזהו שכתוב "אהבת כלולותינו", שהיא בחינת כללית ולא חלקית, כענין שנאמר אצל משה רבנו עליו השלום "הנני מעביר כל טובי", היינו בחינת כללית.

ובכדי שיקבל את אור הרחמים צריך אתערותא דלתתא, היינו שיבקשו רחמים, אזי כשהאור מתגלה **על ידי התפילה** נקרא אור הרחמים. ואיך אפשר לבקש רחמים שיהיה בחינת "כלתה לישועתך נפשי", היינו שהוא כל כך נצרך להישועה עד כלות נפש. לכן הבורא יתברך מתגלה אלינו בבחינת הבריחה, ועל ידי זה שהבורא יתברך כביכול בורח, היינו בבחינת השגחה הפוכה, אזי יש מקום לגלות התפילה האמיתית ולהמשיך אור הרחמים לנצחיות.

וזהו "ברח דודי", בכדי שיהיה "עד שתחפץ". שהגם שמצד הבורא יתברך האהבה דשלמות, אבל אצל התחתונים אינה מורגשת האהבה הזאת, שהם אינם חפצים בהאהבה הזאת אלא על ידי שמקבלים את אור הרחמים, אזי המעשים מוכשרים גם שירצו את אור האהבה.

וזה סוד "עד שתחפץ", היינו שיהיה רצון. כי ענין רחמנות יכול להיות באיש אחד, מה שאין כן אהבה דווקא נוהגת בשנים ביחד. לכן קודם ממשיכים את אור הרחמים, שזה דווקא על ידי הבריחה, נעשים מוכשרים לקבלת אור הרחמים. ועל ידי אור הרחמים נעשים מוכשרים לקבלת אור האהבה.

וזה סוד "אהבה רבה אהבתנו". לכן כשיתגלה זה אצל התחתונים, אזי "חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו", שהוא מה שהוכן לנו היכולת לקבל אור הרחמים, שעל ידי זה נעשים מוכשרים לקבלת אהבה.

וענין תפילה היא נצחיות, שהשכינה הקדושה נקראת בחינת תפילה. לכן בזמן שהאדם מתפלל על עצמו, אין זו נצחיות, כי בעת שמתפלל, ויש לו איזה מגע עם הבורא יתברך, כבר אין לו מה להתפלל. ומה שממשיך הלאה זאת נקראת בחינת עבדות, ולא תפילה.

⁵⁴⁰ ה'תרס"ו – ה'תנש"א

כי ענין תפילה הוא רק במקום שיש לעורר רחמים, שהוא בחינת חולה מסוכן. מה שאין כן אם יש לו איזה מגע עם הבורא יתברך, כבר אינו מסוכן, וכבר לא יכול להתפלל. נמצא שהתפילה אצלו אינה נצחיות.

לכן הכין הבורא יתברך עולם מלא, וכמו שאמרו חז"ל, "חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם" (סנהדרין לו.), היינו שהוא יתפלל עבור כל העולם. לכן כשבא להתפלל ויש לו מגע עם הבורא יתברך, אזי הגם שהוא בעצמו אינו חולה עכשיו, אבל על בני דורו הוא יכול להתפלל, היינו להמשיך רחמים שלא ישאר אף אחד בהדור שלא יחסר לו כל טוב.

וזה כלל גדול שהאדם בעצמו נקרא נברא, זאת אומרת רק הוא לבדו. וחוף ממנו הוא כבר בחינת שכינה הקדושה. נמצא בזמן שהוא מתפלל עבור בני דורו, זה נקרא שהוא מתפלל עבור השכינה הקדושה, שהיא בגלותא, ושהיא צריכה כל הישועות. וזה ענין נצחיות. ודוקא באופן כזה יכול להתגלות אור הרחמים.

ועוד טעם שצריכים להתפלל רק עבור הכלל, הוא מטעם שצריך לגלות את אור הרחמים, שהוא בחינת אור דהשפעה. וזה כלל שאין יכולים לקבל שום דבר בלתי השתוות, אלא תמיד צריך להיות בחינת השואה. לכן כשהוא מעורר רחמים על עצמו, נמצא שעוסק אז בחינת קבלה לעצמו. וכל כמה שהוא מרבה בתפילה, לא די שלא מכין כלי דהשואה, אלא אדרבא, שנצוצי קבלה מתרוממים אצלו.

נמצא שהוא הולך בדרך הפוך, היינו שהוא צריך להכין כלי דהשפעה, אך הוא הכין כלי דקבלה. ו"הדבק במדותיו" הוא דווקא "מה הוא רחום אף אתה רחום". לכן כשהוא מתפלל עבור הכלל, נמצא שעל ידי התפילה הזו, הוא עוסק בבחינת השפעה. וכל כמה שהוא מתפלל, בשיעור כזה הוא מרקם כלי דהשפעה, שיכול להתגלות על זה אור דהשפעה, הנקרא "רחום".

ועל ידי זה שמקבלים אור הרחמים, יש יכולת אחר כך להתגלות מידה של "וחנון". וזה סוד "ומאוצר מתנת חנים חננו", שענין חן הוא סוד אהבה, שחן הוא בלי שום טעם וסברה, וכן האהבה. וענין חנים, היינו בחינת השפעה, שהיא בחינת רחום, זאת אומרת שעל ידי שהוא כבר קיבל אור הרחמים, הוא מוכשר לקבל את אור האהבה, שהוא סוד "עד שתחפץ" כנ"ל, ואז מתגלה הרצון גם אצל התחתונים.

כ"ק האדמו"ר מאשלג, רבי **ברוך שלום ב"ר יהודה ליב הלוי אשלג** זיע"א, אגרות הרב"ש, אגרת כד

שלום וכל טוב סלה

לכבוד ידידי...

בתשובה למכתבך מיום ג' מרחשון, על שאלתך הראשונה בקשר שאתה צריך לעמוד על המשמר לעורר את האהבה בלב החברים, ודבר זה לא מתקבל על לבך לדבר הגון, דווקא זה אני רואה בגללך דבר נחוץ. כידוע לך מה שאמר אאמו"ר זצ"ל, שמבין אדם לחבירו לומדים איך להתנהג בבחינת בין אדם למקום.

כי אור העליון הוא בבחינת מנוחה המוחלטת, וצריכים תמיד לעורר את האהבה "עד שתחפץ אהבת כלולותינו". היינו, שמראים לך מן השמים שבדרך זה אתה צריך תמיד לעורר את אהבת שמו יתברך.

היינו כי כולם מחכים לאתערותא דילך, היינו כמו שאתה רואה שבאהבת חברים יש לך הזכות כפי שאתה רואה, היינו כפי שמראים לך מן השמים, שאתה המעורר (והגם שלפי האמת אינו מוכרח להיות כך. כי אם תשאל את החברים עוד לא ברור לי שהם מסכימים עמך, היינו עם ראיותיך שרק אתה חשק בהם, ולא להיפך. ודי למבין).

וזה ענין "אין לדיין אלא מה שענינו רואות". היינו מצד הדין דברים אתה מוכרח לדון רק כפי ראיותיך, לכן בזה האופן מראים לך מהשמים שאתה צריך לעורר בכל פעם את אהבת ה', ואתה צריך לעמוד תמיד על המשמר, כל היום וכל הלילה, היינו בין בזמן שאתה מרגיש בחינת יום ובין שאתה מרגיש בחינת לילה.

כי אנו אומרים לה' יתברך - כי לך **יום אף לך לילה**. שגם הלילה, היינו חשכת הלילה, גם כן בא מצד ה' יתברך לטובת האדם, כמו שכתוב "יום ליום יביע אומר, ולילה ללילה יחווה דעת", (עיין בהסולם חלק א' אות ק"ג ויהיה לך למישיב נפש).

היוצא מזה, עליך לעורר לב החברים עד שתהא השלהבת עולה מאליה, כמו שאמרו חז"ל על "בהעלותך את הנרות", ועל ידי זה תזכה לעורר את אהבת המקום ברוך הוא עלינו.

כ"ק האדמו"ר מאשלג, רבי **ברוך שלום ב"ר יהודה ליב הלוי אשלג** זיע"א, שלבי הסולם, מלא כל הארץ כבודו

התפשטות אור עליון מלובש בכל המציאות ונקרא מחיה המציאות. ומתגלה בכל מיני הלבושים שישנם בעולם, היינו בכל דברים הגשמיים הנראים לעינינו. הכל הוא אור ה', בין בלבושי תורה, היינו באותיות התורה, ובין באותיות התפילה, ובין בדברים בטלים. וכל ההבחן בזה הוא רק אצל המקבלים, היינו המרגישים.

יש אנשים שמרגישים שאור ה' מלובש רק בתורה ותפילה. ויש אנשים שמרגישים את אור ה' גם בצירופי אותיות של דברים בטלים. ויש שאינם מרגישים אפילו בצירופי אותיות של תורה ותפילה, שזהו אור ה' מבחינת ממלא את כל המציאות.

אלא מאחר שנעשה הצמצום, שהוא סוד הסתרה, אינם מרגישים שהכל הוא אור ה' המתפשט. היינו השיעור שניתן להשיג לנבראים, שנקרא אור המתפשט לתוך הרגשת הנבראים, וחוף מבחינת מה שהבורא יתברך רצה שהתחתונים ישיגו, נקרא בודאי "לית מחשבה תפיסא ביה כלל".

אבל האדם צריך להאמין בהצמצום, היינו שהוא רק הסתרה לצורך תיקון האדם. אבל לאמיתו של דבר "מלא כל הארץ כבודו", שאין שום מציאות בעולם חוץ מאלקות, אלא כל ההסתרה היא רק בהרגשת האדם. כי מטרתם שהאדם מוכשר להשיג את האמת, הוא צריך להאמין, שהאמת היא לא כפי ערך ידיעתו והרגשתו, אלא שהיא בבחינת "עינים להם ולא יראו, אזנים להם ולא ישמעו". שזה רק מסיבת התיקון, בכדי שהאדם יבוא לשלימותו,

שהוא מרגיש רק את עצמו ולא מציאות אחרת.

לכן אם האדם ישיב את לבו להשתדל ללכת בבחינת אמונה למעלה מהשכל, על ידי זה מכשירו ומתקנו לבוא לידי גילוי פנים. על דרך שמובא בזהר הקדוש שהשכינה הקדושה אמרה לר' שמעון בר יוחאי "לית אתר לאתטמא מינך", היינו שבכל מיני הסתרות שהרגיש, היה מאמין שכאן אור ה', וזה הכשירו, עד שבא לידי גילוי פנים של אורו יתברך.

וזהו ענין גודל האמונה, שמוציא את האדם מכל מיני שיפלות והסתרות, אם האדם מתחזק בה ומבקש מה' שיגלה את עצמו. וזה ענין מה שאמר אדמו"ר זצ"ל, "ברח דודי עד שתחפץ", היינו שמטרתם שהאדם מוכשר לגילוי אורו יתברך, מבקשים ממנו, "ברח דודי", היינו שלא יגלה את עצמו להנבראים, מטעם הנ"ל, שענין הסתרה הוא רק תיקון הבריה.